



Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Maliye Anabilim Dalı

**TÜRKİYE'DE e-DEVLET SÜRECİNDE ELEKTRONİK TEBLİGAT VE KAYITLI
ELEKTRONİK POSTA (KEP) UYGULAMASI**

Göze ÖZTÜRK

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

**TÜRKİYE'DE e-DEVLET SÜRECİNDE ELEKTRONİK TEBLİGAT VE KAYITLI
ELEKTRONİK POSTA (KEP) UYGULAMASI**

Göze ÖZTÜRK

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Maliye Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

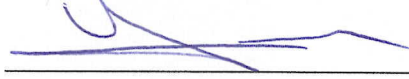
Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

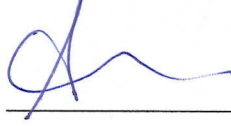
Göze ÖZTÜRK tarafından hazırlanan “Türkiye’de e-Devlet Sürecinde Elektronik Tebligat ve Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) Uygulaması” başlıklı bu çalışma, 21.02.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.



Prof. Dr. Hilmi Ünsal (Başkan)



Prof. Dr. Ahmet Burçin Yereli (Danışman)



Doç. Dr. Ayşe Nil. Tosun (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

07/03/2019

 [İmza]

Göze Öztürk

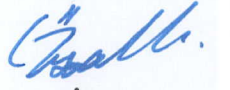
¹ "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Ahmet Burçin Yereli** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.



[İmza]

Göze ztrk

ÖZET

ÖZTÜRK, Göze. *Türkiye’de e-Devlet Sürecinde Elektronik Tebligat ve Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Son yıllarda enformatik teknolojilerinde görülen hızlı ilerlemeler, ülkelerin vatandaşlarına sunmuş olduğu hizmetlerin verimliliğini arttırmak amacıyla bilgisayar destekli-Devlet uygulamalarının hayata geçirilmesine ortam hazırlamıştır. Hantal işleyen bir bürokratik yapıyı bünyesinde barındıran ve yüksek maliyetli, verimsiz sonuçların elde edilmesini de beraberinde getiren, “geleneksel devlet anlayışı” olarak nitelendirilen anlayış, zaman içerisinde yerini hizmet sunumunda daha verimli sonuçların elde edildiği ve yurttaşlara sağlamış olduğu maliyet ve zaman avantajları ile ön plana çıkan “elektronik devlet anlayışına” bırakmıştır. Çalışmada bu çerçevede,e-Devlet anlayışına geçiş öncelikle teorik anlamda incelenmiş olup, Türkiye’de bu kapsamda gerçekleştirilmiş olan yatırımlar hakkında bilgiler sunulmuştur. Daha verimli ve etkin sonuçlar kazanılmasına imkânsağlayan e-Devlet anlayışına geçişin akabinde ülkemizde yasal ve teknik altyapısı kurularak hayata geçirilen, Elektronik Tebligat ve Kayıtlı Elektronik Postasistemlerine ilişkin çalışmalar ve ilgili yasal mevzuatlar incelenmiştir. Bu doğrultuda bahsi geçen sistemlerin sağlam bir yasal zemin üzerine inşa edilmesi amacıyla bazı tespitlere yer verilmiş ve bu tespitler doğrultusunda çözüm önerileri geliştirilmiştir. Sonuç olarak, söz konusu sistemlerin ülkemize sağlamış olduğu katkılar ile gelecekte de sağlaması öngörülen katkıları analiz edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

e-Devlet, KEP,e-İmza,e-Tebligat.

ABSTRACT

ÖZTÜRK, Göze. *Electronic Notification and Registered e-Mail Application (REM) In The Process Of e-Government In Turkey*, Master's Thesis, Ankara, 2019.

The rapid advances in information technology in recent years have brought into action for computer aided e-Government applications in order to improve the efficiency of services offered to citizens of countries. The concept of "traditional state understanding", which incorporates a bureaucratic structure and leads to costly and inefficient results, gives place to "electronic state understanding" over time, which has the result of more efficient outcomes in service provision and the benefits of cost. Working within this framework, the transition to e-Government concept is examined primarily in the theoretical sense; information about the investments carried out in this context was presented in Turkey. Following the transition to the e-government approach that enables more efficient and effective results, the studies related to Electronic Notification and Registered Electronic Mail Systems and the related legal regulations have been investigated, in which legal and technical infrastructures have been established in our country. In this respect, some determinations were made in order to build on the sound legal grounds of the betting systems and theoretical implications were developed in the direction of these determinations. As a result, the contributions of the systems in terms of my country and the prospective contributions in the future have been analyzed in the study.

Keywords

E-Government, REM, e-Signature, e-Notification

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
GİRİŞ	1
1. e-DEVLET VE TÜRKİYE’DE e-DEVLET UYGULAMALARI	3
1.1 e-Devlet Kavramı.....	3
1.2 e-Devlet’in Nitelikleri	5
1.3 e-Devlet Uygulamalarına Geçiş Evreleri.....	5
1.3.1. Bilgi Evresi	5
1.3.2. Etkileşim Evresi.....	6
1.3.3. İşlem Evresi	6
1.3.4 Dönüşüm Evresi.....	6
1.4 e-Devlet’e Geçiş Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	7
1.4.1 Hukuksal altyapı	7
1.4.2 Teknolojik altyapı.....	8
1.4.3 İnsan.....	8
1.4.4 e-Devlet’in Finansmanı.....	8
1.4.5 Güvenlik ve gizlilik	8

1.5 e-Devlet Dönüşüm Sürecinde Bilgi Toplumu Bileşenleri.....	8
1.6 e-Devlet Uygulamalarının Amaçları.....	9
1.7 e-Devlet'in Gereklikleri	10
1.7.1 Kamu Kurumları Yönünden e-Devlet Gerekliliği	10
1.7.2 Vatandaşlar Yönünden e-Devlet Gerekliliği.....	11
1.7.3 Şirketler Yönünden e-Devlet Gerekliliği.....	11
1.8 Türkiye'de e-Devlet'e Geçiş	12
1.8.1 e-Devlet Kapısı Projesi	14
1.9 e-Devlet Hizmetlerinden Yararlanma	16
1.10 e-Devlet'in İnşasında Kamu BİT Yatırımları.....	17
1.11 Türkiye'de e-Devlet Proje ve Uygulama Örnekleri	19
1.11.1 e-Dönüşüm Türkiye Projesi	19
1.11.2 Kamu Yatırımları Bilgi Sistemi.....	21
1.11.3 e-Ticaret	21
1.11.4 Ulusal Yargı Ağı Portalı (UYAP) Bilişim Sistemi.....	23
1.11.5 Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS).....	24
1.11.6 Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi (Yerel Bilgi)	25
1.11.7 Vergi Dairesi Tam Otomasyonu (VEDOP) Projesi.....	25
1.11.8 e-Fatura Uygulaması.....	27
1.11.9 e-Haciz Uygulaması.....	29
2. KAYITLI ELEKTRONİK POSTA UYGULAMASI.....	31
2.1 Devlet - Vatandaş İlişkisinde e-Posta Kullanımı	31
2.1.1 e-Posta Kullanımı ve Yönetimindeki Sorunlar	32
2.1.2 Kayıtlı Elektronik Posta Sisteminin Doğuşu	33
2.2 KEP Sisteminin Kullanımı ve Çalışma Şekli	35
2.3 KEP Sisteminin Yararları	37

2.4 Türkiye’de KEP İle İlgili Yasal Düzenlemeler ve Uluslararası Standartlar	38
2.5 Yeni TTK’da KEP Uygulaması	39
2.6 Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı (KEPHS)	40
2.7 Yükümlülüklerle İlişkin Hususlar	42
2.7.1 Hesap Sahibinin Yükümlülükleri	42
2.7.2 Hizmet Sağlayıcılarının Yükümlülükleri	42
2.7.3 BTK’nın Yükümlülükleri	44
2.8 KEP Hesabı Başvuru Süreci ve Hesabın Kullanımı	44
2.8.1 KEP Hesabının Kullanıma Açılması ve Kontrolü	45
2.8.2 Hesabın Kullanıma Kapatılması	46
2.9 KEP Sisteminin Güvenirliliği	46
2.10 Dünyadaki KEP Uygulamaları	48
2.11 KEP Sistemi Aracılığıyla Yapılabilecek İşlemler ve Sistemin Katma Değerli Çözümleri	49
2.12 KEP Sistemi İle Bağlantılı e-Dönüşüm Uygulamaları	51
2.12.1 KEP ve Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS)	52
2.12.2 KEP ve e-İmza Uygulaması	53
2.12.3 KEP ve e-Arşiv Fatura Uygulaması	53
2.12.4 KEP ve e-Defter Uygulaması	54
2.13 KEP Sistemindeki Hukuki Boşluklar ve Çözüm Önerileri	56
3. ELEKTRONİK TEBLİGAT UYGULAMASI	59
3.1 Elektronik Tebligat Kavramı	59
3.2 Adalet ve Hukuki Güvenlik İlkeleri Açısından e-Tebligat	60
3.2.1 Adalet İlkesi Açısından e-Tebligat	60
3.2.2 Hukuki Güvenlik İlkesi Açısından e-Tebligat	61
3.3 e-Tebligatın İşlevleri	62

3.3.1 Teslimat İşlevi Yönünden e-Tebligat	62
3.3.2 Bilgilendirme İşlevi Yönünden e-Tebligat	62
3.3.3 Belgelendirme İşlevi Yönünden e-Tebligat.....	63
3.4 e-Tebligat Yapılacak Adres ve Bu Adresin Temini.....	63
3.5 e-Tebligat Tebliğ Edilme Zamanı	64
3.6 e-Tebligat Mükellefleri.....	65
3.6.1 e-Tebligat Yapılmasında Zorunluluk Kapsamında Olanlar.....	66
3.7 e-Tebligat Hizmetinden Yararlanma.....	68
3.8 e-Tebligatın Faydaları.....	69
3.9 e-Tebligat Sisteminde KEP'in Yasal Zorunluluğu.....	70
3.9.1 KEP Adresi Edinmeyen Kişilerin Uyarılma Şekli.....	70
3.9.2 KEP Adresi Edinmeyen Kişilere Uygulanacak Yaptırımlar ve Cezalar.....	71
3.10 e-Tebligatın İdare Hukuku Açısından Değerlendirilmesi	71
3.11 Vergi Usul Kanununda e-Tebligat Uygulaması.....	73
3.11.1 VUK'a Göre Mükelleflerin e-Tebligat Adresi Edinme Usulleri	75
3.11.2 VUK'a Göre e-Tebligat Kapsamındaki Belgeler.....	76
3.11.3 VUK'a Göre e-Tebligatın Gönderim ve İletimi	77
3.11.4 VUK'a Göre e-Tebligat Yapılacak Olanların Sorumlulukları.....	78
3.11.5 Cezai Yaptırımlar.....	79
3.12 Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Elektronik Tebligat Uygulaması.....	79
3.12.1 e-Tebligat Yapılacak Kişiler.....	80
3.12.2 e-Tebligatın Gönderim ve İletimi	80
3.12.3 Muhatapların Sorumlulukları.....	81
3.12.4 Cezai hükümler	82
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA	86

EK 1. Orijinallik Raporu.....	91
EK 2 Etik Komisyon Muafiyeti Formu.....	93

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKS	Adres Kayıt Sistemi
BDT	Bilgi Toplumu Dairesi
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BTK	Bilgi Teknolojileri Kurumu
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
ESHS	Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısı
ETSI	Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
KDEP	Kısa Dönem Eylem Planı
KEP	Kayıtlı Elektronik Posta
KEPHS	Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı
KEPY	Kayıtlı Elektronik Posta Yönetmeliği
MERNİS	Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MERSİS	Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
NES	Nitelikli Elektronik Sertifika
PEC	Post Elettronica Certificate
PTT	Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü

SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SMS	Short Message Service
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik
TNB	Türkiye Noterler Birliği
TODAİE	Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Portalı
VEDOP	Vergi Dairesi Tam Otomasyonu Projesi
VUK	Vergi Usul Kanunu
YMM	Yeminli Mali Müşavirlik

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Geleneksel Devlet Anlayışı - e-Devlet Anlayışı Karşılaştırması.....	4
Tablo 2.2008-2016 Yılları Arasında Yapılmış Araştırmalardan Seçilen 10 Adet Çalışma	12
Tablo 3. Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranları, 2004-2007	14
Tablo 4. 2017 Yılı İtibariyle Kamu BİT Yatırımlarının Sektörel Dağılımı	19
Tablo 5. Ülkemizde Faaliyet Gösteren KEPHS'ler	41
Tablo 6. KEP Kullanım Alanları.....	49
Tablo 7. Bireylerin KEP ile Diğer Kişi Kurum ve Kuruluşlarla Yapabilecekleri İşlemler	50
Tablo 8. Kurumlararası Kep ile Gerçekleştirilebilecek İşlemler.....	51
Tablo 9. Kurum ile Müşteri Arasında KEP ile Gerçekleştirilebilecek İşlemler.....	51
Tablo 10. Kurum ile Çalışanları Arasında Gerçekleştirilebilecek İşlemler	51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. e-Devlet Yapısının Şematik Gösterimi	4
Şekil 2. e-Devlet Kapısı Tarafından Sunulan Hizmetlerin Kamu Kurumları Bazında Dağılımı	15
Şekil 3. Girişimler ile Hanehalkının İşlemlerinde İnternet Kullanım Oranları.....	16
Şekil 4. BİT Yatırımları Dağılımı	18
Şekil 5 . Kep Sisteminin İşleyişi	36
Şekil 6. e-Tebliğat Sisteminin İşleyişi	78

GİRİŞ

Bilişim teknolojilerinde meydana gelen süratli ilerlemeler, vatandaşlara sunulan kamusal hizmetlerin bilgisayar vasıtasıyla internet ortamında verilmesine ve dolayısıyla e-Devlet olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu gelişmeler beraberinde, geleneksel devlet anlayışının terk edilerek, yerine yurttaşların ihtiyaçlarına cevap verebilen, daha etkin ve verimli hizmet sunumunu ilke edinen, birey için devlet anlayışını benimsemiş olan e-Devlet anlayışının gelişmesine ortam hazırlamıştır.

Bu noktadan hareketle çalışma, e-Devlete geçiş süreci içerisinde hayata geçirilen Kayıtlı Elektronik Posta ve Elektronik Tebligat uygulamalarını ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde inceleyerek ülkemize olan katkılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu amaçla çalışmanın birinci bölümünde, öncelikle e-Devlet olgusu teorik olarak Türkiye’de incelenmiştir. Ardından e-Devletin ortaya çıkma sebebini güçlendiren bir nitelik kazandırması yönüyle, vatandaşlar, kamu kurumları ve şirketler açısından gerekliliklerinin neler olduğuna değinilmiştir. Ek olarak, Türkiye’deki geçiş sürecinin tarihi açıklanarak bu süreçte kamu Bilgi ve İletişim Teknolojileri yatırımları hakkında incelemeler yapılmıştır. Son olarak, ülkemizdeki e-Devlet uygulamalarına birtakım örnekler verilmek suretiyle günümüzdeki mevcut durum hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, e-Posta kullanımının yönetiminde karşılaşılan sorunlar nedeniyle bir gereklilik neticesinde meydana gelen Kayıtlı *Elektronik Posta Sisteminin* doğuşu ele alınmıştır. Bu bağlamda, ETSI standardı temel alınmak suretiyle başta ABD olmak üzere birçok ülkede uygulamaya konulan ve ülkemizde de 2012 yılı itibariyle yasal altyapısı kurularak uygulanmaya başlanan sistem, Türk Ticaret Kanunu ve bu doğrultuda çıkarılmış olan yönetmelik ve tebliğler esas alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. İlgili bölümde bazı yasal boşlukların tespiti yapılmış olup, söz konusu boşlukların giderilmesine yönelik çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Tebligat Kanunu çerçevesinde belirtilen tebliğ edilme yöntemlerinde karşılaşılan sorunlar ve eksiklikleri giderme amacıyla ortaya çıkan,

Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi ile bütünleşik bir şekilde kullanılabilen, sağlamış olduğu maliyet ve zaman tasarruflarının yanında son derece güvenilir ve etkin bir sistem olan *Elektronik Tebligat* uygulaması incelenmiştir. Bahsi geçen uygulamanın avantajlarının neler olduğu, sistemin işleyişi ve sistemi kullanmakla mecburi kılınmış mükellefler ile sorumlulukların yerine getirilmemesi neticesinde karşılaşılabilecek olan cezai yaptırımların neler olduğuna dair açıklamalara yer verilmiştir. Bu doğrultuda, söz konusu uygulamanın ülkemizdeki yeri ve önemi, Tebligat Kanunu, Vergi Usul Kanunu ve bu kapsamda çıkarılmış olan yönetmelik ve tebliğler esas alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma, sonuç ve değerlendirmeler bölümü ile sona erdirilmiştir.

1. e-DEVLET VE TÜRKİYE’DE e-DEVLET UYGULAMALARI

1.1 e-Devlet Kavramı

Bilindiği üzere, devletlerin yurttaşlarına hizmet sunumunu aksatan en büyük unsur sahip oldukları gereksiz bürokratik yapıdır. Bu durum, kurumların acil karar alabilmelerini körüklemekte ve dolayısıyla vatandaşlara ihtiyaç duydukları hizmetleri güvenilir bir şekilde ulaştırma konusunda aksaklıklara neden olmaktadır. Kamu yönetiminin daha etkin bir biçimde işlemesi amacıyla bir gereklilik olarak ortaya çıkan “e-Devlet” kavramı tam anlamıyla bir ihtiyaç neticesinde meydana gelmiştir.

Buna göre, devlet tarafından sağlanan hizmetlerin elektronik ortamda yurttaşlara en rahat ve en etkili şekilde, nitelikli, aralıksız ve emniyetli olarak sunumu amaç edinilmelidir. Kamusal ve kökleşik devlet konseptinin yerine geçmeye çalışan e-Devlet kavramıyla, her bir yapı ve kişinin iletişim teknolojisiyle devlet kurumlarına kolaylıkla ulaşması hedeflenmelidir.

Kısaca, “e-Devlet” kavramını; kamu kurumlarının bireylere sunmakla yükümlü oldukları hizmetleri, bilgi ve iletişim teknolojileri ile birlikte işler bir biçimde kullanarak elektronik olarak sunması olarak tanımlayabiliriz.

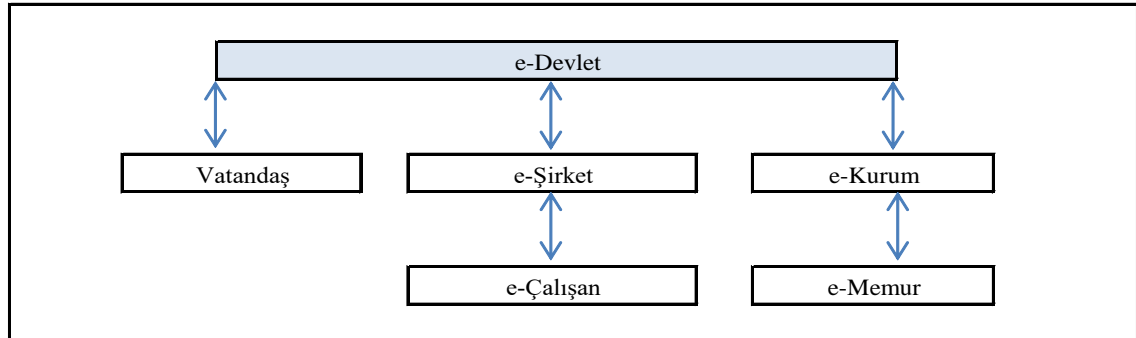
Çiçek ve Diğerleri (2002: 2)’nin de belirttiği gibi; “küreselleşme ile birlikte geleneksel kamu hizmeti sunum şekilleri değişmiş, devletler küresel rekabette kendi pozisyonlarını güçlendirmek ve devam ettirmek için hizmet sunumlarının da artık modernleştirilmesi gerekliliğinin farkına varmışlardır”.

İnce (2001: 12)’ye göre ise; “elektronik devlet kavramı kendiliğinden ortaya çıkmış bir kavram değildir. Aksine, zaman içinde giderek artan ihtiyaçların yarattığı ve bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla ayakta duracak olan yeni devlet anlayışının bir ifadesidir”.

Burada yeni devlet anlayışından kasıt; “geleneksel devlet” olarak adlandırabileceğimiz ve ağır işleyen demokrasinin var olduğu bir devlet anlayışının aksine, sunulan hizmetlerin kalitesinin yüksek olduğu ve hantal işleştikten uzak bir devlet anlayışı olan “e-Devlet” olarak tanımlayabileceğimiz bir anlayıştır.

Aşağıda yer alan Şekil 1’de e-Devletin yapısı şematik olarak gösterilmiştir:

Şekil 1. e-Devlet Yapısının Şematik Gösterimi



Kaynak: Yazarın kendi tarafından, Demokaan Demirel'in "e-Devlet ve Dünya Örnekleri" adlı çalışmasından faydalanarak hazırlanmıştır.

Yukarıda değinilen geleneksel devlet anlayışından elektronik devlete geçiş beraberinde birtakım değişiklikler getirmektedir. Aşağıdaki tabloda söz konusu değişiklikler karşılaştırmalı bir şekilde özetlenmiştir:

Tablo 1. Geleneksel Devlet Anlayışı - e-Devlet Anlayışı Karşılaştırması

<i>Geleneksel Devlet Anlayışı</i>	<i>e-Devlet Anlayışı</i>
Pasif Vatandaş	Aktif Vatandaş
Kâğıt üzerinden iletişim	Elektronik ortamda iletişim
Dikey oluşum	Yatay oluşum
Çalışan desteği	Bilirkişi desteği
Çalışana dayalı denetleme	Kendiliğinden data güncelleme yoluyla denetleme
Kısıtlı hizmet	Farklılaşmış hizmet
Kesintili hizmet sunumu	Aralıksız hizmet sunumu
Yüksek maliyetler	Düşük maliyetler
Yetersiz büyüme	Rentabilite
Tek taraflı iletişim	Çok taraflı iletişim
Kapalı yönetim biçimi	Açık yönetim biçimi

Kaynak: Yazarın kendi tarafından, Şener ve Paşayığıt (2011)' in "E-Devlet'te Kalite, Güvenlik ve Kişisel Gizlilik" adlı çalışmasından faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo1 incelendiğinde, hizmetlerin yüksek kalitede, güvenilir ve etkin bir şekilde sunulması, işlem maliyetlerinin düşük olması, vatandaşlarının sunulan hizmete katılımının daha fazla olması ve tüm bunların neticesinde daha yüksek verimlilik elde edilmesi açılarından, bilişim teknolojilerinin kamu yönetiminde kullanılmasının gözle görülür faydalarının olduğu anlaşılmaktadır.

1.2 e-Devlet'in Nitelikleri

e-Devlet modeli, elektronik ortamda kurumlara ulaşan belgenin yetkililerce istenilen yer ve zamanda takibinin yapılmasına olanak sağlayan yapısıyla teknik üstünlüğünü ortaya koymaktadır. Bu yönüyle, bilinmezlikleri ortadan kaldırarak kamu yönetiminin faaliyetlerini bir sır olmaktan çıkaran bir yapıya sahip olan e-devlet uygulamasının belirleyici hususları aşağıdaki yer almaktadır (Erdem, e-Devlet Uygulamaları Açısından... s. 736);

- Kamu tarafından vatandaşa sunulan hizmetler eşit ve şeffaf olmalıdır.
- Devlet, bireylere edinmek istedikleri her türlü bilgiyi sağlamalı ve eleştirilere açık olmalıdır.
- Devlet kurumları tarafından vatandaşlara çok yönlü hizmetler sunulmalıdır.
- Devletin, gerçek ve tüzel kişiler ile diğer kamu kurumlarına sunacağı hizmetler sade ve birbiriyle tutarlı olmalıdır.
- Elektronik ortamda sunulan hizmetler, gerçek hayattakilerle tutarlı olmalı, bireysel başvuruda bulunan vatandaşların talepleri karşılanmalıdır (Erdem, e-Devlet Uygulamaları Açısından... s. 736).

1.3 e-Devlet Uygulamalarına Geçiş Evreleri

e-Devlet uygulamalarına geçiş; bilgi, etkileşim, işlem ve dönüşüm olmak üzere dört temel evrede gerçekleştirilmektedir (Çütcü, Uğur, 2009:4).

1.3.1. Bilgi Evresi

Bilgi evresinde¹, kamu yönetim üniteleri, resmi bir internet sitesine sahiptir ve bu web sitesi aracılığıyla birey ve kuruluşlara herhangi bir karşılıklı etkileme olmadan bilgi aktarımı sağlanmaktadır (Çütcü, Uğur, 2009: 4).

¹Layne ve Lee (2001:126)'ye göre "katalog aşaması" olarak adlandırılan bu evrede; vatandaşlar kendilerine sunulan bilgiler neticesinde kamu kurumlarına başvuruda bulunmaktadır. Devlet tarafından vatandaşlara sunulan yegâne hizmetin bu evrede meydana geldiği belirtilmektedir.

1.3.2. Etkileşim Evresi

Söz konusu evrede artık hizmeti sunan kurumlar ile hizmetten yararlanan vatandaşlar arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Vatandaşlar bu aşamada, resmi internet sitesi üzerinden istedikleri bilgi ve belgelere erişebilmek için gerekli sorgulamaları yapabilmekte, hizmetlerden faydalanırken alanında uzman kişilerden yardım talep edebilmektedirler (Çütçü, Uğur, 2009: 4).

Etkileşim evresi² ile birlikte kişisel güvenliğe ilişkin hususlar, yasal mevzuatın oluşturulması ve teknik altyapı kurulumu gibi hususlar önem kazanmaktadır.

1.3.3. İşlem Evresi

Bu evrede, vatandaşlar ile kamu yönetim ünitelerinin etkileşim seviyesi artmıştır. İşlem evresinde³ kamu hizmetlerinden faydalanacak olan gerçek ve tüzel kişiler artık birçok işlemi bu söz konusu resmi internet siteleri üzerinden gerçekleştirebilmektedirler. Örneğin; vergi ödemeleri, ehliyet yenilemeleri gibi işlemler bu evrede kolaylıkla yapılabilmektedir (Çütçü, Uğur, 2009: 4).

1.3.4 Dönüşüm Evresi

Dönüşüm evresi, Çütçü ve Uğur (2009: 4)'a göre; “elektronik kamu yönetimi, yerel, bölgesel, ulusal tüm kamu yönetim birimlerinin, tek bir noktaya yönlendiği, genel bir kamu ağ omurgası üzerinden birbirine bağlandığı, bütünsel ve kesintisiz bir biçimde hizmet sunabilen, tek duraklı bir yapıdır”.

²Layne ve Lee (2001:126)'ye göre “işlem aşaması” olarak adlandırılan bu evrede; kâğıt üzerinde gerçekleştirilen işlemlerin artık internet ortamında yapılmaya başlandığı gözlemlenmektedir. Kişisel güvenliğe ilişkin hususlar, yasal mevzuatın oluşturulması ve teknik altyapı kurulumu gibi hususlar bu evrede önem kazanmaktadır.

³Layne ve Lee (2001:126)'ye göre “dikey bütünleşme aşaması” olarak adlandırılan bu evrede; e-Devlet yolunda dönüşüm artık hız kazanmıştır. Bu sayede yeni devlet anlayışı olan “e-Devlet” kavramı literatürdeki yerini sağlamlaştırmıştır.

Buna göre dönüşüm evresinde⁴ vatandaş ve kuruluşlara, işlemlerin izlenmesi ve denetiminin yapılması için fırsat sunulmakta, devlete daha katılımcı bir vasıf yüklenmektedir.

1.4 e-Devlet'e Geçiş Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

e-Devlet uygulamaları; yer ve zaman kısıtı olmadan istenildiği zaman devletten hizmet alınabilmesi, kamusal hizmetlerin sunumunda hata oranının en aza indirilmesi, bürokrasinin azaltılması, hizmetlerin sunumunda güven ortamının oluşturulması, geliştirilen denetim faaliyetleri ile gerçekleştirilen işlemlerin kontrol altında tutulabilmesi, kısacası, kamu hizmetlerinin hızlı, etkin, şeffaf ve ekonomik bir şekilde sunumunun sağlanabilmesi gibi faydalar sağlamaktadır. Kuşkusuz ki e-Devlet'e geçiş sürecinde en önemli faktörlerden biri de altyapının kurulmasıdır.

Bu bağlamda atılması gereken adımlar, Efendioğlu ve Sezgin (2007: 226)'ne göre; "hukuksal altyapı, teknolojik altyapı, kullanıcıların altyapıları, e-devlet uygulamalarının finansmanı, hizmet altyapısını oluşturmak, hizmet (servis) mekanizmasını oluşturmak, güvenlik ve gizlilik, kritik başarı faktörlerinin belirlenmesi ve bir koordinasyon merkezinin oluşturulması" şeklinde sıralanmıştır. Bu hususlardan bazılarına ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır:

1.4.1 Hukuksal altyapı

İsmail ve Ali (2013: 200)'nin de belirttiği gibi; e-Devlet sisteminin sağlam bir zemin üzerine inşa edilebilmesi, güçlü bir iletişim alt yapısının oluşturulmasından geçmektedir. Buna göre; iletişim alt yapısının arzu edilen seviyeye ulaştırılması ve yatırımların gerçekleştirilebileceği uygun bir hukuki ortamının hazırlanması, rekabet edilebilirlik ve sistemin başarısı açısından büyük önem arz etmektedir.

⁴Layne ve Lee (2001:126)'ye göre "yatay bütünleşme aşaması" olarak adlandırılan bu evre; kurum ve kuruluşların birbirleriyle işbirliği içerisinde olması gereken bir evredir. Herhangi bir kamu hizmetinden yararlanmak isteyen bir vatandaşın, birden fazla kurumla iletişim kurması gerekebilmektedir. Bu nedenle, kurumların birbirleriyle bütünleşik hale gelerek, aynı verileri tek bir kanaldan sunması gerekmektedir.

1.4.2 Teknolojik altyapı

Vatandaş ile devlet arasında kurulan bir iletişim ağı üzerine inşa edilen e-Devlet olgusunda, söz konusu ağın güçlü ve planlı bir teknolojik alt yapı çerçevesinde oluşturulması ve vatandaşların ağa erişiminin kesintisiz ve kolayca sağlanabilmesi oldukça önemlidir (İsmail ve Ali. 2013, s.200).

1.4.3 İnsan

e-Devlet vasıtasıyla oluşturulan sistemlerin işlerliği ve geliştirilmesi amacıyla bireylerin uygulamalar hakkında bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bireylere gerekli eğitimlerin sunulması yoluyla sistemlerle bütünleşmeleri sağlanmalıdır.

1.4.4 e-Devlet'in Finansmanı

Bilgi ve iletişim teknolojileri yatırımlarına ağırlık verilmeli ve bu doğrultuda gerekli ödenekler ayrılmalıdır. Bu amaçla yeni bütçe hazırlık yöntemleri belirlenmeli ve uygulanmalıdır (Şener, Paşayığıt, 2006).

1.4.5 Güvenlik ve gizlilik

Kişisel bilgilerin korunmasına yönelik gerekli önlemler alınmalı, vatandaşlara ait bilgiler güvenli bir şekilde muhafaza edilmelidir. Vatandaşların kamu hizmetlerinden faydalanmaları sırasında bilgi güvenliğini ve gizliliğini tehlikeye sokabilecek herhangi bir saldırının olmasının önüne geçilmelidir (Efendioğlu, Sezgin (2007: 227).

Yukarıda sayılan unsurlar göz önüne alındığında, elektronik devlet uygulamalarının altyapılarının sağlam temeller üzerine oturtulması ve bireylere benimsetilmesi büyük önem arz etmektedir.

1.5 e-Devlet Dönüşüm Sürecinde Bilgi Toplumu Bileşenleri

Eroğlu (2013: 19)'na göre; "e-Devletin dönüşüm sürecini hazırlayan faktörlerden "bilgi toplumu", siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal anlamda bir toplumsal değişimi ifade etmektedir". Buna göre söz konusu bileşenler şu şekildedir;

- Bilinçli, şüpheli, araştırmacı, katılımcı ve sorgucu bireylerin varlığı,
- Teknik bilgi,
- Bilgi işlem faaliyetleri,

- Bilgiyi üretme, kullanma ve aktarma,
- Çağa ayak uyduran ve yeniliklere açık yönetim anlayışı,
- Entelektüel sermaye kullanımı,
- e-Ticaretin geliştirilmesi,
- Bilgiyi işleme, üretme ve yaygınlaştırma maksadıyla örgütlenmeye önem verilmesi (Eroğlu, 2013, s. 19).

Kamu kurum ve kuruluşlarının başarısında önemli bir yer iştilgal eden bilgi; etkin bir kavramdır. Toplumda gerçek ve tüzel kişiler açısından ihtiyaç duyulan anda ve yerde bilgiye ulaşılması oldukça önemlidir. Bu nedenle, ihtiyaç duyulan bilgi olgusunun, teknolojilerin gelişmesinden yararlanarak sunulması en önemli e-devlet uygulamalarındandır.

1.6 e-Devlet Uygulamalarının Amaçları

Daha önce de değinildiği gibi, geleneksel devlet anlayışının benimsendiği kurumlarda hizmet sunumları yetersiz kalmakta ve vatandaşların ihtiyacına cevap verememektedir. Bu usullerle gerçekleştirilen hizmetlerin sunumu çok zaman almakta ve dolayısıyla harcamalar da fuzuli olarak artmaktadır.

Toplumsal ve ekonomik yaşamın önemli bir parçası haline gelen iletişim teknolojilerindeki ilerlemelere devletin uyum sağlaması gerekliliğini doğmuştur. Kendilerine hizmet sağlayan kuruluşlardan daha etkili, süratli ve az maliyetli hizmetler almayı bekleyen yurttaşlar, e-Devletin bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmasını sağlamışlardır.

Çarıkçı (2010:100)'ya göre; "bu yeni devlet anlayışı kamu kurumlarının birbirleri ile ve bireylerin de kamu kurumları ile ilişkilerini daha açık ve hızlı bir işleyişe geçirecektir. e-Devlet ile vatandaş-devlet ilişkileri karşılıklı olarak ağ ortamında sağlanabilmekte, devlet hizmetleri ağ ortamında zaman ve mekân ayırımı olmaksızın sunulabilmekte, vatandaşlar ise görev ve yükümlülüklerini ağ üzerinden yerine getirebilmektedirler".

Özetle e-Devlet sisteminin amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- Vatandaşları yönetim üniteleri ile müşterek hale getirmek,

- Bilgi teknolojileriyle orantılı iletişim ağını kurmak ve karar mekanizmalarını yeniden tanımlamak,
- Kurum çalışanları ile yurttaşların çeşitli eğitimlerle bilinçlendirilmesini sağlayarak süreçle bütünleşmelerine olanak sunmak,
- Sunulan hizmetlerin niteliklerini artırarak ve yurttaşların bu söz konusu hizmetlerden optimal düzeyde faydalanmasını ve memnuniyet duymalarını sağlamak,
- Kurumların birbirleriyle uyum içinde çalışmasını sağlayarak kurum içi rantabiliteyi arttırmak,
- Lüzumsuz kâğıt kullanımını ortadan kaldırarak çevreye duyarlı çözümler üretmek,
- Giderleri azaltarak tasarrufu yükseltmek

1.7 e-Devlet'in Gereklilikleri

Aşağıda kamu kurumları, vatandaşlar ve şirketler yönünden e-Devlet gerekliliklerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

1.7.1 Kamu Kurumları Yönünden e-Devlet Gerekliliği

Çalışmanın başında da belirtildiği gibi; kamu idaresinde kaynakların verimli kullanılmaması ve bürokrasideki hantal yapının meydana gelmesine sebep olan bazı unsurlar bulunmaktadır. Geleneksel devlet anlayışı benimsendiği devlet yönetiminde söz konusu unsurlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Eroğlu, 2013: 20):

- Hizmet sunumunda kurumların birbirleriyle iletişimini sağlayacak bir sistemin olmayışı, aynı proje için kullanılacak olan verilerin farklılaşmasına ve sonuç olarak projenin tekrarlanmasına yol açmaktadır. Bu durum, maliyetleri arttırmakta ve verimsizliğe sebep olmaktadır (Eroğlu, 2013: 20).
- Farklı kamu kurumlarında, kimlik, nüfus cüzdanı, ikamet belgesi gibi aynı verilerin, hizmet sunumu sırasında yinelenerek istenmesi ve bu verilerin her kurumda ayrı muhafaza edilmesi, kâğıt ve zaman israfına sebep olmaktadır (Eroğlu, 2013: 20).

- Vergi toplanması sırasında mükelleflerin tespit edilememesi, ödeme takibi ve beyan kontrolünün yapılamaması dolayısıyla vergi kaçakçılığı artmaktadır (Eroğlu, 2013: 20).
- Kurumlar arasında etkin bir iletişimin sağlanamaması dolayısıyla envantere eksik bilginin ortaya çıkması fuzuli alımlara sebep olmaktadır. Bu durum da gereksiz kamu harcamalarına yol açmaktadır (Eroğlu, 2013: 20).
- Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, bilgi ve iletişim yönünde bireyleri yetiştiren bir eğitim/öğretim sistemi oluşturulamamaktadır. Bu sistemin eksikliğiyle birlikte yapılan eğitim harcamaları artmaktadır (Eroğlu, 2013: 20).

1.7.2 Vatandaşlar Yönünden e-Devlet Gerekliliği

Vatandaşlar yönünden e-Devlet'e geçişin gerekliliğini kaçınılmaz kılan unsurlar aşağıda belirtilmektedir:

- e-Devlet anlayışının olmadığı bir ortamda, vatandaşlar kamu hizmetlerinden faydalanmak için birçok kuruma giderek bilgi ve belge toplamak zorunda kalmaktadırlar. Bu durum vatandaşların zaman maliyetlerini arttırmakta ve söz konusu hizmetten faydalanma isteklerini köreltmektedir (Eroğlu 2013: 21).
- Vatandaşların kamu hizmetlerinden faydalanmak için farklı kurumlara gitmek zorunda kalması, her defasında fuzuli ulaşım harcaması yapmalarına sebebiyet vermektedir (Eroğlu 2013: 21).
- Farklı kurumlardan talep edilen aynı belgeler vatandaşların kırtasiye masraflarının artmasına sebep olmaktadır (Eroğlu 2013: 21).
- Kamu kurumlarının vatandaşlara sunmakla yükümlü olduğu bilgileri ulaştırma konusunda yaşadığı sıkıntılar birçok sektörde ekonomik açıdan zararlara neden olmaktadır (Eroğlu 2013: 21).

1.7.3 Şirketler Yönünden e-Devlet Gerekliliği

Şirketler yönünden e-devleti gerekli hale getiren unsurlar ise aşağıdaki gibidir:

- Kurumların içerisinde mevcut bulunan gereksiz bürokratik yapı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hantal işleyiş, yeni şirket kurma kararlarını zora sokmaktadır (Eroğlu 2013: 22).
- Şirketlerin devlete yapmış oldukları yatırım taleplerine ilişkin kararların geç verilmesi, rekabet edilebilirliği zorlaştırmaktadır (Eroğlu 2013: 22).
- Şirketlerin üretimine yönelik olarak devletin sunmuş olduğu muafiyet ve teşvik duyurularının zamanında yapılamaması üretim planlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Eroğlu 2013: 22).
- İş dünyasının önünü açmadaki tehhürler pazara girme süresinin uzamasına ve pazar kaybının meydana gelmesine sebep olmaktadır (Eroğlu 2013: 22).

Tüm bu unsurlar göz önüne alındığında, geleneksel devlet yapısının bir sonucu olarak ortaya çıkan sorunların aşılmasında ve elektronik ortamda bilginin geçerliliği ve güvenilirliğine yönelik kriterlerin olgunlaştırılması açısından elektronik devlet uygulamaları büyük önem teşkil etmektedir.

1.8 Türkiye’de e-Devlet’e Geçiş

Türkiye’de e-Devlet’e geçiş sürecinin tarihinden bahsetmeden önce, bu alanda yapılmış olan çalışmalar hakkında bilgi vermek faydalı olacaktır. Bu kapsamda aşağıda yer alan tabloda, 2008-2016 yılları arasında ülkemizde yapılmış olan çalışmalardan seçilmiş 10 adet örnek yer almaktadır:

Tablo 2.2008-2016 Yılları Arasında Yapılmış Araştırmalardan Seçilen 10 Adet Çalışma

Yazar Adı	Çalışmanın Yılı	Çalışma Yeri	Çalışmanın Adı	Çalışmanın Amacı
Bahattin Yalçınkaya	2008	İstanbul	Elektronik İmzalı Belgelerin Yönetimi ve Arşivlenmesi	e-Devlete geçişte e-İmza uygulamasının önemi üzerinde durulmakta ve bilgi toplumu olma yolunda sağladığı katkıların tespiti yapılmaktadır.
A. Atilla Uğur ve İbrahim Çüçtü	2009	Gaziantep-Adıyaman	e-Devlet ve Tasarruf Etkisi Kapsamında VEDOP Projesi	Vergi Daireleri Otomasyon Projesi (VEDOP) kapsamında elde edilecek tasarruflar ve kamu harcamalarına sunmuş olduğu katkılar analiz edilmiştir.
Şahsine Güreler	2011	İzmir	Kamuda Etkinlik, Verimlilik ve e-Devlet	Kamuda yeniden yapılanma açısından e-Devlet anlayışının gelişimi analiz edilerek, söz konusu uygulamaların sunulan kamu hizmetlerinin verimliliği üzerindeki tesiri açıklanmaktadır.

İsmail Sevinç ve Ali Şahin	2013	Isparta	Kamu çalışanlarının e-Devlet Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesine Yönelik Karaman İlinde Bir Araştırma	Karaman ilindeki kamu kurumlarında çalışanların, e-Devlete geçiş ile birlikte ortaya çıkan uygulamalarda karşılaştıkları problemlerin tespiti amaçlanmaktadır.
Hakan Kahraman	2014	Ankara	e-Devlet Kavramı ve Uygulamaları: Emniyet Teşkilatı Örneği	Emniyet Teşkilatı'nın bünyesinde yer alan e-devlet uygulamalarının amaçlar ve neticeler açısından analizi yapılarak; e-Devlet yapısında ve kamu yönetiminde meydana gelen sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek.
Elvin Evrim Dalkılıç	2014	Ankara	Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi	Elektronik Tebligat olgusu idari işlemler açısından değerlendirilerek, yazılılık kaideleri ve bunun yasal neticelerine ilişkin tespitler geliştirilmiştir.
Yahya Yılmaz	2015	Ankara	Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) Hizmetinin Kamu Kuruluşlarına Ait Elektronik Belge Yönetimi Sistemlerinde Kullanılmasına Yönelik Süreç Model Önerisi	Türkiye'deki kamu kurumlarında Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ve KEP uygulamalarının bütünleşik kullanımına yönelik model önerisi geliştirilmiştir.
Emrah Günel	2015	Ankara	Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi, Dünya Uygulamaları, Türkiye İçin Düzenleyici ve Denetleyici Yaklaşımlar	Dünya uygulamaları ile Türkiye'deki mevcut durumun karşılaştırmalı analizi yapılarak, KEP sistemine ait düzenleme ve denetim hususlarında öneriler geliştirilmiştir.
Hatice Yurtsever	2016	Manisa	Vergi Hukukunda Tebligatta Yeni Bir Uygulama: Elektronik Tebligat	Vergilendirmede e-Tebligat uygulamasının sağlayacağı avantajlar ve vergi idaresinin etkinliğini artırıcı yönlerinin incelenmesi gerçekleştirilmiştir.
Gürbüz Gökçen-Mustafa Özdemir	2016	İstanbul	Türkiye'de Muhasebe Uygulamalarından e-Defter ve e-Fatura Uygulaması	Muhasebe sisteminde yerini alan e-Defter ve e-Fatura uygulamalarının hukuki mecburiyet neticesinde hayata geçirilmesinin sağlamış olduğu avantajlar ve dezavantajlar ele alınmıştır.

Ülkemizde e-Devlete geçiş politikaları 1980'li yılların ortalarında başlamıştır.

Çarıkçı (2010: 97)'nin de belirttiği gibi; "e-devlet kavramının ilk kez gözle görülür biçimde ele alınması 1990'lı yıllardan sonra bilişim altyapısına yapılan yatırımların etkisi ile bilgisayar ve internet kullanım oranları artmış ve bazı devlet kurumları hizmetlerini elektronik ortamlarda vermeye başlamışlardır".

Aşağıda belirtilen Tablo 2'te, 16-74 yaş grubu arasındaki bireylerin 2004-2017 yılları arasında bilgisayar ve internet kullanım oranlarına ilişkin veriler yer almaktadır:

Tablo 3. Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranları, 2004-2017

(%)							
	Yıl	Bilgisayar			İnternet		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Bilgisayar ve İnternet kullanıcıları	2004	23,60	31,1	16,2	18,8	25,7	12,10
	2005	22,90	30	15,9	17,6	24	11,10
	2007	33,40	42,7	23,7	30,1	39,2	20,70
	2008	38,00	47,8	28,5	35,9	45,4	26,60
	2009	40,10	50,5	30	38,1	48,6	28,00
	2010	43,20	53,4	33,2	41,6	51,8	31,70
	2011	46,40	56,1	36,9	45	54,9	35,30
	2012	48,70	59	38,5	47,4	58,1	37,00
	2013	49,90	60,2	39,8	48,9	59,3	38,70
	2014	53,50	62,7	44,3	53,8	63,5	44,10
	2015	54,8	64	45,6	55,9	65,8	46,1
	2016	54,90	64,1	45,9	61,2	70,5	51,90
	2017	56,60	65,7	47,7	66,8	75,1	58,70

Kaynak: TÜİK, *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2004-2017*

Buna göre, gelişen bilişim teknolojilerine bağlı olarak bilgisayar ve internet kullanım oranlarının yıldan yıla arttığı görülmektedir.

Çarıkçı (2010: 97)'ya göre; “2000’li yıllara gelindiğinde, e-devlet uygulamaları daha ciddi şekilde devlet politikaları içerisinde yer almaya başlamış ve bununla ilgili olarak da çeşitli kurumların çok sayıda plan ve projesi ile uygulama konulmaya çalışılmıştır”.

2006-2007 yıllarına gelindiğinde, ülkemizde e-Devlet uygulamalarının gelişimi ivme kazanmış, özellikle 2008 yılında “e-Devlet Kapısı” projesinin uygulamaya konulmasıyla birlikte hizmetlerin tek elden, hızlı ve az maliyetli bir şekilde sunumu amaçlanmıştır. Bu sayede uluslararası alanda rekabet edilebilir bir ortamın sağlanması hedeflenmiştir (Çarıkçı, 2010: 97).

1.8.1 e-Devlet Kapısı Projesi

Ülkemizde e-Devlet uygulamalarının gelişiminde önemli bir yere sahip olan ve kamu hizmetlerinin farklı kanallardan ve tek noktadan bütünleşmiş sunumunu amaçlayan e-

Devlet Kapısı Projesi için 2008 yılının Aralık ayında yirmi iki hizmetle faaliyete başlanmıştır.

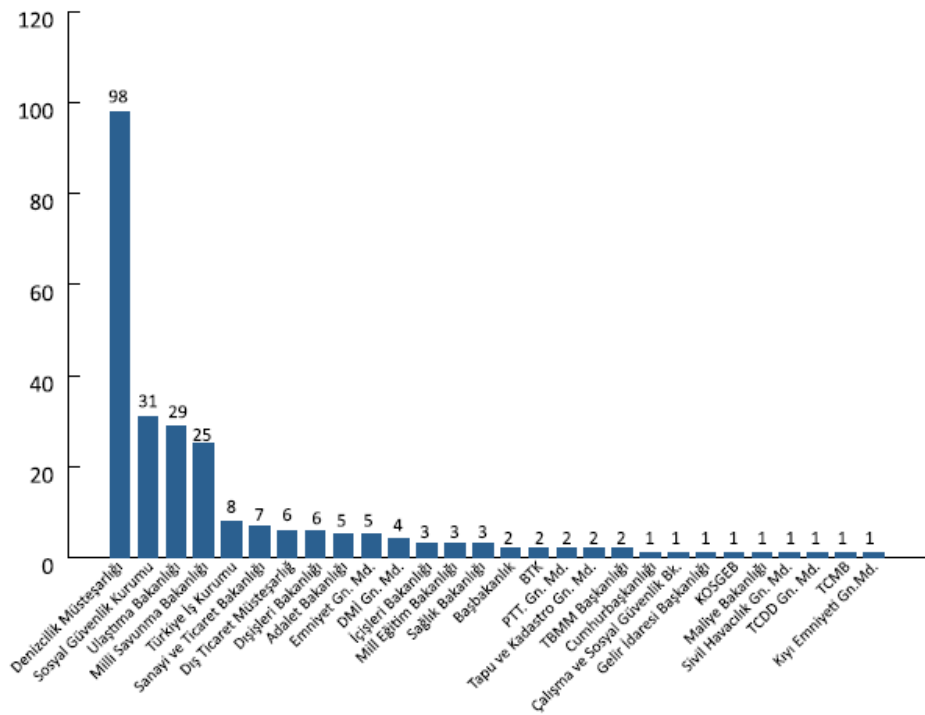
Bilgi Toplumu İstatistikleri raporunda yer alan verilere (DPT, 2011: 76) göre; 2010 yılı sonlarına doğru e-Devlet kapısından yurttaşlara sağlanan hizmet sayısı 246'ya ulaşmıştır.

Söz konusu projenin 2010 yılının ortalarında yüksek kullanıcı sayılarına erişmesinde, sosyal güvenlik işlemlerinin ve tapu bilgisi sorgulamanın bu proje ile yapılması ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)' nun hizmetlerini e-Devlet Kapısı aracılığıyla vatandaşlara sunması gibi etkenler etkili olmuştur (DPT, 2011: 77).

Sunulan bu veriler ışığında, kamu kurumlarında yoğun olarak kullanılan hizmetlerin söz konusu proje ile bütünleştirilmesinin oldukça önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda yer alan Şekil.2'de, 2010 yılı itibariyle e-Devlet kapısı tarafından sunulan hizmetlerin kamu kurumları bazında dağılımı gösterilmektedir:

Şekil 2. e-Devlet Kapısı Tarafından Sunulan Hizmetlerin Kamu Kurumları Bazında Dağılımı



Kaynak: DPT, Bilgi Toplumu İstatistikleri, 2011.

1.9 e-Devlet Hizmetlerinden Yararlanma

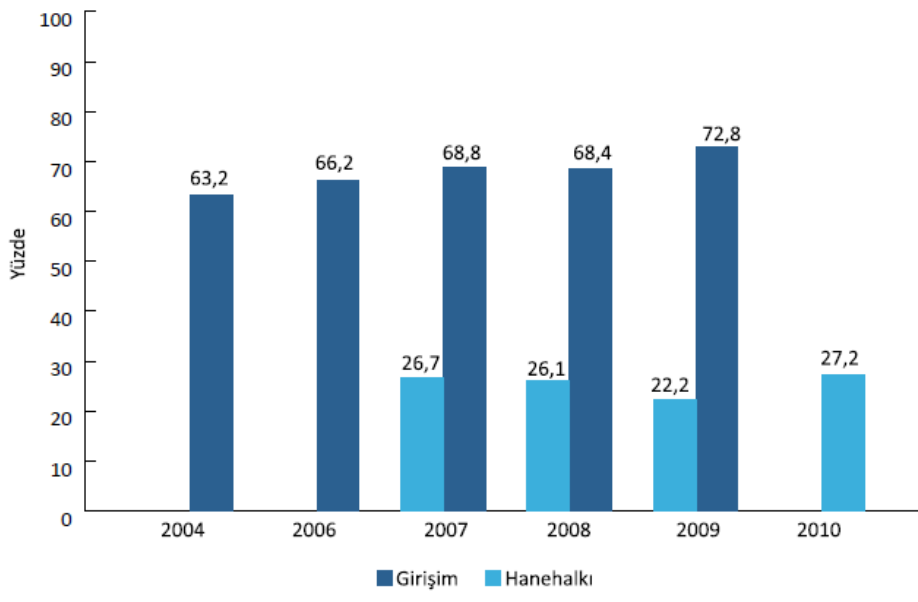
e-Devlet uygulamalarının canlılık kazanması sürecinde, kamu tarafından sağlanan hizmetlerinin daha etkili bir şekilde sunulmasına ek olarak, yurttaşların ve özel sektörde faaliyet gösteren şirketlerin bu hizmetlere erişim imkânlarının artırılması da büyük önem arz etmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, e-Devlet olgusu bireylerin ihtiyaçları neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, 2004 – 2010 yılları arasındaki dönüşüm sürecinde, vatandaşların kamu hizmetlerinden faydalanırken interneti ne derece kullandıklarına dair bilgiler vermek faydalı olacaktır.

Bu amaçla, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan anket çalışmasının sonuçlarına bakıldığında; gerçek ve tüzel kişilerin kamu kurumları ile olan işlemlerinde bilişim alanındaki teknolojileri kullanma oranlarının yıldan yıla arttığı gözlemlenmektedir (DPT, 2011: 80).

Aşağıda yer alan Şekil 3'ye göre; söz konusu artışa ek olarak, girişimlerin işlemlerinde hanehalkına nazaran interneti daha çok kullandıkları göze çarpmaktadır:

Şekil 3. Girişimler ile Hanehalkının İşlemlerinde İnternet Kullanım Oranları



Kaynak: DPT, 2011

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen Girişimler ile Hane Halkının Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2018 yılında girişimlerin internete erişim oranı %95,3 iken, 16-74 yaş gurubundaki hanehalkının internet kullanım oranları %72,9'dur (TÜİK, 2018).

1.10 e-Devlet'in İnşasında Kamu BİT Yatırımları

Bilindiği üzere, e-devlet hizmetlerinin sağlam bir alt yapı üzerine inşa edilmesi yoluyla sunulması, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) yatırımları ile mümkün olmaktadır. e-Devlet'e geçiş sürecinde söz konusu yatırımlara gerekli bütçenin ayrılması ve planlamanın iyi bir şekilde yapılması büyük bir önem taşımaktadır.

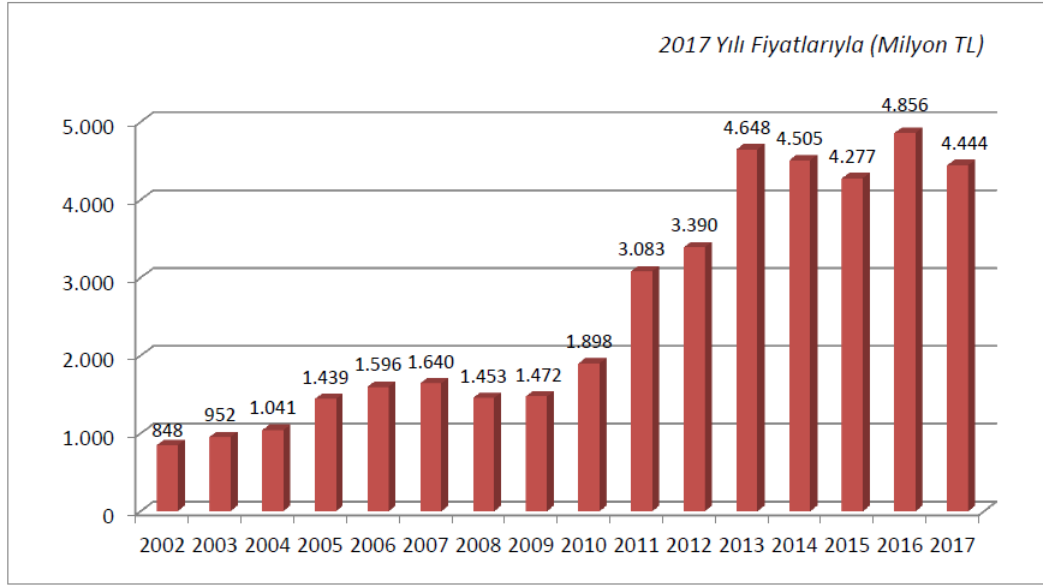
Bu doğrultuda, ülkemizde merkezi yönetim kurumlarının BİT' e hizmet etmek amacıyla yapmış oldukları yatırımlara değinmek gerekmektedir.

Kalkınma Bakanlığınca 2017 Yatırım Programı esas alınarak düzenlenen "Kamu Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yatırımları" yayınına dayanarak BİT yatırımları, yatırım projeleri ve sektörel dağılımları hakkında bilgiler verilecektir.

Söz konusu yayında yer alan bilgilere (Kalkınma Bakanlığı, 2017, s.1) göre; "kamu BİT yatırımları tarım, madencilik, imalat, enerji, ulaştırma-haberleşme, turizm, eğitim ve sağlık sektörleri ile bu sektörlerin dışında kalan konuları kapsayan diğer kamu hizmetleri sektörlerine ayrılacak şekilde tasnif edilmiştir".

Şekil 4'te, 2002 - 2017 yılları arasında gerçekleştirilen yatırımlara ilişkin dağılım gösterilmektedir;

Şekil 4. BİT Yatırımları Dağılımı



Kaynak: T.C Kalkınma Bakanlığı. Kamu BİT Yatırımları Raporu. Haziran 2017

Buna göre, 2002 yılında BİT yatırımları için tahsis edilen ödeneğin 848 milyon TL civarında olduğu görülmektedir. 2017 yılında gelindiğinde ise büyük bir artış kaydedildiği ve söz konusu yatırımlar için yaklaşık olarak 4 milyar 444 milyon TL ödenek ayrıldığı göze çarpmaktadır (Şekil 4).

Ek olarak, özellikle eğitim sektöründeki projelerin etkisi ile 2011 yılından sonra büyük bir artış yaşandığını belirtmek faydalı olacaktır.

BİT yatırımlarının hangi kamu kurumlarınca ve hangi oranda yapıldığına gelecek olursak; 2017 yılı itibarıyla kamudaki BİT yatırımlarının dağılımlarının yer aldığı Tablo 3 incelendiğinde, %48,8'lik oranla diğer kamu hizmetleri sektörünün 1. sırada yer aldığı görülmektedir. Söz konusu alanda; Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), İç İşleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Adalet Bakanlığı gibi önemli kurumlar yer almaktadır. Eğitim sektörünün ise, %28,93'lük payla 2. sırada yer aldığı göze çarpmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2017).

Tablo 4. 2017 Yılı İtibariyle Kamu BİT Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

Kamu BİT Yatırımlarının Sektörel Dağılımı – 2017	%
Turizm	0,08
İmalat	0,36
Madencilik	2,25
Sağlık	2,5
Enerji	2,63
Tarım	4,44
Ulaştırma – Haberleşme	10
Eğitim	28,93
Diğer Kamu Hizmetleri	48,8

Kaynak: T.C Kalkınma Bakanlığı. Kamu BİT Yatırımları Raporu. Haziran 2017

1.11 Türkiye’de e-Devlet Proje ve Uygulama Örnekleri

Ülkemizde, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile birlikte karar destek sistemlerini güçlendirmeye yönelik adımlar atılmış, iş süreçlerini hızlandırarak harcamalarda tasarruf sağlamak ve verimliliği arttırmak amacıyla e-Devlet uygulamalarına yön veren birçok proje ve uygulamalar geliştirilmiştir.

Söz konusu uygulamalardan bazıları; “e-Dönüşüm Türkiye Projesi”, “Kamu Yatırımları Bilgi Sistemi”, “e-Ticaret” uygulaması, “UYAP Bilişim Sistemi”, “VEDOP” projesi, “MERNİS” sistemi, “e-Fatura” ve “e-Haciz” uygulamalarıdır. Aşağıda kısaca açıklanacak olan bu proje ve uygulamalar, Türkiye’deki geçiş sürecinin tarihi ve bahsi geçen projelerin hangi amaçlara hizmet edeceği hususunda aydınlatıcı bilgiler sunması açısından faydalı olacaktır.

1.11.1 e-Dönüşüm Türkiye Projesi

“e-Dönüşüm Türkiye Projesi” ni, ülkemizde elektronik dönüşüm süreci için en büyük adımların atıldığı ve bu hususta en kapsamlı çalışmaların yapıldığı proje olarak adlandırabiliriz.

Projeye ilk olarak elli sekizinci hükümet tarafından hazırlanmış olan acil eylem planında değinilmiştir. 2003 yılında, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı bünyesinde Bilgi Toplumu Dairesi (BDT) Başkanlığı kurulmuş ve projeyi koordine

etme, izleme, değerlendirme ve yönlendirme hususlarında söz konusu daire yetkili kılınmıştır (DPT, 2004).

BDT'nin kurulmasıyla birlikte elektronik dönüşüm yolunda atılan bu adım, kamu kurum ve kuruluşları açısından bilgi toplumu olma yolunda işbirliğinin yapılması ve yöntemlerin belirlenerek uygulanmasına imkân verilmesi açısından büyük bir önem arz etmektedir (DPT, 2004).

Eroğlu (2013: 29)' nun da belirttiği gibi; proje dâhilinde yapılan ilk çalışma 30 Kasım 2003 tarihinde yayımlanan “*e-Dönüşüm Türkiye Acil Eylem Planı Genelgesi*”nin uygulamaya konulmasıdır.

Söz konusu plan çerçevesinde; e-Devlet, hukuki ve teknik alt yapının kurulması, e-Ticaret, e-Sağlık, kurumların işbirliğinde yol haritası sağlayacak olan standartlar ve bilgi toplumu stratejisinin belirlenmesine ilişkin hususlar yer almaktadır (DPT, 2004).

e-Dönüşüm Türkiye Projesi eş güdümünden sorumlu kuruluşlar Kısa Dönem Eylem Planı (KDEP) çerçevesinde belirlenmiş olup aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- Sağlık Bakanlığı,
- Türkiye Bilişim Derneği,
- Adalet Bakanlığı,
- Dış Ticaret Müsteşarlığı,
- Devlet Planlama Teşkilatı,
- Ulaştırma Bakanlığı,
- Milli Eğitim Bakanlığı,
- Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı (DPT, 2004).

4 Aralık 2003 tarihinde 25306 sayılı resmi gazetede yayımlanan *2003/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi*'nde projenin amaçları belirtilmiştir. Bunlar;

- Kamu hizmetlerinin yurttaşlara daha dinamik, seri ve kaliteli bir şekilde sunulması,
- Katılımcı, hesap verilebilir, karmaşıklıktan uzak iş süreçlerini hedefleyen bir devlet yapısının oluşturulması,

- Mevzuatların ve BİT teknolojilerine yönelik politikaların Avrupa Birliği kurallarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi,
- Aday ülkeler için öngörölmüş olan eylem planlarının e-Avrupa kapsamında adaptasyonunun sağlanmasıdır.

1.11.2 Kamu Yatırımları Bilgi Sistemi

BDT tarafından yayınlanan “e-Devlet Proje ve Uygulamaları” raporunda Kamu Yatırımları Bilgi Sistemi’ne ilişkin açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. Söz konusu raporda (2005: 29); projenin, bütünleşik bir bilgi sistemi altında tüm kurumların DPT ile koordinasyon içinde çalışmasına olanak sağlayacak bir bilgi sistemini ortaya çıkarırken, aynı zamanda da kamu yatırımlarını hazırlama, bütçeleme, izleme ve değerlendirme çalışmalarını bir otomasyon içinde yürütmeyi hedeflediği vurgulanmaktadır.

Çalışmalarına 2003 yılında başlanan projenin amaçları şu şekilde sıralanmaktadır:

- Yatırım süreçlerinin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi suretiyle kâğıt israfının önüne geçilmesi,
- Kurumların yatırımlardaki gelişmeleri kolayca takip edebilmesinin sağlanması,
- Kamu projelerinde meydana gelen gelişmelerin şeffaf bir şekilde ve gecikmeksizin vatandaşlara iletilmesine olanak sunulması,
- Yatırım programlarının hazırlanmasında meydana gelebilecek karmaşıklığı önleyici karar destek sistemlerinin kurulmasıdır (DPT,2005).

Sonuç olarak, söz konusu proje ile hedeflenen; kamu kurum ve kuruluşları ile DPT’nin birbirleriyle bağlantılı bir bilgi sistemi altında, uyumlu bir şekilde çalışmasına olanak sağlayacak ortamı tesis etmektir.

1.11.3 e-Ticaret

e-Dönüşüm uygulamaları arasında oldukça mühim bir yere sahip olan e-Ticaret uygulaması, Akleylek (2011) tarafından; “*mal ve hizmetlerin satın alınması veya satılması işleminin elektronik ortamlarda yapılması*” şeklinde tanımlanmıştır.

e-Ticaret, gizlilik, güvenilirlik, etkinlik ve verimlilik açısından büyük önem arz etmektedir. Söz konusu uygulama, bilişim teknolojilerinin hızla gelişmesine paralel olarak ortaya çıkan, hukuki ve teknolojik altyapısı sağlam temeller üzerine kurulmuş,

kâğıt ve ıslak imza kullanımını ortadan kaldırarak işlemlerin resmi bir şekilde yapılmasına imkân sağlayan bir uygulamadır.

Elektronik ticaret uygulaması, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan, 5 Kasım 2014 tarihli 6563 numaralı “Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” ile düzenlenmiştir. Söz konusu kanun ile hizmet sağlayıcıların sözleşme yapılmadan önce alıcılara bilgi verme yükümlülüğü, verilen siparişlerde uyulması gereken esaslar, ticari iletişime dair hususlar, ticari elektronik ileti gönderim şartı, iletilerin içeriği ve alıcıların ticari elektronik iletileri reddetme hakkı, aracı hizmet sağlayıcılarının yükümlülükleri, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esaslar ve cezai hükümlere ilişkin hususlar belirlenmiştir.

Elektronik ticaretin tarafları Sırma (2002: 97)’nin da belirttiği gibi; “alıcılar, satıcılar, üretici/imalatçılar, komisyoncular, sigorta şirketleri, nakliye şirketleri, özel sektör bilgi teknolojileri, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, onay kurumları, elektronik noter, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşları” şeklinde sıralanmaktadır.

Uygulamasının hayata geçirilmesinin birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Buna göre e-Ticaret uygulaması;

- İşletme çalışanları arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması,
- Pazar alanının genişletilmesi, ticari faaliyetlerin tabana yayılması,
- Düşük maliyetli üretim, pazarlama ve dağıtım faaliyetlerine olanak sağlaması ve bu sayede ulusal ve uluslararası alanda rekabet üstünlüğünün sağlanması,
- Yeni ürün, pazarlama ve dağıtım teknikleri ile ürün geliştirmesi, test edilmesi ve müşteri ihtiyaçlarının tespit edilmesine olanak sağlaması,
- Etkin zaman kullanımı sayesinde zaman ve stok maliyetlerinde tasarruf sağlanması,
- İhtiyaç duyulan belgelerin elektronik ortamda hazırlanması neticesinde kırtasiye masraflarının ortadan kaldırılması ve hata oranını azaltılması,

Gibi avantajlar sunmaktadır.

Ülkemizde e-Ticaret uygulamasının canlılık kazanması için gerekli hukuki, teknik ve idari alt yapının kurulması ve ihtiyaç duyulan kurumsal yapıların oluşturulmasıyla uluslararası piyasalarda rekabet edilebilirlik ve ticari üstünlük sağlanacaktır.

1.11.4 Ulusal Yargı Ağı Portalı (UYAP) Bilişim Sistemi

Adalet Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan Ulusal Yargı Ağı Portalı (UYAP) bilişim sisteminin ana hedefleri; merkez ve taşra birimleri arasında elektronik ortamda bilgi alışverişini sağlayacak bir sistemin oluşturulması, diğer birimlerden talep edilen bilgilerin istenildiği zamanda hazır bulundurulması ve yurttaşlara internet üzerinden hizmet sunulması şeklinde sıralanmaktadır (DPT, 2005: 57).

Ülkemizde adli sistemin işleyişinin güvenilirlik ve doğruluğunu en üst düzeye çıkararak Yargı Sistemine hız kazandırmayı amaçlayan UYAP projesinin sağlayacağı faydalar aşağıdaki gibidir:

- Oluşturulan bilişim sistemi üzerinden yargı birimlerinin birbirleriyle hukuki mevzularda bilgi ve belge alışverişi yapmalarına olanak sağlanacak,
- Sistemin karar süreçleri üzerindeki hızlandırıcı etkisi sayesinde davaların daha kısa sürede neticelendirilmesi sağlanacak,
- Kamu idareleri ile bütünleşme sayesinde, verilerin internet aracılığıyla bu sistem üzerinden edinilmesine olanak sağlanacak,
- Avukatların duruşma günlerinden internet aracılığıyla haberdar olmaları sağlanacak ve işyerlerinden harçlarını yatırıp dava açarak dosyalarını sistem üzerinden inceleyebilmelerine olanak sağlanacak,
- Dataların sisteme tek elden girişi sağlanacak ve dağıtımlar internet aracılığıyla yapılarak bu konudaki ihmallerin önüne geçilmiş olacak,
- Yurttaşların, duruşma günleri gibi ilana verilmesinde mahzur bulunmayan vukufuları internet aracılığıyla takip edebilmeleri sağlanacaktır (DPT, 2005).

Söz konusu proje için çalışmalara 2000 yılında iki aşamalı olarak başlanmıştır. Birinci aşama 2001 yılında tamamlanmış, ikinci aşama ise otuz bir pilot ve test birimler üzerinden gerçekleştirilmiş ve projenin uygulama yazılımları bu pilot ve test birimlerde kullanılmaya başlanmıştır.

Elektronik dönüşüm sürecinde büyük bir öneme sahip olan projenin orta ve uzun vadeli hedefleri; diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla tam entegrasyonun sağlanması, konuların adli makamlara zamanında intikal etmesi, işlemlerin bilgisayar ortamında gerçekleştirilmesiyle kâğıt kullanımının azaltılması, performansa dayalı çalışma sistemine geçilmesi, elektronik imza kullanımının yaygınlaştırılması olarak sıralanabilir.

UYAP projesi, devletin temel görevi olan “bireyleri hataya düşürmeme ve onun hatasından yararlanmaması yükümlülüğü” ve bireylere; temel hakları arasında olan adil yargılanma hakkını sağlayabilmesi açısından gelecek vaat eden bir projedir.

DPT tarafından sunulan *Bilgi Toplumu İstatistikleri* (2011: 89)’ne göre; “UYAP projesinin başlangıcından 2011 yılına kadar 1,6 milyar TL civarında tasarruf elde edildiği ve söz konusu tasarrufun yaklaşık 705 milyon TL’lik payının MERNİS sistemi ile uyumlaştırma sonucunda gerçekleştiği gözlemlenmiştir”.

Son olarak, Akcagündüz (2013: 136)’ün yapmış olduğu çalışmasında; “UYAP sistemine geçişle, toplamda 461 ton kâğıt tasarrufu sağlanmıştır. Yapılan araştırmalarda, 1 ton kâğıt tasarrufu ile 17 yetişkin çam ağacı korunmaktadır”. İfadesi, projenin tasarruf boyutu hakkında bilgiler vermektedir.

1.11.5 Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS)

Proje, Demir ve Diğerleri (2010: 249)’ne göre; “Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS), İçişleri Bakanlığı’na bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne yürütülen ve 2000’li yıllarda uygulamaya alınabilen merkezi nüfus bilgileri düzenlemesidir” şeklinde tanımlanmıştır.

2003 yılı Ocak ayı itibariyle tamamlanan proje; nüfus hizmetlerini, yurttaşların nüfus bilgilerini bilgisayar platformunda bulundurarak, çok taraflı bir biçimde düzenleyip sunmayı hedeflemektedir.

Projenin amaçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (DPT, 2005: 68);

- Ortak ve tek elden yürütülen bir merkezi bilgi tabanının oluşturulması ve merkez ve ilçe ünitelerindeki nüfus işlemlerinin bu platform üzerinden bilgisayar vasıtasıyla yapılmasının sağlanması,

- Vatandaşlara TC Kimlik numarası verilmesi ve veritabanındaki verilerin Kimlik Paylaşım Sistemi aracılığıyla devlet kurumlarının bilgisine sunulması,
- Taşınabilmesi basit olan ve benzeri çıkarılmayan modern hüviyet kartları çıkarılıp yurttaşlara verilmesi,
- Süratli ve sağlıklı bir şekilde nüfus ve aile istatistikleri alımının sağlanması,
- Bilgi hizmetinin devlet kurumlarına ve yurttaşlara internet aracılığıyla sunulmasıdır (DPT, 2005).

1.11.6 Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi (Yerel Bilgi)

Mahalli idareler tarafından sunulan hizmetlerin elektronik ortamda yapılmasına ilişkin oluşturulmuş bir projedir.

Henden (2005: 61)'e göre; *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)*, *Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi* tarafından hazırlanan proje 4 Nisan 2001'de yürürlüğe konmuştur.

Ülkemizde 81 il, 3226 adet belediye, 34.600 adet köy, 1000'i aşkın yerel yönetim birliği, belediye bünyesinde faaliyet gösteren birçok döner sermaye, işletme ve fon birimi, 50'ye yakın vakıf vardır (Henden, 2005: 61). Bu nedenle, söz konusu proje e-Dönüşüm açısından oldukça mühim olup, birçok kesimi olumlu yönde etkilemesiyle önem arz eden bir gelişmedir.

Yerel Bilgi Projesinin hedefi Henden (2005: 61)'in de belirttiği gibi; yerel yönetimlerle ilgili olan verilerin elektronik ortamda bir araya getirilmesi, bu verilerin politika geliştirme ve karar alma sürecine yardımcı olacak şekilde düzenlenmesi ve daha sonra da bunların analitik sorgulamaya tabi tutulmasıdır.

TODAİE tarafından hayata geçirilen proje, 2003 itibariyle TC İçişleri Bakanlığına devredilmiştir (DPT, 2005: 71).

1.11.7 Vergi Dairesi Tam Otomasyonu (VEDOP) Projesi

VEDOP projesini, vergi dairelerindeki işlemlerinin tümünün internet ortamında, bilgisayar vasıtasıyla yapılmasını misyon edinen, bütünleşik bir bilgi sistemi şeklinde tanımlayabiliriz. İlk olarak 1995 yılında başlatılan bu otomasyon projesinin ana hedefleri Uğur ve Çütcü (2009) tarafından aşağıdaki şekilde özetlenmiştir;

“Vergi gelirlerinin artırılması, mükelleflere sunulan hizmet kalitesinin artırılması, maliye Bakanlığı ile sürekli iletişim içinde olan Bankalar ve Gümrük Müsteşarlığı gibi kurumlarla bilgi sistemleri anlamında birlikte etkin çalışabilirliğin sağlanması, vergi politikalarının ve denetim stratejilerinin belirlenmesinde karar vericilerin ihtiyacı olan bilginin sağlanması” (s. 11).

Söz konusu proje, TC Maliye Bakanlığı’na bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulmuştur. Proje ile vergi dairesi başta olmak üzere Gelir İdaresi işlemlerinin tümünün bilgisayar aracılığıyla internet ortamında yapılması sayesinde iş yükünün hafifletilmesi ve vergi dairesindeki çalışmalarda performansın artırılması hedeflenmiştir.

Proje, VEDOP I, VEDOP II ve VEDOP III olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. 1998 yılında Uğur ve Çütcü (2009: 11)’nin de belirttiği gibi; projenin ilk aşaması olan VEDOP I başlatılmış ve iki yıl içerisinde 22 ilde yer alan 155 vergi dairesi ve 5 defterdarlığın otomasyonu gerçekleştirilmiştir. Ardından 2004 yılına gelindiğinde, VEDOP II ve 2007 yılında ise VEDOP III projeleri, tüm vergi dairesi çalışanlarına ve mükelleflere hizmet sunmak üzere tamamlanmıştır.

VEDOP I Projesi ile borç sorgulaması, muhasebe, tahakkuk, tahsilât ve haciz işlemleri gibi bütün vergi dairesi işlemlerinin elektronik ortamda yapılması, bankalar tarafından toplanan vergilerin mükelleflerin hesaplarına elektronik yolla aktarılması sağlanmıştır (DPT, 2005: 86).

Vergi sisteminin yeni mevzuatın gerekliliklerine uygun olarak düzenlenmesini amaçlayan proje, 75 milyon dolarlık bir bedelle başlatılmış ve 2 yıl sürmüştür.

Uğur ve Çütcü (2009: 11)’ye göre; “proje çerçevesinde, 22 il ve 10 ilçe merkezinde bulunan 153 Vergi Dairesi, 5 defterdarlık, 4 bölge ve 1 ana merkezin süreçlerinde otomasyon sağlamak amacı ile altyapı kurulumu gerçekleştirilmiştir”.

Özellikle devlet kuruluşlarında, iş süreçlerinde tıkanmaların fazla yaşandığı bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda, söz konusu proje, verimlilik açısından ciddi katkılar sağlamaktadır.

Projenin 2. Aşaması olan VEDOP II' nin ise, vergi dairelerinin sayısının çoğaltılması, denetim mekanizmasının geliştirilmesi ve bilgi paylaşımına olanak sunan alt yapının kurulması uygulamalarını içerdiğini görmekteyiz.

Ek olarak, proje çerçevesinde Türkiye'deki her ilde an az bir adet olmak üzere 300 vergi dairesinin otomasyon çalışmaları tamamlanmış, 2004 yılı itibariyle de beyannamelerin e-Beyanname uygulaması adı altında internet aracılığıyla alınması sağlanmıştır (DPT, 2005).

Projenin üçüncü aşaması olan VEDOP III projesi ise, Siemens tarafından gerçekleştirilmiş olup, e-İmza uygulaması ile devreye girmiştir. Söz konusu proje 99 milyon dolara mal olmuş ve 2 yılda tamamlanmıştır (Uğur ve Çütcü, 2009, s. 13). Tam otomasyonun hedeflendiği VEDOP III projesi, ülkemizde kapsamı en geniş e-Devlet projelerindedir.

Söz konusu proje ile vergi daireleri bütünüyle web tabanlı yapıya dönüştürülmüş ve ülke genelinde 448 vergi dairesinin gelir hizmeti yeniden yapılandırılmıştır. Bu sayede, mükelleflerin kayıtlı buldukları vergi daireleri dışındaki dairelerin hizmetlerinden de yararlanabilmeleri sağlanmıştır (DPT, 2005).

1.11.8 e-Fatura Uygulaması

e-Fatura uygulamasının tanımı 397 sıra numaralı *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği*'nde yapılmıştır. İlgili tebliğe göre e-Fatura uygulaması; Başbakanlık tarafından, elektronik ortamda düzenlenen faturanın içeriğinin bütünlüğünü, standardını, gönderenin kimlik bilgilerini ve bu bilgilerin hakikatini bozmayacak şekilde oluşturulan bir uygulamadır.

Bahsi geçen tebliğde ek olarak, düzenlenen e-Faturanın müşteriler ile düzenleyen kurum ve kuruluşlar arasında gönderim ve alım zamanlarına dair tutulacak olan kayıtların yansız bir şekilde belirlenmesi gerektiğine ilişkin hükümler de yer almaktadır.

Gökçen ve Özdemir (2016: 137)' in de belirttiği gibi; “ e-Fatura uygulaması dünyada 2000'li yıllarda uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye'de ise e-devlet projesi kapsamında 2008 yılında Elektronik Fatura Kayıt Sistemi ile uygulanmaya başlanılmıştır. Daha sonra bazı mükellefler için zorunlu tutulmuştur”.

Hazırlanması mecburi olan faturanın, elektronik ortamda oluşturulması, müşteriye bu ortamda iletilmesi ve elektronik olarak saklanmasına dair kodifikasyonlar 397 sıra numaralı VUK Genel Tebliğinde düzenlenmiştir. Söz konusu tebliğde düzenlenen e-Faturanın kâğıt faturadan herhangi bir farkının olmadığı ve aynı yasal niteliklere sahip olduğu hususunu atlamamak gerekmektedir.

Burada açıklanması gereken bir başka husus; aynı mal ve hizmet satışı için elektronik fatura ile kâğıt faturanın birlikte hazırlanamayacağıdır. Talep edilmesi durumunda ise, genel hükümlere bağlı kalınarak yalnızca kâğıt faturanın düzenlenmesi mecburidir.

Uygulamayı kullanmak; “ödeme” sürecinin kısalması, arşivleme maliyetlerinin düşmesi, muhasebe işlemlerinin kolaylaşması, mükellefler arasındaki raporlamanın kolaylaşması, aranan belgelerin arşivden kısa sürede bulunabilmesi ve uluslararası yatırımcılar için vergi uyumunun kolaylaşması gibi avantajlar sağlamaktadır.

e-Fatura uygulamasına geçişin yasal düzenlemelerle zorunlu tutulduğu görülmektedir. Buna göre, Vergi Usul Kanunu (VUK) Genel Tebliği⁵ çerçevesinde, Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurmak suretiyle e-Fatura uygulamasına geçmekle yükümlü olanlar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir;

“Petrol Piyasası Kanunu⁶ (2003) kapsamında madeni yağ lisansına sahip olanlar ile bunlardan 2011 takvim yılında mal alan mükelleflerden 31.12.2011 tarihi itibarıyla asgari 25 Milyon TL brüt satış hâsulatına (ciro) sahip olanlar...”

“Özel Tüketim Vergisi Kanunu⁷ (2002)'na ekli (III) sayılı listedeki malları imal, inşa veya ithal edenler ile bunlardan 2011 takvim yılında mal alan mükelleflerden 31.12.2011 tarihi itibarıyla asgari 10 Milyon TL brüt satış hâsulatına (ciro) sahip olanlar...”

⁵421 Sıra Numaralı VUK Genel Tebliği.

⁶04.12.2003 Tarihli ve 5015 Sayılı Petrol Piyasası Kanunu.

⁷06.06.2002 Tarihli ve 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu.

e-Faturalar, mükellef ve müşteriler arasında Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) ile KEP hesabı adresleri aracılığıyla gönderilip alındığı takdirde faturaların gönderilip gönderilmediği, alıcıya iletilip iletilmediği ve iletilme zamanının ne olduğu gibi konularda yasal olarak geçerli delil niteliğinde bilgiler edinilebilmektedir. Böylece e-Fatura uygulamasının sağlamış olduğu avantajların yanında faturaların gönderim ve alımlarında güven, zaman tasarrufu, hız, takip ve kullanım kolaylığı sağlanabilecektir.

Bilgi Toplumu İstatistikleri raporu (DPT, 2011)'na göre; Elektronik Fatura Kayıt Sistemi ve e-fatura uygulaması sayesinde 2008'den 2011 senesine kadar toplam 1,28 milyar adet faturanın elektronik ortamda kaydedildiği ve yaklaşık 218,5 milyon TL tasarruf elde edildiği açıklanmıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın yapmış olduğu açıklamaya göre, 2018 yılında e-Fatura'dan elde edilecek olan tasarruf tutarının yaklaşık 3 milyar TL olacağı öngörülmüştür.

1.11.9 e-Haciz Uygulaması

e-Haciz uygulaması, “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun⁸” da şu şekilde belirtilmiştir:

“borçlu mükelleflerle ilgili bunların banka hesaplarına uygulanan bir haciz yöntemidir”.

Söz konusu kanunun 79. Maddesi'nde, tahsil daireleri tarafından bildirilen hacizlerin, posta yerine elektronik olarak tebliğ edilebileceğine ilişkin hüküm yer almaktadır. İlgili maddede ayrıca, bu söz konusu tebliğlerin elektronik olarak yapılmasına ve yine bu yolla yanıt verilmesine dair esas ve yöntemleri tayin etmek üzere Maliye Bakanlığı'nın yetkilendirildiği hüküm altına alınmıştır.

Şakar (2011: 72)'ın da belirttiği gibi; “proje ile vergi dairelerince düzenlenen haciz bildirimlerinin banka genel merkezlerine, banka bildirimlerinin vergi dairelerine ve vergi dairesi değerlendirmelerinin banka genel merkezlerine elektronik ortamda aktarımı e-imza ile sağlanmaktadır”.

⁸6183 sayılı “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun”, Ek m. 62.

e-Haciz projesinin; Vergi daireleri, Merkezi Kayıt Kuruluşları ve bankalar olmak üzere 3 temel ayağı bulunmaktadır (Şakar, 2011, s.72). Oluşturulan bu sistemle kamu alacaklarının tahsiline hız kazandırmak, idare içi verimliliği arttırmak hedeflenmektedir.

Özetle, uygulama sayesinde zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmakta ve tahsilât süreci sırasında haciz bildirimlerinin borçluya yapılamaması, borçlunun söz konusu bildirimleri görememesi gibi olumsuz durumların meydana gelmesi önlenmektedir.

2. KAYITLI ELEKTRONİK POSTA UYGULAMASI

2.1 Devlet - Vatandaş İlişkisinde e-Posta Kullanımı

Çalışmanın ilk bölümünde de belirtildiği gibi devlet, yurttaşların ihtiyaçlarına cevap vermek adına kurulmuş olan bir müessesedir. Devlet ve yurttaşlar arasındaki iletişim sisteminin esasında devletin vatandaşları için var olduğu hakikati bulunmaktadır (Kaya, 2000: 49).

Güven üzerine kurulu devlet-yurttaş ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde devam ettirilmesi, kurulmuş olan bu güvenin zedelenmeden istikrarının sağlanmasından geçmektedir. Söz konusu ilişkilerin güçlendirilmesi ancak sağlam bir iletişim sisteminin kurulması ve karşılıklı bir etkileşim içine girilmesi yoluyla sağlanabilecektir.

Bu nedenle, etkileşimin sağlanmasında haberleşme kanalları ne kadar belirgin olursa, bireylerin refahı ve güveni o kadar sağlanmaktadır. Bunun bir sonucu olarak da kolaylıkla adil, insan haklarını geliştirici ve demokratik bir toplumsal yapıya sahip olunacaktır. Geçmişten günümüze kadar devlet-yurttaş arasındaki iletişim sisteminin sağlanmasında kullanılan iletişim araçlarının çoğunlukla; telefon, faks, yüz yüze müzakere etme ve yazışma olduğu görülmektedir (Kaya, 2000: 49).

Kaya (2000: 49)'nın da belirttiği gibi; “günümüzde bilgi teknolojileri alanında yaşanan hızlı gelişmeler bu araçlara alternatif ya da destek olabilecek yeni araçlar, internet, web teknolojileri ve e-posta sunmuştur. Diğer iletişim araçlarından farklı özellikleri olan bu yeni araçlar devlet-vatandaş iletişimi ve etkileşimi geliştirmede ve etkili kılmada önemli fırsatlar sunmaktadır”.

Bu noktada e-Postayı şu şekilde tanımlayabiliriz; bir ülkede, vatandaşlar, gruplar ve teşkilatlar arasında bilginin elektronik ortamda meydana getirilmesine, kullanılmasına, muhafaza edilmesine, ulaştırılmasına ve mübadele edilmesine fırsat sunan yeni bir haberleşme ve etkileşim aracıdır (Kaya, 2000: 50).

Keser (2005: 61)'e göre; e-Posta, sunmuş olduğu hızlı iletişim sayesinde zaman tasarrufu sağlamakta, kağıt kullanımını ortadan kaldırmasıyla da maliyetlerin düşürülmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, e-Posta kullanımını sayesinde güçlü bir

pazarlama ağı tesis edilebilmektedir. Bu nedenle söz konusu araç modern pazarlamacılık açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Keser (2005: 63)'e göre; “gerek örgüt içi iletişim, gerekse örgütün dış çevre ile iletişimde e-Postanın kullanımı işletmelere ciddi düzeyde bir maliyet avantajı sağlamaktadır”.

Tüm bunların yanında, günümüzde yaygın olarak kullanılan ve devlet ile yurttaşlar arasında bir iletişim aracı olan e-Postaların, ilgili kişiye gönderilerek ulaştığından ve söz konusu kişinin e-postaya erişmiş olduğundan emin olunamamaktadır. Buna ek olarak, gönderilerin iletme zamanının belirlenip belirlenmediği konusunda da bir takım tereddütler yaşanmaktadır.

2.1.1 e-Posta Kullanımı ve Yönetimindeki Sorunlar

e-Postaların kullanımı sırasında sorun teşkil edebilecek en önemli hususlar emniyet ve mahremiyete ilişkin konulardır. Verilerin güvenliğinin sağlanması devlet ile vatandaşlar arasında kurulan iletişimin sağlamlığı açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Kaya (2000: 52)'nin da belirttiği gibi; “devlet-vatandaş arasında e-posta iletişimi devletin güvenli bir ulusal e-posta altyapısı kurmasını gerektirmektedir. Böyle bir altyapı için teknolojik olanaklar hızla gelişirken, buna karşın yasal ve yönetsel altyapı henüz buna uygun değildir”.

Buradan hareketle, e-Posta aracılığıyla iletişimin kurulmasında karşılaşılan bir diğer problem ise alt yapıyla ilgilidir. Kamu kurum ve kuruluşlarının sahip oldukları bilgi sistemleri, vatandaşların bilgi gereksinimlerine internet üzerinden cevap verebilecek bir yapıda değildir.

Kaya (2000: 52)'ya göre; “mevcut bilgi sistemleri halkın kullanımına ancak standart nitelikteki raporlar ve formlarda bilgiler sunabilme özelliğine sahipken, halkın bireysel ve adhoc bilgi gereksinimlerine online yanıt verebilecek yapıdan uzaktır”.

Bir diğer sorun ise, kamu yönetiminin yeniden oluşum çalışmaları sırasında teşkilatlanma ve yönetim süreçlerinde bilgi teknolojilerinin fırsatlarından etkili bir şekilde faydalanabilmelerini sağlayacak değişimlerin ortaya konulamamasıdır (Kaya, 2000: 52).

Bu bağlamda, söz konusu iletişim aracının kullanımındaki en önemli eksiklikler; bilgi sistemi yönetim politikasının yoksunluğu, gizli veriler için emniyetin sağlanamaması ve e-Postaya resmiyet kazandırmada büyük önem arz eden; e-İmza ve e-Kimlik gibi uygulamalarla alakalı yasal düzenlemelerin bulunmamasıdır. Sonuç olarak, güvenli bir şekilde e-Posta kullanımı için gerekli yasal ve teknolojik altyapının kurulmadığı görülmektedir. Bu durum, tüm bu eksiklikleri ortadan kaldıran bir sistemin varlığını gerekli kılmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde detaylıca incelenecek olan; “*Kayıtlı Elektronik Posta*” adlı sistemin doğuşuyla tüm bu eksiklikler bertaraf edilmekte ve e-postaların yasal olarak geçerliliği güvence altına alınarak delil yerine kullanılabilmesi sağlanmaktadır.

2.1.2 Kayıtlı Elektronik Posta Sisteminin Doğuşu

Devlet ve yurttaşlar arasındaki iletişimin sağlanmasında yaygın olarak kullanılan e-Postaların, iletim, erişim, güvenlik gibi hususlarda taşıdıkları sorunları ortadan kaldıran, içeriğinin aynı kaldığına dair güvence vererek yasal olarak geçerli bir kanıt niteliği taşıyan ve “*Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi*” olarak adlandırılan sistem ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkmış ve uygulanmıştır.

Maliyet, sürat, devamlılık, ulaşılabilirlik, mahremiyet ve güvenilirlik gibi üstünlüklerinden dolayı klasik iletişim araçlarının yerini alan e-Posta, bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin akabinde ve özellikle mahremiyet ve güvenilirlik gibi faktörlerde eksiklikler ortaya çıkarması sebebiyle yerini kayıtlı elektronik posta uygulamasına bırakmıştır.

Bilindiği üzere, herhangi bir kişi istediği zaman başka bir kişi için posta düzenleyebilir ve bunu normal yolla söz konusu kişiye iletebilir. Bu çoğu zaman istenmeyen bir durum olmakla birlikte gönderilen postanın da karşı tarafa iletilip iletilmediği kesin olarak bilinmemektedir. Geliştirilen iadeli ve taahhütlü posta sistemi sayesinde tüm bu istenmeyen durumlar ortadan kalkmakta, gönderen kişi ile alıcının birbirinden haberdar olduğu bir ortam kurularak, gönderici tarafından elektronik ortamda düzenlenen postaların alıcılar tarafından teslim alınıp alınmadığı tespit edilebilmektedir (Akleyek ve Diğerleri, 2011: 726).

Akleyek ve Diğerleri (2011: 726)'nin de belirttiği gibi; “kamu kurumlarının, özellikle Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın kişilere özel bildirimleri (tebligat) bildiğimiz iadeli taahhütlü posta yoluyla yapılmaktadır. İletişim tekniklerinde elektronik postanın yaygın kullanımının klasik tebligat ile birleştirilmesi, bireylerin bu tip bildirimlerden anında haberdar olmasını sağlayacaktır”.

Burada KEP sistemi aracılığıyla yapılan işlemlerin sadece elektronik tebligat ile sınırlı olmadığını eklemek gerekmektedir. Normal posta yöntemi ile alınan tüm belgeler ve telefon, su, doğalgaz, elektrik gibi faturalarının iletimi de söz konusu sistem vasıtasıyla yapılabilmektedir. En önemlisi de gönderimi yapılan iletilerin alıcıya ulaştığından emin olunabilmesidir (Akleyek ve Diğerleri, 2011: 726).

Dünyanın birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerinde kullanılan ve ülkemizde de hukuki altyapısı 2012 yılında tamamlanmış olan bu sistemin tüm elektronik süreçlerde kullanılabilirliği.

Ek olarak, KEP sistemi, istenmeyen içeriğe sahip “*spam*” mesajların alınmasına mani olmakta, bilgilerin kayıt altına alındığı, güvene dayalı bir iletişim ortamının kurulmasına imkân vermektedir (Akleyek ve Diğerleri, 2011: 726).

Ülkemizde KEP kullanımının birçok kesime yayıldığı gözlemlenmektedir. Ülkemizde birçok kamu kurum ve kuruluşu tarafından KEP adresi edinmenin zorunlu tutulmaya başlandığı bilinmektedir⁹.

Benzer şekilde, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından da işletmecilere, KEP adresi edinip alakadar kurumlara beyan etmelerine yönelik mecburiyet getirilmiştir. Ek olarak, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Kalkınma Bakanlığının amme kurumları ile aralarında gerçekleştirmiş oldukları yazışmaların KEP hesapları aracılığıyla yapılmasını öngören mevzuat entegrasyonuna ilişkin çalışmalar yürüttüğü bilinmektedir (Varol, Baştürk, 2015: 264).

⁹Varol ve Baştürk (2015: 264)'ün de belirttiği gibi; “Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), ruhsat verdiği işletmecilerin tümüne KEP adresi edinme zorunluluğu getirmiştir”.

2.2 KEP Sisteminin Kullanımı ve Çalışma Şekli

Sistemin kullanımına ilişkin olarak düzenlemeler “*Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*te belirtilmiştir.¹⁰Söz konusu yönetmeliğin 11. maddesinin birinci fıkrasında aşağıdaki hüküm yer almaktadır;

“KEP sistemi, bir elektronik iletinin tarafları veya muhatapları arasında KEP hesabı vasıtasıyla hukukî ve teknik güvenliğe sahip bir şekilde gönderilip alınmasını sağlamak ve güvenli iletişimde bulunmak gibi amaçlarla kullanılır”.

İlgili maddede ayrıca hesabın, sahibi tarafından yalnızca kendisi adına kullanabileceğine ilişkin bir hüküm bulunmaktadır. Ayrıca, KEP hesabı kullanma yoluyla gerçekleştirilebilecek olan işlemler ve bunların sonuçlarının hesap sahipleri ile “Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı” arasında imzalanan taahhütname ile belirleneceği hususu hükme bağlanmıştır. Ek olarak, bahsi geçen maddede tüzel kişilerin istemeleri halinde işlem yetkililerini değiştirebileceklerine yönelik açıklama da yer almaktadır.

Yılmaz ve Üstündağ (2015: 213)’ın da belirttiği gibi; “KEP sistemine dâhil olmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin KEPHS’ye başvuruları sırasında kimlik doğrulama olarak adlandırılacak bir kontrol sürecinden geçmeleri gerekmektedir”.

Hesap sahibi gerçek ve tüzel kişilere, gönderim işlemlerini gerçekleştirdikleri sırada emniyet açısından kimlik tespiti yapılır. Buna ek olarak klasik e-Postadan KEP hesabına ileti göndermek ve yine aynı şekilde KEP hesabından normal e-Posta hesabına gönderide bulunmak mümkün değildir. KEP hesabı sahibinin sisteme giriş yaparken ve işlem yapması sırasında şahsına tanımlanmış elektronik veya mobil imzasını kullanması gerekmektedir (Yılmaz, Üstündağ, 2015: 213).

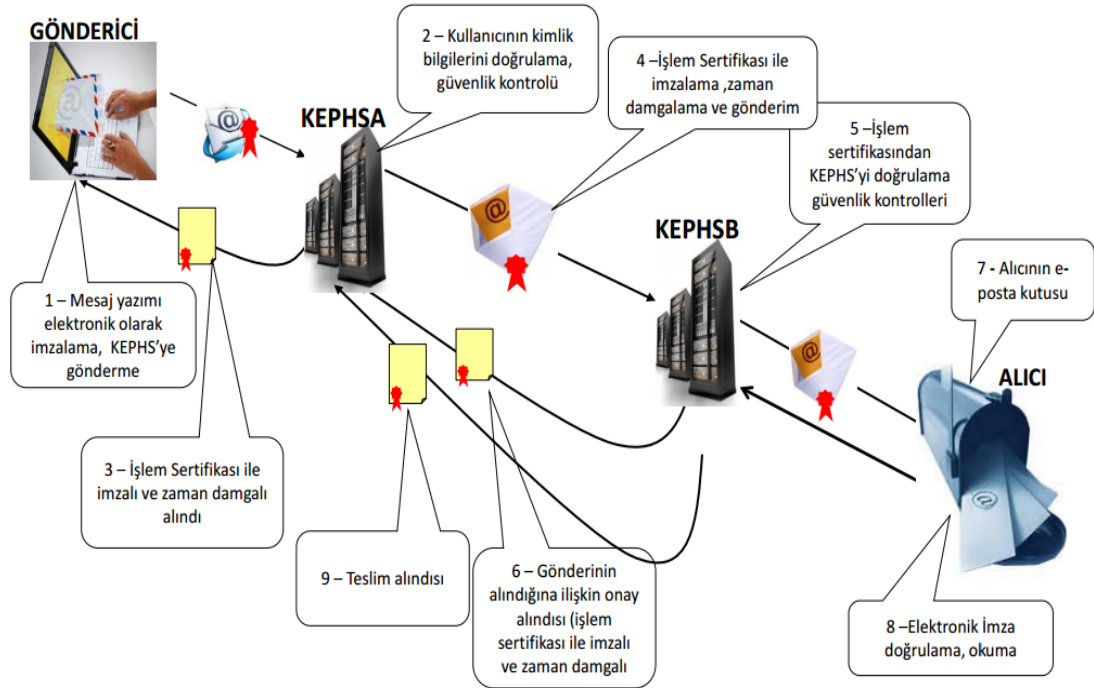
KEP Yönetmeliğinin 16. maddesinde, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde “*Yükümlülüklerle İlişkin Hususlar*” başlığı altında daha detaylı olarak incelenecek olan; KEPHS’lerin yükümlülükleri arasında aşağıdaki hüküm yer almaktadır;

¹⁰Bkz. RG.25.08.2011/28036. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.

“Sakla-ilet ve sakla-bildir çalışma modellerinin biri veya her ikisi ile hizmet vermekle”

Buradan hareketle, söz konusu çalışma biçimlerinin biri ya da her ikisi ile hizmet veren KEPHS’lerin çalışma şekline ilişkin bilgilere aşağıda yer alan Şekil 5. yer verilmiştir:

Şekil 5 . Kep Sisteminin İşleyişi



Kaynak: BTK

Buna göre sistemin işleyişi aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Gönderici yazmış olduğu mesajı elektronik olarak imzalar ve KEPHS’ye gönderir,
- Kullanıcının kimlik bilgileri doğrulanır ve güvenlik kontrolü yapılır,
- Kullanıcıdan gelen mesaj işlem sertifikası ile imzalı ve zaman damgalı olarak alınır,
- KEPHS tarafından işlem sertifikası ile imzalanır ve zaman damgası kullanılarak gönderimi gerçekleştirilir.

- İşlem sertifikasından KEPHS'yi doğrulama ve güvenlik kontrolleri gerçekleştirilir,
- Gönderinin teslim edildiğine dair onay alınır,
- Gönderi Alıcının e-Posta'sına iletilir,
- Elektronik imza doğrulama ve okuma gerçekleşir,
- KEPHS'ye teslim alındısı iletilir.

2.3 KEP Sisteminin Yararları

KEP sisteminin sağlamış olduğu yararlar aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir (Yılmaz, Üstündağ, 2015: 214):

- Kayıtlı elektronik postayı gönderen ve alanlardan bağımsız bir şekilde hukuki bir koruma ve teminat sağlar,
- Alıcı tarafın herhangi bir müdahalede bulunmasına fırsat vermeden gönderinin teslimatı ve okunması hususlarında güvence sağlar,
- Gönderinin bütünlüğü koruyarak içeriğinde meydana gelebilecek bozulma ve değişikliklerin önüne geçer,
- İstenilen yer ve zamanda kullanılabilmesi dolayısıyla maliyet ve zamandan tasarruf edilmesine olanak sunar ve bu sayede rantabiliateyi artırır,
- Normal e-Postadan farklı olarak, herhangi bir anlaşmazlığın meydana gelmesi durumunda mahkemede yasal olarak geçerli kanıt niteliği taşır (Yılmaz, Üstündağ, 2015: 214).

Ek olarak uygulama, elektronik arşiv (e-Arşiv) uygulaması ile entegrasyonu sayesinde saklama maliyetlerini düşürmekte, ticari ve formel yazışmaların hızını arttırmakta ve bu sayede işlemlerin süratli bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak sunmaktadır (TNB KEP, 2018).¹¹

¹¹Bu bilgiler, BTK tarafından yetkilendirilmiş olan TBNKEP'in <http://www.tnbkep.com.tr/> adresinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Son olarak sistemin yararları arasındaki en önemli hususlardan biri de çevrenin korunmasındaki işlevidir.

Akylek ve Diğerleri (2011: 726)'nin de belirttiği gibi; “kâğıt ortamında yapılan bildirimlerin, çevre ve ekonomiye olan zararı bilinmektedir. Her yıl bu tip bildirimler için binlerce ağaç kesilmekte ve bunların kamu kurumlarına olan maliyetleri milyonlarca TL’yi bulmaktadır”. Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi sistem kâğıttan tasarruf edilmesine imkân sağlaması yönüyle çevreci bir çözüm sunmaktadır.

2.4 Türkiye’de KEP İle İlgili Yasal Düzenlemeler ve Uluslararası Standartlar

KEP sisteminin sağlıklı bir şekilde işlemesi adına ülkemizde gerçekleştirilen yasal düzenlemeler aşağıda yer almaktadır. Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcıları faaliyetlerini yerine getirirken söz konusu düzenlemelere uymakla yükümlüdürler. Bunlar;

- Türk Ticaret Kanunu ¹²
- Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik¹³
- Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi İle İlgili Süreçlere Ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ¹⁴
- Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi Ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ¹⁵
- Kayıtlı Elektronik Posta Sisteminde Kullanılan İşlem Sertifikasına İlişkin Usul ve Esaslara İlişkin BTK Kurul Kararı¹⁶

¹² Bkz. RG. 14.02.2011/27846. TTK.

¹³ Bkz. RG. 25.08.2011/28036.Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.

¹⁴Bkz. RG. 25.08.2011/28036. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi İle İlgili Süreçlere Ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ.

¹⁵Bkz. RG. 16.05.2012/28294. Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi Ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ.

- Elektronik İmza Kanunu ile ve BTK aracılığıyla yayımlanan ikincil düzenlemeler¹⁷
- Tebligat Kanunu¹⁸
- Elektronik Tebligat Yönetmeliği¹⁹
- Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcılarının Birlikte Çalışabilirliğine İlişkin Usul ve Esaslar²⁰

Yasal düzenlemelerle uyulması zorunlu kılınmış olan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine ilişkin uluslararası standartlar ise;

- ETSI TS 102 640,
- ISO/IEC 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi,
- ISO/IEC 27031 Bilgi Teknolojileri İş Sürekliliği Hazırlık Sistemi,
- BS 10012 Veri Koruma, Kişisel Bilgi Yönetim Sistemi'dir.

2.5 Yeni TTK'da KEP Uygulaması

Ülkemizde, Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiştir. İlgili kanunun 18. maddesinde aşağıdaki hüküm yer almaktadır;

“Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla,

¹⁶Bkz. R.G. 06.06.2012/15259. Kayıtlı Elektronik Posta Sisteminde Kullanılan İşlem Sertifikasına İlişkin Usul ve Esaslara İlişkin BTK Kurul Kararı.

¹⁷Bkz. 23.01.2004/25355. 5070 Sayılı “Elektronik İmza Kanunu” ve BTK tarafından çıkarılmış ilgili ikincil düzenlemeler

¹⁸Bkz. RG. 11.02.1959/10139. Tebligat Kanunu.

¹⁹Bkz. RG. 19.01.2013/28533. Elektronik Tebligat Yönetmeliği.

²⁰Bkz. RG. 09.09.2014/2014/DK-BTD/447 sayılı Kurul Kararı ile düzenlenmiş olan Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcılarının Birlikte Çalışabilirliğine İlişkin Usul ve Esaslar.

taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.”

1525. madde incelendiği zaman ise, KEP sistemine ilişkin yöntem ve temeller BTK tarafından bir yönetmelik aracılığıyla düzenleneceğine ilişkin ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Buna göre, sistem vasıtasıyla yapılabilecek olan işlemler, bunların neticeleri, hizmet sağlayıcılarının mükellefiyet ve haklarına ilişkin açıklamalar ve işlemlerinin kontrol edilmesi ve yetkilendirilmelerine dair kurallar söz konusu maddede açıklanmaktadır.

Söz konusu kanununda sistemin usul ve esaslarını belirleyici bir yönetmelik oluşturulmasına ilişkin ifade neticesinde, tüm amme kuruluşları, yurттаşlar ve özel sektörde faaliyet gösteren nitelikli şirketler açısından önem teşkil eden KEP uygulamasının tanımına, “*Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*”te yer verilmiştir. Buna göre;

*“Kayıtlı Elektronik Posta, elektronik iletilerin, gönderimi ve teslimatı da dâhil olmak üzere kullanımına ilişkin olarak hukukî delil sağlayan, elektronik postanın nitelikli şeklini ifade etmektedir”.*²¹

2.6 Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı (KEPHS)

Kayıtlı e-Posta hizmet sağlayıcısı tanımına KEP Yönetmeliğinde yer verilmiştir. Söz konusu yönetmeliğe göre KEPHS;

TTK’daki²² yetkilendirme çerçevesinde, KEP sistemini oluşturmak ve çalıştırmak adına kurulmuş olan anonim şirket aracılığıyla başvuru yapılması ve gerekli şartlara sahip olunması halinde, Tebligat Kanunu²³ kararlarına göre elektronik yolla tebligat yapmaya yetkilendirilmiş olan idaredir (KEPY, md.4/j).

KEP hizmeti vermek üzere Türkiye Cumhuriyeti Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından yetkilendirilen hali hazırda sekiz adet kayıtlı elektronik posta hizmet

²¹Bkz. RG.25.08.2011/28036. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.

²²Bkz. RG.13.01.2011/ 6102. Türk Ticaret Kanunu.

²³Bkz. RG.11.02.1959/7201. Tebligat Kanunu.

sağlayıcısı bulunmaktadır. Bunlar; Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT), TNB Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcılığı ve Ticaret A.Ş, TÜRKKEP Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcılığı ve Ticaret A.Ş, Intertech Bilgi İşlem ve Pazarlama Ticaret Anonim Şirketi (INTERKEP), EFINANS Elektronik Ticaret ve Bilişim Hizmetleri A.Ş, KEPKUR Yazılım Bilişim Kayıtlı Elektronik Posta Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş, F.I.T Bilgi İşlem Sistemleri Servisleri Sanayi ve Ticaret A.Ş ve Mikro Yazılımevi Yazılım Hizmetleri Bilgisayar Sanayi ve Ticaret A.Ş.'dir (BTK, 2018)

Tablo 5. Ülkemizde Faaliyet Gösteren KEPHS'ler

KEPHS	Faaliyete Başlama Tarihi	Alan Adı
Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.	10.09.2012	hs01.kep.tr
TNB Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcılığı ve Ticaret A.Ş.	28.12.2012	hs02.kep.tr
TÜRKKEP Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcılığı ve Ticaret A.Ş.	25.02.2013	hs03.kep.tr
INTERTECH Bilgi İşlem ve Pazarlama Ticaret A.Ş.	14.11.2014	hs04.kep.tr
EFINANS Elektronik Ticaret Ve Bilişim Hizmetleri A.Ş.	5.02.2015	hs05.kep.tr
KEPKUR Yazılım Bilişim Kayıtlı Elektronik Posta Hizmetleri Sanayi Ve Ticaret A. Ş.	11.09.2015	hs06.kep.tr
F.I.T. Bilgi İşlem Sistemleri Servisleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	11.09.2015	hs07.kep.tr
Mikro Yazılımevi Yazılım Hizmetleri Bilgisayar Sanayi ve Ticaret A.Ş.	14.01.2016	hs08.kep.tr

Kaynak: Bu tablo <https://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/KEP-Kayitli-Elektronik-Posta-Hizmet-Saglayicilar'daki-bilgilere-gore-duzenlenmistir>.

Yukarıdaki tabloda söz konusu hizmet sağlayıcılarının sırasıyla faaliyete başlama tarihleri ve sahip oldukları alan adları gösterilmektedir:

2.7 Yüklümlüklere İlişkin Hususlar

KEP Yönetmeliğinde yüklümlüklere ilişkin hususlar; hesap sahibi, hizmet sağlayıcılar ve yetkilendirilen kurum (BTK) olmak üzere üç başlık altında düzenlenmiştir.

2.7.1 Hesap Sahibinin Yüklümlüklere

Hesap sahiplerinin yüklümlüklere ilişkin hususlar KEP Yönetmeliğinin 17. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre başvuru sahipleri;

- KEP hesap bilgilerinde herhangi bir değişiklik olması durumunda, söz konusu değişiklikleri hemen KEPHS'ye bildirmekle,
- KEPHS ile aralarında imzaladıkları anlaşma şartlarına uymakla,
- Başvuru için istenen bilgi ve dokümanları gerçek ve eksiksiz bir şekilde sunmakla,
- Kendilerine takdim edilen kişisel bilgilerini hiçbir suretle 3. kişilerle paylaşmayarak, söz konusu bilgileri korumakla,
- Başvurusu sırasında KEPHS'ye, hesabını “yalnızca alıcı” olarak mı yoksa “hem alıcı hem gönderici” olarak mı alacağı hususunda alenen bilgilendirmekle,

Yüklümlü kılınmışlardır.

2.7.2 Hizmet Sağlayıcılarının Yüklümlüklere

Hizmet sağlayıcılarının mükellefiyetlerine ilişkin hususlar yine “*KEP Sistemine İlişkin Usulve Esaslar Hakkında Yönetmelik*”in 16. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede yer alan hükümler neticesinde hizmet sağlayıcılar;

- Hesap sahiplerine, “*sakla-ilet*” ve “*sakla-bildir*” çalışma biçimlerinden biri ya da her ikisini kullanarak hizmet sağlamakla,
- İş bu Yönetmelikle belirlenen ölçütlere elverişli bir şekilde bu hizmetlerin icap ettirdiği güvenlik düzeylerine uygun ve emniyetli bir güvenilir kimlik teyit sistemi kurup işletmekle,

- 7 gün 24 saat boyunca ulaşılabilir hizmet sağlayarak, hesabın kullanıma kapatılmasına dair bir istem alınması durumunda bu talepleri derhal yerine getirmekle,
- KEP hesap hizmetlerini, hesabın içeriğini bozmadan sunmakla ve sistem aracılığıyla meydana getirilen g¼nl¼k kayıtların g¼venlik ve mahremiyetini en ¼st seviyede sağlamakla ve s¼rece dair t¼m verileri en az 20 sene muhafaza etmekle,
- Kişilerin bilgilerinin korunması i¼in gerekli olan ¼nlemleri almakla,
- Meydana getirilen KEP delil ve iletilerinin ilgili hesaba okunabilecek ve anlaşılabilecek bir bi¼imde g¼nderimini yapmakla ve eğer hesap sahibi isterse, KEP hesabına gelen iletilerin teslim alındığına dair bilgilerin, alternatif kom¼nikasyon ara¼ları vasıtasıyla bildirimini yapmakla,
- Hizmet sunumunu sağlıklı bir Şekilde ger¼ekleřtirebilmek adına hesap sahiplerinin kolaylıkla ve emniyetli bir Şekilde ulaşabilecekleri ve e-Postalarını buradan okuyarak iletebilecekleri bir “*e-Posta istemci programları*” veya “*web ara y¼z¼*” kurmakla,
- KEP hesap sahibinin teyidini almak suretiyle, onlara ait bilgilere ve KEP rehberine, aralıksız olarak ulaşabilmelerini sağlamak ve bu bilgilerde herhangi bir değişiklik meydana gelmesi halinde KEP rehberini bu değişiklikler ışığında eşanlı olarak ve diğer KEPHS’lerle beraber yenilemekle ve t¼m bunları yapmaya imk¼n verecek alt yapıyı oluşturmak ve işletimini yapmakla,
- Engelli kişilerin de hesabı kullanmalarına vesile olan ara y¼zlere ulaşabilmelerini sağlayacak Şekilde s¼z konusu ara y¼zleri Tebliğ’de bu konuya ilişkin oluşturulan kurallarla uyumlu olarak oluşturmakla,
- İşleme yetkili kılınmış kişilerin veya hesap sahiplerinin, s¼zleřmenin yenilenmemesi halinde, s¼zleřmenin sona ermesinden 3 ay ¼nce haberdar edilmelerini sağlamakla,

- Hesap sahiplerinin veya işlem yapmaya yetkili kılınan kişilerin hizmetten yararlanmaya başlamadan önce sistemin işleyişi hakkında bilgilendirilmelerini sağlamakla ve hesabın kapatılması durumlarında lüzumlu önlemleri alarak hesap sahiplerinin mağdur edilmemesinin önüne geçmekle,
- Sisteme dair ana ve yedek düzeneklerini Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde konumlandırmakla,
- Hizmet sağlayıcılar için ESHS'ler aracılığıyla oluşturulmuş olan işlem sertifikasını, sistem için kullanılacak olan elektronik yolla imzalama durumlarının her birinde kullanmakla,
- KEP delillerinin, işleme yetkili kılınmış kişilerin veya hesap sahiplerinin istemesi durumunda, gerçek zamanlı olmak suretiyle teyit edilmesini sağlamakla,

Yükümlü kılınmışlardır.

Söz konusu yönetmelikte yer alan bu hükümler sayesinde, hizmet sağlayıcılarının KEP hizmetini, bilgilerin güvenliği ve gizliliğini hiçbir surette tehlikeye düşürmeyecek şekilde sağlam bir altyapı kurarak sunmalarını amaçlanmıştır.

2.7.3 BTK'nın Yükümlülükleri

BTK'nın yükümlülüğüne ilişkin hususlar KEP Yönetmeliğinin 18. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre BTK; hizmet sağlayıcıların yıl içinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerine ilişkin raporları ve başvuru süreçlerine dair bilgileri resmi internet sayfalarında yayımlamakla yükümlüdürler.

Ek olarak kayıtlı elektronik posta sektörünün vaziyetiyle ilgili ve sisteme dair gerçekleştirmiş olduğu faaliyet ve çalışmalara dair senelik durum raporu hazırlamaları gerekmektedir. Söz konusu raporun da internet sitelerinde yayımlanması zorunludur.

2.8 KEP Hesabı Başvuru Süreci ve Hesabın Kullanımı

Kayıtlı elektronik posta hesabı başvuru süreci KEP Yönetmeliğinin 9. maddesinde düzenlenmiştir. KEPHS'ler bu düzenlemeler çerçevesinde başvuruları kabul etmektedirler. Sürece ilişkin adımlar aşağıda sıralanmaktadır:

- Hesap sahibi olmak adına KEPHS'ye müracaat eden başvuru sahiplerinin, (gerçek veya tüzel kişiler) kimlik tespiti yapılır,
- Kimlik belirleme gerçek kişiler için; güvenli elektronik imza veya nüfus cüzdanı, pasaport, ehliyet ve kimlik yerine geçerli sayılabilecek resmi dokümanlarla, tüzel kişiler için ise; MERSİS numarası ile gerçekleştirilir,
- İşlem yetkilisi belirleyebilme hakkına sahip olan tüzel kişiler, söz konusu işlem yetkililerini tayin etmeleri durumunda onları yetkili kıldıklarını gösterir dokümanları ve kimlik bilgilerini KEPHS'ye bildirirler,
- Gerekli denetlemeleri yapan KEPHS, yapılan başvuruları onaylar ve KEP hesabını oluşturarak hesap sahiplerine emniyetli bir şekilde devreder.

2.8.1 KEP Hesabının Kullanıma Açılması ve Kontrolü

KeP hesabının kullanıma açılmasına ilişkin kriterler Yönetmeliğin 10. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; hizmet sağlayıcılar ile gerçek ve tüzel kişi hesap sahipleri arasında imzalanan anlaşma neticesinde başvuru sahibinin teyidi alınmaktadır. Burada başvuru sahibi gerçek kişi ise ve kişi KEP hesabını sadece ileti almak amacıyla kullanacağını belirtmişse, güvenli elektronik imza veya ıslak imza ile onay alınır. Eğer başvuru sahibi tüzel kişi ise başvuru formunda belirtilen, işlem yapmaya yetkili kılınmış kişilerin tasdikini onayını güvenli e-İmza aracılığıyla alınarak hesap kullanıma açılmaktadır.

Yönetmeliğin 12. maddesine gelindiğinde ise hesabın kontrol edilmesine ilişkin olarak aşağıdaki hususların hüküm altına alındığı gözlemlenmektedir;

“Hesap sahibinin ya da işlem yetkilisinin, KEP hesabına erişerek gelen iletileri kontrol etmesi esastır”

“Mücbir sebep hâlleri dışında KEP hesabına erişilmemesi durumunda o işgünü içinde gelen iletinin ertesi işgünü hesap sahibine ulaştığı ve okunduğu kabul edilir”

2.8.2 Hesabın Kullanıma Kapatılması

KEP hesabının kullanıma kapatılması, anlaşma şartlarında yetkilendirilmiş kişiler veya hesap sahipleri aracılığıyla yapılabilmektedir. KEP Yönetmeliğinin 13. maddesinin birinci fıkrasında, KEP hesabının kapatılmasına ilişkin olarak hüküm altına alınmış olan husus aşağıdaki gibidir;

“KEP hesabı, hesap sahibinin talebi veya ölümü, sözleşme veya taahhütname ile belirlenen kullanıma kapatma durumlarının gerçekleşmesi veya KEPHS'nin faaliyetine son vermesi veya verilmesi hâllerinde kullanıma kapatılır”

Hesabı kapatmaya yetkili kılınmış kişiler hizmet sağlayıcılarına kimlik bilgilerini teyit ettirmek suretiyle kapatma işlemini gerçekleştirebilmektedirler. Buna ek olarak, kapatılan hesaba herhangi bir ileti alımı ve gönderimi yapılamamaktadır. Ancak söz konusu hesabın en az 3 ay süreyle ulaşılabilir tutulduğunu da belirtmek gerekmektedir. Yönetmelikle belirlenen bu zorunlu sürenin bitiminin akabinde hesap kullanıma tamamen kapatılmış olmaktadır.

Burada, hizmet sağlayıcılarının, kişilerin hesap kapatma istemlerini 7 gün 24 saat boyunca, aralıksız olarak, almakla yükümlü olduklarını belirtmek gerekmektedir.

Sonuç olarak, kullanıma kapatılan bir hesap, hesap sahibinin talebi olmadığı sürece tekrardan kullanıma açılmamaktadır. Hesabın kapatılmasının ardından KEP delilleri ile hesaba dair tüm veriler asgari olarak 20 sene boyunca muhafaza edilmektedir.

2.9 KEP Sisteminin Güvenirliliği

KEP Yönetmeliğinin 23. maddesinin üç ve dördüncü fıkrasında sırasıyla aşağıdaki hükümler yer almaktadır;

“KEPHS; bilgi güvenliği, veri tabanı yönetimi, bilgisayar ağları ve veri koruması gibi alanlarda yeteri kadar teknik personel istihdam eder veya ettirir. Teknik personel, konusunda yeterli meslekî deneyime sahip ya da ilgili alanlarda eğitim almış olmalıdır”.

“KEPHS; güvenli sistem ve cihazlar kullanır, bu sistem ve cihazlar ile bunların bulunduğu bina veya alanın korunmasını sağlar”.

Güvenlik konusunda herhangi bir açığa yer vermemek adına hizmet sağlayıcıların yönetim kadrosu ile çalışanlarının sicillerinin temiz olması koşulu yasal çerçevede keskin bir şekilde belirtilmiştir.

Sistem ile güvenli elektronik imza ve yüksek seviyeli şifreleme yöntemleri vasıtasıyla emniyet düzeyleri olabildiğince yükseltilmiştir. Burada unutmamak gerekir ki, şifrelenmiş verilerle sistemin güvenilirliği her ne kadar yüksek düzeylerde olsa da fiziksel müdahalelere maruz kalabilirler. Bu durum yedekleme sistemlerinin güçlü olması gerektiğinin önemini altını çizmektedir(Varol, Baştürk, 2015: 275).

Varol ve Baştürk (2015: 275)'ün de belirttiği gibi; “yedekleme mekânları birbirinden kilometrelerce uzaklıkta en az iki ayrı yerde olmalı, yedekleme sistemlerinin bulunduğu ana makinelerin çok iyi korunmaları ve soğutma sistemlerinin mükemmel çalışmaları sağlanmalıdır”.

Gerçekleşebilecek güvenlik zaafalarını tayin edebilmek adına, programların zafiyetleri bir sınavla sınanmaktadır. Yardımcı personel de dahil olmak üzere, tüm kullanıcılar denetim politikası çerçevesindeki kısıtlamalara uygun davranmak zorundadırlar. Çalışanların, yalnızca erişim yetkisi olduğu ağlara girişleri mümkün kılınmıştır. Ayrı bir test ortamında test edilen önemli ve hassas içerikli bilgiler, sonucun başarıyla gerçekleşmesi durumunda, reel ortama taşınır. Üçüncü şahıslarla gerçekleşecek herhangi bir hizmet alışverişinde, istenilen işin özellikleri ve karşı tarafın uyması gereken şartlar sözleşmelerde detaylı bir şekilde yazılmıştır. Bununla birlikte, üçüncü şahıs şartnamelerinde ilgili işin tarifinin, emniyetinin ve denetiminin sağlanıp, yürütülmesini teminat altına almak adına, “Gizlilik Taahhütnamesi” imzalanmaktadır (PTTKEP, 2018).

KEPHS'ler; hatalı iletim ve yönlendirme, yetki dışı gönderi değiştirme ve bilgilerin ifşası gibi durumların önüne geçebilmek adına işlem sertifikalı ve şifreli bir iletişim sağlamakta, güvenlik zafiyetlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak ise saldırı önleyici mekanizmaları kurup işletmektedir. Ek olarak, veri tabanlarında gerçekleştirilen işlemlerin kayıtları anlık olarak alınarak toplanmakta ve bu söz konusu kayıtlar içeriği bozulmayacak şekilde özel logaritmler vasıtasıyla muhafaza edilmektedir (PTTKEP, 2018)

Hizmet sağlayıcılarını yetkilendirme ve denetleme görevlerini edinen BTK, söz konusu süreçlerde “*Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü*”nün (ETSI) KEP’e ilişkin olarak düzenlenen kurallarını benimsemektedir.

2.10 Dünyadaki KEP Uygulamaları

Sistem, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, Avusturya, İtalya, Almanya ve Slovenya gibi ülkelerde düzenlemeleri yapılarak uygulamaya konulmuştur. Dünyanın birçok ülkesinde de uygulamanın hayata geçirilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

20.11.2008 tarihinde ETSI tarafından 3 bölüm şeklinde düzenlenen sistem ilk olarak, 2000 yılında ABD’de çıkarılan “*Electronic Signatures in Global and National Commerce Act*” aracılığıyla düzenlenmiştir ve hayata geçirilmiştir (ETSI/TS 102640, 2008).

Avusturya’ da ise, işlemlerinin tüm aşamalarında zaman damgası ve e-İmzanın kullanıldığı sistem, 2004 yılında çıkarılan “*Law on the Delivery of Official Documents*” vasıtasıyla yasal zemini kurularak kamu sektöründe kullanılmaya başlanmıştır (ETSI/TS 102640, 2008).

Kamu kesiminin yanında özel kesimde de kullanılan KEP sistemi, İtalya’da “*The Post Elettronica Certificate (PEC)*” olarak adlandırılmaktadır. Sistemin teknik ve yasal alt yapısı 2009 yılında çıkarılan bir kanun aracılığıyla kurulmuştur. Buna göre bütün ortaklıklar, serbest meslek yetkilileri ve kurumlar PEC olarak adlandırılan kayıtlı e-Posta sistemi kullanmakla zorunlu tutulmuşlardır (ETSI/TS 102640, 2008).

Almanya’ya gelindiğinde ise, uygulamanın 2009 senesinde çıkarılan “*Citizen Portals Law*” adlı bir yasa aracılığıyla hayata geçirildiği gözlemlenmektedir. Burada kullanılan sistem “*De-Mail*” olarak adlandırılmaktadır (ETSI/TS 102640, 2008).

Slovenya’da ise, yurttaşlar ile özel kesim arasında güvene dayalı bir iletişim kurulumu amacıyla ve “*Moja.posta.si*” adı altında oluşturulan sistem, özel kesime hizmet sunmak suretiyle uygulanmaya başlanmıştır (ETSI/TS 102640, 2008).

“*e-Delivery service*” adı altında Belçika’da bulunan “*Certipost*” vasıtasıyla sunulan hizmet için çalışmaların ETSI ölçülerine uygunluğu için devam ettiği bilinmektedir (ETSI/TS 102640, 2008).

Son olarak, Fransa’da 17.06.2005 tarihinde hizmet sağlayıcılarına yönelik yayımlanan özel bir kanun vasıtasıyla elektronik ticaret uygulamasının mevzuata adaptasyonu maksadıyla KEP sistemi hayata geçirilmiştir (ETSI/TS 102640, 2008).

2.11 KEP Sistemi Aracılığıyla Yapılabilecek İşlemler ve Sistemin Katma Değerli Çözümleri

KEP sistemi ile yapılabilecek işlemler yasal olarak açıkça düzenlenmemiştir. Söz konusu işlemlere ilişkin olarak KEP Yönetmeliğinde “Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi İşlemleri ve Sonuçları” başlığı altında; hesaba başvuru, hesabın kullanıma açılması ve kapatılması, sisteminin kullanımı, hesabının kontrol edilmesi, sistem aracılığıyla yapılabilecek diğer işlemler bunların hukukî sonuçlara dair düzenlemeler yer almaktadır. Ancak burada hizmet sağlayıcılarının yapabileceği işlemlere ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamakta ve bir çerçeve çizilmemektedir. Bu söz konusu durum hukuki bir boşluğun var olduğunu göstermektedir.

KEP sistemi ile yapılabilecek işlemler Türkiye’de faaliyet gösteren kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının faaliyetlerinden faydalanılarak açıklanacaktır. Buna göre Sistem aracılığıyla yapılabilecek işlemler ve sistemin katma değerli çözümleri aşağıdaki gibidir (TÜRKKEP, 2015).

Tablo 6. KEP Kullanım Alanları

KEP Kullanım Alanları
Tebliğat gönderme ve alma
Ekstre gönderme ve alma
Talimat gönderme ve alma
Ödeme emri gönderme ve alma
Bildirim gönderme ve alma
İhtar, ihbar gönderme ve alma
Mutabakat, sözleşme gönderme ve alma
Fatura gönderme ve alma
Beyanname gönderme ve alma
Bildirge gönderme ve alma

Teklif, sipariş, sipariş onayı gönderme ve alma
Başvuru gönderme ve alma
Dilekçe gönderme ve alma
Çağrı ve duyuruları yapma
İştirak taahhütnamesi gönderme ve alma
Sözleşme gönderme ve alma
Müşteri şikâyetlerini bildirme ve alma
Özgeçmiş gönderme ve alma

Kaynak: Bu tablo <http://www.turkkep.com.tr/kep-kullanim-alanlari>'deki bilgilerden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Bireyler, KEP hesapları aracılığıyla gönderilerine ilişkin tüm verileri güvence altına alarak kendilerine yasal bir koruma sağlayabilmektedirler. Ayrıca, resmi veya kişisel tüm muhabere ve dokümanlarını diğer kişilere, kurum veya müesseselere elektronik olarak emniyetli bir şekilde ulaştırabilmektedirler. Buna ek olarak bireylerin KEP hesapları aracılığıyla yapabilecekleri işlemlere ilişkin bilgiler aşağıda yer alan Tablo 6'da sıralanmaktadır:

Tablo 7. Bireylerin KEP ile Diğer Kişi Kurum ve Kuruluşlarla Yapabilecekleri İşlemler

Bireylerin KEP İle Diğer Kişi, Kurum ve Kuruluşlarla Yapabilecekleri İşlemler	
Sözleşme/Fesih	Başvuru
Banka Talimatları	Fatura Ödeme
Ekstre Döküm	Dekont Gönderimleri
e-Ticaret İşlemleri	Onay Belgeleri
Dilekçe	Şikâyet

Kaynak: Bu tablo <http://www.tnbkep.com.tr/sikca-sorulan-sorular.html>'daki bilgilere göre düzenlenmiştir.

Kurumlar ise müşterileri, çalışanları ve iş ilişkisi içinde oldukları diğer kurumlarla aralarındaki iletişimleri yasal olarak kanıt sunabilme güvencesi altında KEP vasıtasıyla sağlayabilmektedirler.

Kurumların KEP ile gerçekleştirebilecekleri işlemler sırasıyla Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9 yer almaktadır:

Tablo 8. Kurumlararası KEP ile Gerçekleştirilebilecek İşlemler

Kurumlar Arası KEP İle Gerçekleştirilebilecek İşlemler	
Teklif	İhale Şartnamesi
Sözleşme	Sipariş Formu
Tedarikçi Değerlendirme	İhtar/İhbar
Sözleşme Fesih Bildirimi	Performans Değerlendirme
Fatura	

Kaynak: Bu tablo <http://www.tnbkep.com.tr/sikca-sorulan-sorular.html>'daki bilgilere göre düzenlenmiştir.

Tablo 9. Kurum ile Müşteri Arasında KEP ile Gerçekleştirilebilecek İşlemler

Kurum İle Müşterileri Arasında KEP İle Gerçekleştirilebilecek İşlemler	
İhtar/İhbar	Talimat
Başvuru	Teklif
Ekstre	Fatura
Sözleşme/Sözleşme Yenileme	Tarife/Servis Değişikliği
Geciken Ödeme Bildirimleri	

Kaynak: Bu tablo <http://www.tnbkep.com.tr/sikca-sorulan-sorular.html>'daki bilgilere göre düzenlenmiştir.

Tablo 10. Kurum ile Çalışanları Arasında Gerçekleştirilebilecek İşlemler

Kurum İle Çalışanları Arasında KEP İle Gerçekleştirilebilecek İşlemler	
Şirket İçi Duyurular	Bordro
İhtar	Sözleşme
Yıllık İzin Kullanımı	Mazeret İzin Kullanımı
İstifa Mektubu	Atama/Görevlendirme
Performans Değerlendirme	Maaş Artışı/Prim Ödemesi

Kaynak: Bu tablo <http://www.tnbkep.com.tr/sikca-sorulan-sorular.html>'daki bilgilere göre düzenlenmiştir.

2.12 KEP Sistemi İle Bağlantılı e-Dönüşüm Uygulamaları

Çalışmanın birinci bölümünde de değinildiği üzere; elektronik devlete geçiş sürecinde ortaya çıkan ve dönüşüm süreci için büyük bir önem arz eden; e-Fatura, e-Ticaret ve e-Haciz uygulamalarına ek olarak; “Elektronik Belge Yönetim Sistemi”, e-İmza, e-Arşiv ve e-Defter gibi uygulamaların da Kayıtlı elektronik posta ile entegrasyonu sağlanarak kâğıt kullanmadan ve ıslak imzaya gerek duyulmaksızın resmi bir şekilde kullanılabilirdiği görülmektedir. Bu açıdan KEP sistemi, söz konusu uygulamaların hayata geçirilmesinde stratejik bir öneme sahiptir. Bu noktada, söz konusu uygulamalar hakkında bilgi vermek sistem ile bütünleşik işleyişi kavramak açısından faydalı olacaktır.

2.12.1 KEP ve Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS)

Yılmaz ve Üstündağ (2015: 209) göre; “EBYS, elektronik belge yönetiminin otomatikleştirilmiş sistematik hali” şeklinde tanımlanmaktadır.

Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS), kurumların sahip olduğu iç işleyişteki politika, yöntem ve karar düzeneklerini belirleyen bir uygulama olup, bilgiyi etkili bir biçimde yönetmeleri hususunda stratejik bir değere sahiptir. Bu yüzden, çalışmanın birinci bölümünde de değinilmiş olan, e-Devlete geçiş sürecinde ortaya çıkan elektronik dönüşüm projeleri ve diğer e-Uygulamalar bakımından kamu kurum ve kuruluşlarının bahsi geçen EBYS sistemini kullanmaları büyük önem teşkil etmektedir (Yılmaz, Üstündağ, 2015: 209).

Yılmaz ve Üstündağ (2015: 217)’in da belirttiği gibi; “kamu kurumunun KEP sistemine ilişkin kullanımıyla ilgili KEP adreslerinin temini sonrasında mevcut EBYS yapısı ile entegre çalışabilir hale gelmesi gerekmektedir”.

Ülkemizde, KEP sistemi ile EBYS’nin bütünleşik bir şekilde çalışma zorunluluğu bulunmamasıyla birlikte, entegrasyonlarının gerçekleştirildiği durumda; KEPHS’lerin KEP hizmetini sunduğu “ara yüz” vasıtasıyla oluşturulan ara yüzler aracılığıyla kullanımı gerçekleştirilebilmektedir. Bu noktada, resmi belgelerin akışının sağlandığı kamu kurumlarında EBYS ile KEP gibi güçlü bir sistemin uyumlaştırılmasının etkin bir işleyiş açısından oldukça önemli bir husus olduğunu belirtmek gerekmektedir (Yılmaz, Üstündağ, 2015: 217).

Burada etkin işleyişten kasıt, KEP sistemi sayesinde elektronik yazışmaların alıcılara ulaştırıldığından emin olunması ve söz konusu işleme dair kayıt tutulmasının sağlanmasıdır. KEP ile bütünleşme sayesinde hesap sahibinin adresine gelen belgeler EBYS ile işlenebilmektedir. Ek olarak, KEP ile uyumlaştırılan sistem ile hesaptan gönderilen iletilerde e-İmza kullanımının mecburi olduğunu da belirtmek gerekmektedir. EBYS’yi kullanacak olan kurum ile hizmet sağlayıcıları arasında gerçekleştirilecek olan entegrasyon çalışmalarında yardımcı olması adına e-Yazışma Projesi, ”KEP Entegrasyon Rehberi” adı altında bir kılavuza resmi internet sitesinde yer vermiştir (Yılmaz, Üstündağ, 2015: 217).

2.12.2 KEP ve e-İmza Uygulaması

Çalışmanın birinci bölümünde de bahsedildiği gibi, ülkemizde mevcut bulunan bürokratik yapı, gerek teknik gerekse hukuki açıdan bazı eksiklikleri de beraberinde getirmiş, bunun bir sonucu olarak da gelişen teknolojilere uyum sağlamada bir takım aksaklıklara sebep olmuştur. Bu noksanlıkları ortadan kaldırmak ve hukuki boşlukları gidermek amacıyla çıkarılan “5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu”²⁴, sayısal dataalarda gereksinim duyulan kimlik tespitine yönelik olarak oluşturulmuş bir araç olan elektronik imza uygulamasını hayata geçirmiştir. Bahsi geçen uygulamasının ıslak imza ile birebir aynı yasal neticeyi doğurduğunu öncelikli olarak belirtmek gerekmektedir (Uçmaz, 2009: 51-52).

Uçmaz (2009: 52)’a göre 5070 Sayılı Kanunda Elektronik imza; “başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi ifade etmektedir”.

e-İmza uygulamasının KEP isteminin ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmek gerekmektedir. Buna göre; 5070 sayılı e-İmza kanununun getirdiği yükümlülük neticesinde, “gönderici” olarak nitelendirilen KEP hesabı sahiplerinin “*Nitelikli Elektronik Sertifika*” (NES) sahibi olmaları zorunlu kılınmıştır. Bu doğrultuda, kendilerine tahsis edilen KEP adreslerini kullanmaya başlamaları için öncelikle güvenli e-İmza aracılığıyla tasdik işlemini gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Sonrasında ise gönderilerini bahsi geçen imza ile yapmaları yasal olarak zorunlu tutulmuştur. Diğer taraftan gerçek kişiler tarafından yalnızca “alıcı” olmak üzere tanımlanan hesaplarda böyle bir mecburiyetin bulunmadığının altını çizmek gerekmektedir (VERİKEP, 2018).²⁵

2.12.3 KEP ve e-Arşiv Fatura Uygulaması

e-Arşiv Fatura uygulaması “*Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği*”²⁶ çerçevesinde düzenlenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Söz konusu uygulama sayesinde faturaların

²⁴ Bkz. RG. 15.01.2004/25355. Elektronik İmza Kanunu.

²⁵Bu bilgiler, BTK tarafından yetkilendirilmiş olan VERİKEP’in <http://verikep.com/adresinden> faydalanılarak hazırlanmıştır.

²⁶Bkz. RG 28867/30.12.2013. 433 Sıra Numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği.

birinci kopyası istenilmesi halinde alıcılara temin edilmektedir. İkinci kopyalar ise internet ortamında meydana getirilebilmekte ve saklanabilmektedir. Gerekli durumlarda bu ikinci kopya elektronik yolla gösterilebilmektedir. Bu sayede, e-Faturayı kullanan vergi mükellefleri ile vergi mükellefi kapsamında olmayan müşteriler arasında faturanın elektronik ortamda gönderimi yapılabilmektedir (TÜRKKEP, 2018).

Arıkan (2015: 18)'in de belirttiği gibi; “internet üzerinden mal ve hizmet satışı yapan ve 2014 yılı gelir tablosu brüt satış hâsılatı tutarı 5 milyon lira ve üzerinde olan mükellefler, en geç 1.1.2016 tarihine kadar e-Arşiv Uygulamasına geçmek zorundadır”.

Burada internet aracılığıyla yapılan sigorta poliçesi, bilet gibi satış işlemlerinde e-Fatura düzenleme mecburiyetlerinin bulunmadığını da eklemek gerekmektedir (Arıkan, 2015: 18).

e-Arşiv'den faydalanan mükellefler, gönderme belgeli fatura hazırlayamazlar. Buna ek olarak, verilerin silinmesi veya zarar görmesine sebebiyet verebilecek olağanüstü hallerin meydana gelmesi durumlarında, uygulamayı kullanan kişilerin Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB)'na çözüm önerileriyle birlikte 15 gün içerisinde bildirimde bulunmaları gerekmektedir. Bu süre, sistemi oluşturan tesisatın kısmen veya tamamen haczedilmesi hallerinde en geç 3 iş günüdür (Arıkan, 2015: 18).

Söz konusu uygulama KEP sistemiyle entegrasyon özelliğine sahip olup, elektronik ortamda fatura düzenleme hizmetlerinin KEP standartlarıyla bütünleşik, hukuken geçerli ve emniyetli bir biçimde sunulması açısından oldukça önemlidir.

2.12.4 KEP ve e-Defter Uygulaması

Arıkan (2015: 24)'e göre; “elektronik defter (e-defter) çalışmaları ile VUK ve TTK kapsamında kağıt üzerinde tutulması zorunlu olan yevmiye defteri ve defteri kebirin elektronik ortamda tutulması, muhafaza ve ibraz edilebilmesi ile açılış ve kapanışlarına ilişkin tasdik işlemlerinin elektronik ortamda yapılmasının mümkün hale getirilmesidir”. Şeklinde tanımlanmaktadır.

Biçim ve ölçülerine ilişkin kuralları Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen uygulama aracılığıyla sunulan hizmetlerin ülkemizde yetkilendirilmiş olan KEPHS'ler

tarafından diğer elektronik çözümler ile entegrasyonu gerçekleştirilmektedir (TÜRKKEP, 2018).²⁷

e-Defter meydana getirilmeden önce verilerin ön izlemesi ve denetimi yapılabilmektedir. Bunun yanında uygulama, kendi kendini kontrol eden bir mekanizmaya sahiptir. Bu özelliğiyle elektronik ortamda oluşturulan defterlerde meydana gelen hata veya noksanlıklar tespit edilebilmekte ve raporlanabilmektedir (TÜRKKEP, 2018).

Uygulamanın mükellefleri; gerekli koşulları sağlamaları durumunda, kullandıkları defterleri elektronik yolla üretmek, işlemek, saklamak ve ibrazını sağlamak isteğinde olan gerçek ve tüzel kişilerdir. Söz konusu kişiler e-Defter başvurularını“ <https://uyg.edefer.gov.tr/edefer/>” adresinden yapabilmektedirler (Arıkan, 2015: 25).

Uygulama kapsamındaki yükümlülüklerle ilişkin hususlar aşağıda özetlenmektedir (Arıkan, 2015: 40):

- E-Defterin, uyumluluk tasdiki almış bir yazılım programı aracılığıyla kullanılması koşuluyla işletimi, tasdiki, ibraz ve muhafazası sağlanmalıdır. Aynı şekilde fatura ve defter sahiplerinin de oluşturdukları veya adlarına oluşturulan faturaları VUK gereğince, saklamalarına ve lüzumlu durumlarda göstermelerine dair bir zorunluluk söz konusudur.
- VUK'ta hususi bir tertip bulunmaması dolayısıyla elektronik ortamda oluşturulmuş olan faturaların saklanma ve ibrazında kağıt faturadaki usul ve kurallar geçerlidir.
- 5070 sayılı e-İmza Kanunu ile söz konusu uygulamanın kaynağı yadsınmamakta ve veri bütünlüğü sağlanmaktadır. Bu nedenle kişiler, oluşturdukları veya aldıkları faturaları üstünde yer alan mali mühür aracılığıyla elektronik ortamda saklamak ve gerektiğinde göstermekle yükümlüdürler.
- Söz konusu fatura ve defterlerin yükümlülerin şahıslarına ait bilgi işlem mekanizmasında muhafaza edilmesi gerekmektedir.

²⁷Bu bilgiler, BTK tarafından yetkilendirilmiş olan TÜRKKEP'in <https://www.turkkep.com.tr/> adresinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

- Faturayı oluşturan kişilerin muhafaza etmeden önce mali mühür ile tasdik etmeleri gerekmektedir (Arıkan, 2015: 40).

2.13 KEP Sistemindeki Hukuki Boşluklar ve Çözüm Önerileri

Kayıtlı elektronik posta sistemine yönelik yasal düzenlemelerde bir takım boşluklar bulunmaktadır. Çalışma sırasında ilgili tüm mevzuatlar incelenmiş ve tespit edilen boşluklara yönelik çözüm önerileri geliştirilmiştir. Hizmet sağlayıcılarının acente kurup kuramayacakları, kayıtlı elektronik posta ile yapılabilecek işlemler ve hizmet sağlayıcılarının birlikte çalışmaları durumunda belirlenecek ücret tarifesi gibi hususlar aşağıda yer alan açıklamalarla detaylı olarak anlatılmaktadır.

İlk olarak, Elektronik Haberleşme Kanununda kanun kapsamında faaliyet gösterenler için acente kurulmasına yönelik hüküm var iken, Kayıtlı elektronik posta yönetmeliğinde hizmet sağlayıcılarının acente kurulup kurulamayacağı konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından ucu acık bırakılmış olan bu durum neticesinde, bayii, alt bayii oluşturmak hizmet sağlayıcılarının tercihine bırakılmıştır. Haksız rekabete konu olabilecek bir durum sebebiyet vermesi açısından KEPHS'lerin bayi ve alt bayi oluşturup oluşturamayacağı konusunda bir düzenlemenin açık bir şekilde yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde yetkilendirilen hizmet sağlayıcıları titan olarak adlandırılan bir yapılanmaya gidebilir ve aşırı kar elde etmek isteyebilirler. Bu nedenle hızla gelişen ve büyüyen kayıtlı elektronik posta pazarında tekelleşmeye gidilmesini önlemek açısından bir takım yasal düzenlemeler yapılmalı ve söz konusu durum kanunen kontrol altında tutulmalıdır.

İkincisi, Kayıtlı elektronik posta ile ilgili yapılabilecek işlemlere ilişkin olarak KEP Yönetmeliğinde, KEPHS ve başvuru sahibi ile aralarında imzalanan bir sözleşme veya taahhütname ile belirlenmesi gerektiğine yönelik bir hüküm bulunmakta ancak burada yapılabilecek işlemlere dair herhangi bir açıklayıcı bilgi verilmemektedir. Bahsi geçen yönetmeliğin 11. maddesinin üçüncü fıkrasındaki hükme göre;

“KEP hesabı kullanılarak yapılabilecek işlemler ve sonuçları KEPHS ile hesap sahibi arasında imzalanan sözleşme veya taahhütname ile belirlenir.”

Neticede bir tarafı kamuya dayanan ve kamu kurumu tarafından yetkilendirilen bir müessesenin yapılabilecek işlemlerinin yasal bir çerçevede mutlaka belirlenmesi gerekmektedir.

Üçüncü olarak, KEPHS'lerin birlikte çalışmaları söz konusu olduğu durumlarda yani, örneğin; hs01.kep.tr domain'li kayıtlı elektronik posta hesabı olan bir kişinin hs02.kep.tr domainli bir hesaba ileti göndermesi durumunda, gönderici konumda bulunan hizmet sağlayıcısı ile alıcı

konumunda bulunan hizmet sağlayıcısı arasında yapılacak olan ücretlendirme ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme olmadığı görülmektedir. Bu durum aşırı kar amacı güden şirketler açısından gereğinden yüksek ve haksız kazançlar elde etme tehlikesi taşımaktadır. Bu nedenle, söz konusu durumlara ilişkin bir ücret politikası geliştirilmeli ve ivedilikle mevzuata eklenmelidir.

Dördüncü tespit ise Tebligat Kanununda yapılmıştır. Burada haksız rekabet oluşturabilecek bir hüküm söz konusudur. Buna göre; Tebligat Kanununun²⁸ 1. maddesi ve 6099 Sayılı Kanun²⁹ ile değiştirilen 1. madde ile elektronik tebligatın “*Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü*” veya memur vasıtasıyla yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu şekilde bir düzenleme hizmet sağlayıcısı olarak yetkilendirilmiş olan ve yetkilendirilen diğer hizmet sağlayıcılarının yanında haksız bir üstünlük sağlanmasına neden olmaktadır.

Tebligat Kanununda elektronik tebligatın nasıl yapılacağına yönelik olarak belirtilen Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü kurumuna ek olarak söz konusu elektronik tebligatın yetkilendirilmiş olan diğer kayıtlı elektronik hizmet sağlayıcıları aracılığı ile de yapılabileceğine dair bir hükmün eklenmesi gerekmektedir. Ancak böyle bir düzenleme, büyüyen kayıtlı elektronik posta pazarı ile birlikte artan hizmet sağlayıcısı olma başvuruları neticesinde gerçekleştirilen yetkilendirmelere paralel olarak Kanunen değişiklik yapılması gerekliliği gibi bir takım karışıklığa neden olabilir. Kuşkusuz ki, Kanunlarda sık sık değişiklik yapılması tercih edilen bir durum değildir. Bu nedenle söz konusu hükümde adı verilen “*Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü*” ibaresi kaldırılarak yerine, “*Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yetkilendirilen Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcıları*” ibaresi getirilmelidir.

Son olarak, KEP sistemine ilişkin yasal düzenlemelerle uyulması zorunlu kılınmış olan uluslararası standartlar; “ETSI TS 102 640, ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi, ISO 27031 Bilgi Teknolojileri İş Sürekliliği Hazırlık Sistemi, BS 10012 Veri Koruma, Kişisel Bilgi Yönetimi Sistemi” standartları şeklinde belirtilmiştir. Söz konusu standartların arttırılması, sistemin sağlıklı bir süreç içerisinde işlemesine katkı sağlayacaktır.

Zorunlu kılınan standartların arttırılması hususu, sistemin etkinliğini çoğaltmanın yanı sıra hizmet sunumu sırasında elektronik yolla gerçekleştirilen işlemler vasıtasıyla çevreye duyarlı çözümler yaratıldığının uluslararası standartlarla belgelendirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

²⁸Bkz.RG.11.02.1959/7201. Tebligat Kanunu.

²⁹Bkz. RG. 19.01.2011/6099.

Bu bağlamda aşağıda yer alan standartların da yönetmelikle zorunlu kılınması gerekmektedir:

- Kalite Yönetim Sistemi, ISO 9001,
- Bilgi Teknolojileri Hizmet Yönetim Sistemi, ISO 20000,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, ISO 18001,
- Müşteri Memnuniyeti Yönetim Sistemi, ISO 10002,
- İş Sürekliliği Yönetim Sistemi, ISO 22301,
- Çevre Yönetim Sistemi, ISO 14001

3. ELEKTRONİK TEBLİGAT UYGULAMASI

Tebliğ, sözlük anlamıyla “beyan etme, duyurma” manalarına gelen Arapça kökenli birsözcüktür.

Tebliğat kelimesi yasal anlamda istenilen bir sonucun, hukuken ileri sürülebilmesi amacıyla yetkili kurumlarca tanzim edilen ve muhataplarına ulaştırılan gönderi türü şeklinde ifade edilmektedir. Haber verme işleminin kamu huzurunda yasal bir sonuç meydana getirmesi dolayısıyla, muhatap kişinin, tebliğ işleminden sonra kendisine duyurulan şeyi yasal olarak öğrendiği varsayılmaktadır.

Tebliğ işlemlerinin hangi usullerle yapılacağı, günümüzde de hala yürürlükte olan 7201 sayılı “*Tebliğat Kanunu*” esas alınarak belirlenmektedir.³⁰ Buna göre söz konusu işlemler kanunen; posta, ilan yolu ile ya da memur aracılığıyla yapılabileceği gibi elektronik ortamda da gerçekleştirilebilmektedir.

Günümüzde bilişim teknolojilerinin süratle ilerlemesi ve buna bağlı olarak devlet olgusunun gelişmesi, tebliğat işlemlerinin de elektronik ortamda gerçekleştirilmesine yönelik yasal çerçevelerin çizilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Çalışmanın bu bölümünde “elektronik tebliğat” kavramı üzerinde mevzuat bazında detaylı incelemeler yapılacaktır.

3.1 Elektronik Tebliğat Kavramı

Elektronik Tebliğat kavramı, öncelikle 7201 sayılı *Tebliğat Kanunu*'na 6099 sayılı *Kanun* ile ilave edilen 7/A maddesi ve sonrasında tertip edilen Elektronik Tebliğat Yönetmeliği³¹ ile mevzuatta yerini almıştır.

Bahsi geçen kanuna ilave edilen 7/A maddesinde aşağıdaki hükme yer verilmiştir;

“Tebliğata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebliğat yapılmasını isteyen kişiye, elektronik yolla tebliğat yapılabilir.”

³⁰Bkz. RG. 19.02.1959/10139. 7201 Sayılı Tebliğat Kanunu.

³¹Bkz. RG. 19.01.2013/28533. Elektronik Tebliğat Yönetmeliği.

İlgili maddede ayrıca, elektronik ortamda yapılan tebliğ işleminin, bildirim ilgilinin e-Postasına eriştiği günü izleyen 5. günün sonunda gerçekleştirilmiş sayıldığı da belirtilmiştir.

Konu ile alakalı getirilen düzenlemelere ilave olarak, “*Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler*” için tebligatın elektronik yolla gerçekleştirilmesi zorunlu kılınmıştır.

Burada altı çizilmesi gereken en önemli husus; tebligatı çıkaran kurum aracılığıyla elektronik platformda oluşturularak ilgili kişinin kayıtlı elektronik posta adresine gönderimi yapılan tebligatın diğer usullerle yapılan tebligat işlemleri ile aynı kalite ve nitelikte olduğu ve hukuken kanıt niteliği taşıdığıdır.

3.2 Adalet ve Hukuki Güvenlik İlkeleri Açısından e-Tebliğat

3.2.1 Adalet İlkesi Açısından e-Tebliğat

Vatandaşların en temel hakları arasında olan adil yargılanmalarına yönelik hakları, yargılanma süreçlerinde davaların maliyet açısından kendilerine yük olmayacak şekilde süratli bir biçimde neticelendirilmesiyle sağlanabilmektedir. Ancak, ülkemizde söz konusu süreçler gözlemlendiğinde adalet mekanizmasında bazı aksaklıklar olduğu görülmektedir.

Tebliğatın ilgili kişilere vaktinde ulaştırılmaması dolayısıyla söz konusu bildiri neticesinde ortaya çıkan yasal sonuca karşı haklarını aramak suretiyle adil yargılanma sistemine dâhil olmak isteyen vatandaşlar yeterli sürelerinin bulunmayışından ötürü mağdur olabilmektedirler. Ek olarak, *Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS)* ve *Adres Kayıt Sistemi (AKS)* projelerinin oluşturulmasından önceki dönemde, şahit, davalı, mağdur ve sanıklara ulaşma konusunda büyük zorluklar yaşanmaktadır. Bu problem, mahkeme müddetlerini uzatmakta ve dolayısıyla adalet mekanizmasının işlerliğini bozmaktadır (Varol, Baştürk, 2015: 266-267).

Varol ve Baştürk (2015: 266-267)’nin da belirttiği gibi; “davaların süratle sonuçlandırılmasında tebligat işleminin önemi gözetildiğinde, fiziki tebligat yerine e-

tebligat sisteminin benimsenmesinin davaların makul sürede bitirilmesine ve adil yargılanma ilkesinin hayata geçirilmesine önemli katkılar sağlayabileceği kuşkusuzdur”.

Bu bağlamda ülkemizde atılan en büyük adım; Adalet Bakanlığı tarafından kişilerin kayıtlı elektronik posta hesaplarını kullanarak tebliğ işlemlerinin elektronik yolla yapılması suretiyle oluşturulan bir platform olan ve çalışmanın birinci bölümünde de değinilen Ulusal Yargı Ağı Projesidir (UYAP).

3.2.2 Hukuki Güvenlik İlkesi Açısından e-Tebligat

Bireylerin, içeriğinin sebep olacağı yasal netice dolayısıyla klasik posta yoluyla yapılan tebligatı almak konusunda çekinceye uğradığı bilinen bir gerçektir. Ancak bu durum, söz konusu tebligatların yasal olarak bir süreyle sınırlı olması ve bu süre bitiminde yasal bir sonuç doğurması sebebiyle büyük sorunlara yol açmaktadır. Bu nedenle, tebligatın muhatap olan bireylere zamanını geçirmeden yapılması ve söz konusu tebligatın içeriğinden haberdar olduklarından emin olunması büyük önem arz etmektedir (Varol, Baştürk, 2015: 265-266).

Buradan hareketle, muhatapların gerçekleştirilen işlemler neticesinde yasal müracaat haklarının bulunması, yasal güvenlik ilkesi açısından oldukça önemlidir. Anayasamızın 40’ıncı maddesinde yer alan hükümde; devletin, yurttaşların gerçekleştirmiş oldukları işlemlerde başvuracakları yasal yollar ve kurumlar açısından aydınlatıcı bilgiler vermekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Anayasamızın konu ile alakalı bir diğer dikkat çekici maddesi ise 36’ıncı maddedir. İlgili madde ise; güvence altına alınmış olan hak arama hürriyetinin kullanılmasına yöneliktir. Bu noktada, vatandaşların haklarını aramalarında özgür olabilmelerini sağlayacak en önemli husus, kendileriyle alakadar olan yasal işlemler ile ilgili doğru bir şekilde ve vaktinde haberdar edilmelerini sağlamaktır. Tüm bunlar dikkate alındığında, bireylerin haklarını özgürce kullanabildikleri bir ortamda kusursuz bir şekilde işleyen bir tebligat düzeneğinin oluşturulması büyük önem arz etmektedir (Varol, Baştürk, 2015: 265-266).

Vatandaşların yasal ehemmiyet içinde, haklarını savunabildikleri ve güven içinde yaşayabildikleri bir hukuk devletinin varlığı için gerekli yasal altyapıların kurulması gerekmektedir. Özellikle fiziksel platformda yapılan tebliğ işlemlerinde meydana gelebilecek itimatlılıkların önüne geçebilmek adına söz konusu yasal düzenlemelerin

gerekliliği kaçınılmazdır. Yurttaşların adil bir şekilde yargılanmalarına yönelik haklarının devletin temel görevleri arasında olduğu düşünöldüğünde, bireyler için oluşturulan yasal işlemlerden vaktinde, hızlı ve doğru bir şekilde haberdar edilmelerini sağlamanın gerekli olduğu anlaşılmaktadır (Varol, Baştürk, 2015: 270).

Varol ve Baştürk (2015: 270)'ün de belirttiği gibi; “hukuki güvenlik ilkesinin hayata geçirilmesi, tebligattan beklenen teslim, bilgilendirme ve belgelendirme fonksiyonlarının yerine getirilmesiyle eş anlamlıdır”.

Buna göre, sistemin bahsi geçen işlevler açısından incelenmesi faydalı olacaktır.

3.3 e-Tebligatın İşlevleri

Elektronik ortamda tebligat yapma olgusunun fonksiyonlarını üçe ayırarak şekilde inceleyebiliriz. Bunlar, teslimat, bilgilendirme ve belgelendirme işlevleridir.

3.3.1 Teslimat İşlevi Yönünden e-Tebligat

Kişilerin sahip olduğu KEP adreslerine e-İmza aracılığıyla iletilen e-Tebligat, muhatapların tümüne istisnasız olarak teslim edilmektedir. Teslimat işlevi yönünden hiçbir soruna sebebiyet vermeyecek şekilde sağlam bir alt yapı üzerine kurulmuş olan e-Tebligat sistemi, KEP ve e-İmza gibi uygulamalarla desteklenmesi sayesinde bu işlevin kusursuz bir şekilde yerine getirilmesini sağlamaktadır.

Muhatapların tebligat işlemini gerçekleştirmeden önce KEP adreslerini ilgili kurumlara önceden bildirmeleri sayesinde, işlemin yapılmasından sonra söz konusu tebligatın farklı bir kişiye teslim edilmesi gibi istenmeyen bir sonuç ortaya çıkmayacaktır. Kanunda belirtilen diğer usullerle yapılan tebligat işlemlerinde ortaya çıkan sorunlardan “ilgili kişi yerine tebligatı teslim almaya yetkili kılınmış şahıs” gibi problemler ortaya çıkmayacak ve dolayısıyla sistem, bahsi geçen teslimat fonksiyonunu başarıyla tamamlayacaktır (Varol, Baştürk, 2015: 270).

3.3.2 Bilgilendirme İşlevi Yönünden e-Tebligat

Daha önce de değinildiği üzere sistem sayesinde, tebligatın iletilme vakti ve iletildiği ortama bağımlı olmaksızın muhatabına ulaştırılması sağlanmakta ve yasal olarak kişilerin e-Postalarına erişimini takip eden 5. gün sonunda bilgilendirme işleminin yapıldığı kabul edilmektedir. Kurulan bu alt yapı ve getirilen bu düzenlemeler sayesinde

sistemin bilgilendirme fonksiyonunun son derece güvenilir ve işlevsel olduğu anlaşılmaktadır.

Sistem yapısı gereği, ilgili kişilerin KEP hesaplarını, e-Tebliğatın olup olmadığını kontrol etmek amacıyla 5'er günlük periyotlarla denetlenmektedir. Bu denetim sırasında meydana gelen aksaklıkların önüne geçmek amacıyla muhataplara bir opsiyon da sunulmaktadır. Buna göre ilgili kişilerin istemeleri halinde e-Tebliğatın hesaplarına ulaştığı andan itibaren SMS ile bilgilendirilmeleri sağlanmaktadır. Tüm bunlar değerlendirildiğinde, söz konusu sistemin kişileri vaktinde ve eksiksiz bir biçimde bilgilendirme işlevi yönüyle haklarını arama serbestisini sağlamaya uygun bir sistem olduğu anlaşılmaktadır (Varol, Baştürk, 2015: 271).

3.3.3 Belgelendirme İşlevi Yönünden e-Tebliğat

KEP adresi aracılığıyla gönderilen e-Tebliğatın işleyişinde ortaya çıkan kayıtların tümü daha önce de değinildiği üzere, emniyetli e-İmza ile imzalanarak zaman damgasıyla birlikte iletilmektedir. Verilerin ulaşılabilir bir biçimde 30 sene boyunca muhafaza edilmesi de mükemmel şekilde tasarlanmış bir sistemin işlediğini göstermektedir.

Tüm bunlar dikkate alındığında KEP sistemi ile entegre bir şekilde elektronik ortamda yapılan tebliğat işlemlerinin belgelendirme işlevi yönünden nasıl nitelikli ve kaliteli bir şekilde çalıştığı ve bu söz konusu fonksiyonu son derece kusursuz bir biçimde yerine getirdiği anlaşılmaktadır.

3.4 e-Tebliğat Yapılacak Adres ve Bu Adresin Temini

e-Tebliğat sisteminin kullanılabilmesi için muhatapların öncelikle bir KEP adresine sahip olmaları gerekmektedir. KEPHS'lerden temin edilebilecek olan bu adresler aracılığıyla tebliğat işlemleri elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. KEP adreslerinin edinilmesine ilişkin hususlar *Elektronik Tebliğat Yönetmeliğinin* 6'ncı maddesinde düzenlenmiştir.

İlgili maddede öncelikle, tebliğatı çıkarmaya yetkili kurumlar için e-Tebliğat adreslerinin hangi çalışan ve birim aracılığıyla kullanılacağını belirtmek suretiyle hizmet sağlayıcılarına başvuruda bulunulması gerektiği belirtilmiştir. Ek olarak, tebliğatı çıkarmaya yetkili olan kurum tarafından, merkezîkonstrüksiyonda bir bilişim

mekanizması bulundurulması, işlemlerin elektronik yolla gerçekleştirilmesi ve istenmesi durumundakurumun yapısındaki ünitelerin tümü için yalnızca bir e-Tebliğat adresi kullanılması gerektiği de açıklanmıştır (Elektronik Tebliğat Yönetmeliği, M/6).

Bunun yanında, tebliğatın elektronik yolla gönderimine ilişkin işlemlerin, tebliğatı çıkarmaya yetkili kurum ile KEPHS arasında yapılacak olan sistemsal uyumlaştırma vasıtasıyla sağlandığını da belirtmek gerekmektedir (Elektronik Tebliğat Yönetmeliği, M/6)

Ayrıca söz konusu maddede, muhataplara ait e-Tebliğat adreslerine ve bunlarailişkin varyasyonlara dair düzenlemelere de yer verilmiştir. Buna göre; MERSIS numarası ya da TC kimlik numarası ile örtüşecek şekilde KEPHS'ler arasında meydana getirilecek uyumlaştırma aracılığıyla, KEPHS'lerin ve tebliğatı çıkarmaya yetkili olan kurumların erişim sağlayabilecekleri şekilde, bu hizmetten yararlananlar listesinde yer almaları sağlanmaktadır. Burada belirtilmesi gereken husus, hizmetten yararlanmaları istemlerine bağlı olanlar için, bahsi geçen listede yer alınması bu kişilerin onaylarına tabi olmaktadır (Elektronik Tebliğat Yönetmeliği, M/6).

3.5 e-Tebliğat Tebliğ Edilme Zamanı

e-Tebliğatın bildirilme zamanları konusundaki hususlar *Elektronik Tebliğat Yönetmeliği*'nin 9'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu süreçlere ilişkin hususlar aşağıdaki şekilde özetlenmektedir;

- e-Tebliğat mesajını alan KEPHS (PTT), zaman damgası ile ilişki kuracak şekilde tebliğatı alan gerçek/tüzel kişinin e-Posta adresine iletmektedir. Söz konusu kişilerin başka bir KEPHS'den adres almaları durumunda ise, gönderi, bahsi geçen bu diğer KEPHS'nın sunucusuna ulaştırılmaktadır.³²
- e-Tebliğat mesajını alan diğer KEPHS da bu iletiyi yine zaman damgası ile ilişki kuracak şekilde ilgili kişilerin e-Posta adresine iletimini sağlamaktadır.³³

³²Bkz. RG. 19.01.2013/28533.M.9/1. Elektronik Tebliğat Yönetmeliği.

³³Bkz. RG. 19.01.2013/28533.M.9/2. Elektronik Tebliğat Yönetmeliği.

- PTT Genel Müdürlüğü ve diğer KEPHS'ler ileti özetini ve zaman damgasına dair bilgileri kendi sistemleri içerisinde muhafaza etmekte, muhatap olan kişilerle paylaşmamaktadırlar.³⁴
- Gerçek ve tüzel kişilerin e-Tebliğatı almış oldukları günü takip eden beşinci günün bitiminde söz konusu tebligat işlemi gerçekleştirilmiş sayılmaktadır.³⁵
- KEPHS'ler, e-Tebliğatın ilgili kişilerin e-Posta adreslerine ulaşip ulaşmadığı hususunda ve herhangi bir tehhür olması durumunda tüm bunları kayıt altına almakla ve söz konusu verileri tebligatı çıkaran kuruma ivedilikle bildirmekle yükümlüdür.³⁶
- İşlemlere dair kayıtlar asgari olarak günde 1 kere zaman damgası ile ilişkilendirecek şekilde e-İmza ile imzalanarak ulaşılabilir bir biçimde 30 sene boyunca muhafaza edilmektedir.³⁷
- KEPHS'leri işlemler sırasında meydana gelen delil niteliğindeki kayıtların iletimini sağlayacak sistemi oluşturmakla ve istenmesi durumunda söz konusu kayıtları yetkili kılınan kurumlara takdim etmekle mükelleftirler.³⁸

3.6 e-Tebliğat Mükellefleri

Tebliğat Kanununda, tebligat yapabilecek kurum ve kuruluşlar sıralanırken, “elektronik ortamda tebligat usulü” de söz konusu hükme dâhil edilmiştir. Buna göre *PTT Genel Müdürlüğü* vasıtasıyla elektronik tebligat yapabilecek merciler, ilgili kanunun ilk maddesinde aşağıdaki şekilde belirtilmiştir;

- Kazai merciler (Elektronik Tebligat Kanunu, Md. 1),
- *5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa* ekli I, II, III, IV sayılı cetvellerde yer alan sırasıyla; “genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler; düzenleyici ve denetleyici kurumlar”; “SGK, vakıf

³⁴Bkz. RG. 19.01.2013/28533. M.9/3. Elektronik Tebligat Yönetmeliği.

³⁵Bkz. RG. 19.01.2013/28533. M.9/4. Elektronik Tebligat Yönetmeliği.

³⁶Bkz. RG. 19.01.2013/28533. M.9/5. Elektronik Tebligat Yönetmeliği.

³⁷Bkz. RG. 19.01.2013/28533. M.9/6. Elektronik Tebligat Yönetmeliği.

³⁸Bkz. RG. 19.01.2013/28533. M.9/7. Elektronik Tebligat Yönetmeliği.

yükseköğretim kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy hükmi şahsiyetleri”(Elektronik Tebligat Kanunu, Md. 1),

- Barolar (Elektronik Tebligat Kanunu, Md. 1),
- Noterler (Elektronik Tebligat Kanunu, Md. 1).

Yukarıda sayılanlara ek olarak, Arslan ve Biniş (2016: 306-307)’in de belirttiği gibi; “01.04.2016 tarihinden itibaren bazı mükellefler e-tebligat uygulaması kapsamına alınmış ve bu mükelleflerin e-tebligat alma yükümlülükleri nedeniyle tebliğe elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu doğmuştur”.

Bu kapsamda 2015 yılında çıkarılan *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği* ile getirilen düzenlemelerle tebligat işlemini gerçekleştirmede mecburi kılınan mükellefler aşağıdaki gibidir;

- Kurumlar vergisinden yükümlü olanlar,
- Ticari, zirai ve mesleki kazanç bakımından gelir vergisi yükümlülüğü olanlar,
- Kendi istekleri üzerine zatlarına e-Tebligat yapılması isteminde bulunanlar (Arslan, Biniş, 2016: 307).

3.6.1 e-Tebligat Yapılmasında Zorunluluk Kapsamında Olanlar

Daha önce de değinildiği gibi; gerçek kişiler ile diğer tüzel kişiler için e-Tebligat sistemini kullanmalarına yönelik herhangi bir mecburiyet getirilmezken, yönetmeliğin 7/A maddesinde; “*anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere*” tebligatın elektronik ortamda yapılması mecburi tutulmuştur.

Buna ek olarak, zorunluluk kapsamına dahil edilmiş olan diğer kişilerin kimler olduğuna dair açıklamaların; *Mali Suçlar Araştırma Kurulu (MASAK)* vasıtasıyla yayımlanmış olan, *5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunu*’na istinaden oluşturulan; *Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik* ile getirildiği gözlemlenmektedir. Buna göre ilgili yönetmeliğin 4’üncü maddesinde yer alan ve KEP adresi edinmek suretiyle e-Tebligat sistemini kullanma hususunda zorunlu tutulanlar aşağıda yer almaktadır;

- Bankalar,
- Bankalar hariç olmak üzere, kredi/banka kartı düzenlemeye yetkisi olan kuruluşlar,
- Kambiyo mevzuatı ile yetkilendirilmiş kuruluşlar,
- Factoring kuruluşları,
- Sermaye pazarında faaliyet gösteren, vadeli muameleler dahil aracı kuruluşlar, portföy idaresi yapan kuruluşlar,
- Mevduat fonu yönetimi ile uğraşanlar,
- Reasürans, sigorta ve emeklilik alanlarında faaliyet gösteren şirketler ve reasürans aracı şirketleri,
- Finansal kiralama işi ile uğraşan şirketler,
- Değişim ve muhafaza hizmetlerini sermaye piyasası yasalarına uygun olacak şekilde sunan kuruluşlar,
- Yatırım iştirakleri,
- Kargo ortaklıkları ve *PTT Genel Müdürlüğü*,
- Mal-mülk idaresi ile uğraşan şirketler,
- *Noterler*,
- Değerli maden alış-satış işi işe uğraşanlar,
- Değerli madenler borsasında faaliyet gösteren aracı kuruluşlar,
- *İstanbul Altın Borsası Başkanlığı*,
- Ticaret yapma maksadıyla alış-satış işiyle uğraşanlar ve aracıları,
- *Spor kulüpleri*,
- Kara, deniz ve hava taşıma taşıtlarının alış ve satış işlemlerini gerçekleştirenler,
- Sanat yapıtı, tarihi yapıt, antika gibi eserlerin alış-satışını yapanlar ve bunların artırımı ile uğraşan müzayedeciler,
- *Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü*,
- *Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü*, *Türkiye Jokey Kulübü* ve *Spor Toto Teşkilat Başkanlığı* gibi bahis ve şans oyunları kapsamında faaliyette bulunanlar,
- Müdafaa hakkı açısından, *1136 Sayılı Avukatlık Kanunu* (M.35/2) kapsamındaki (diğer yasal hükümlerle uyumlu olması şartıyla) işlerden gayrimenkul alış/satış,

dernek, vakıf ve şirket kurma, idare etme ve devretme konularından mesul serbestçe çalışan avukatlar,

- Serbest muhasebeci, SMMM ve YMM'ler,
- Mali pazarda denetleme yapmaya yetkili kılınmış olan “Bağımsız Denetim Kuruluşları” (Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik, M/4),³⁹

Ancak burada bir hususun altını çizmek gerekmektedir. Buna göre, alakadar madde gereğince KEP adresi edinmek suretiyle e-Tebliğatı kullanmakla yükümlü kılınanlardan;

- 3568 Sayılı *Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavirlik (YMM) Kanunu* kapsamında izin verilmiş ve bir çalıştırana bağlı şekilde faaliyet göstermeyen “Serbest Muhasebeci”, “SMMM” ve “YMM”lerin,
- Mali pazarda denetleme yapmaya yetkili kılınmış “Bağımsız Denetim Kuruluşları”nın,

KEP sistemini kullanma ve bu çerçevede işlemler gerçekleştirmeye yönelik mecburiyetleri, 21.04.2014 tarihinde Danıştay eliyle verilmiş bulunan iptal hükmü neticesinde bertaraf edilmiştir.

3.7 e-Tebliğat Hizmetinden Yararlanma

e-Tebliğat hizmetinden gerçek ve tüzel kişilerin keyfi olarak faydalanabileceklerini ancak “anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler” gibi tüzel kişiler için böyle bir keyfiyetin söz konusu olmadığını ve tebliğatlarını elektronik ortamda yapmakla yükümlü kıldıklarını yeniden belirtmek faydalı olacaktır. Bu hizmetten yararlanılmasına ilişkin hususlar “Elektronik Tebliğat Yönetmeliği”nin 7’inci maddesinde düzenlenmiştir.

İlgili düzenlemelere göre öncelikle, e-Tebliğat sistemini, tebliğatı çıkarmak için yetkili kılınan kurumlar gözetiminde kullanmak zorunda olan ilgililerin, söz konusu hizmetten yararlanmaları için e-Tebliğat adreslerini beyan etmeleri gerekmektedir. Yönetmelikte

³⁹Bkz. RG. 09.01.2008/26751. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik.

ayrıca, bu muhatapların mecburi bir sebeple tebligatı elektronik yolla yapamamaları durumunda, bu söz konusu tebligatı ve ardı sıra gelen tebligatlarını, Tebligat Kanununda belirtilmiş olan diğer yöntemlerle gerçekleştirebileceklerine dair hüküm getirilerek esneklik sağlanmıştır (Elektronik Tebligat Yönetmeliği, M/7).

e-Tebligatı keyfiyete bağlı kullanabilecek olan gerçek kişi muhataplar için de yine aynı şekilde bu hizmetten yararlanmaları için e-Tebligat adreslerini beyan etmeleri gerekmektedir. Bu kişilerin kullanmış oldukları adreslerin e-Tebligata uygun bir adres olması gerekmektedir. Aksi takdirde, kanunda belirtilmiş olan diğer yöntemlerle bu işlemi gerçekleştirebilmektedirler. Ancak böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde, gerçek kişiler tarafından beyan edilen adresleri e-Tebligat işlemi için uygun olmadığına dair şerh düşülmesi gerektiğinin altını çizmek gerekmektedir (Elektronik Tebligat Yönetmeliği, M/7).⁴⁰

3.8 e-Tebligatın Faydaları

Elektronik yolla yapılan tebligat işleminin birçok avantajı bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir (Yurtsever, 2016: 462);

- Elektronik ortamda tebliğ edilen tüm veriler 30 sene süreyle güvenli bir şekilde muhafaza edilerek saklanır, (Elektronik Tebligat Yönetmeliği, Md. 7/4-5).
- Evrakın içerik bütünlüğünü koruyarak başka şahıslar tarafından söz konusu içeriklerin bozulmasının önüne geçer,
- Normal yolla gerçekleştirilen tebligat işlemlerinin aksine bildirimlerin hızlı bir şekilde muhataplara erişmesine imkân tanır,
- Sistem sayesinde; tebligatın yapılma zamanı, gönderen merci ile alan kişinin kim olduğunun bilinmesi ve gönderilen evrakın içeriğinden haberdar olunması sayesinde meydana gelebilecek uyuşmazlıkların önüne geçer,
- Diğer usullerle yapılan tebligat işlemlerinin aksine herhangi bir maliyet oluşturmaz ve bu sayede özellikle yargılama süreçlerinde tasarruf edilmesine olanak sunar,
- Tebligat hizmetinin nitelikli bir biçimde sunulmasını sağlar,
- Kâğıt kullanımını ortadan kaldırması yönüyle doğa için duyarlı çözümler üretir,

⁴⁰Bkz. RG. 19.01.2013./285533. Md. 7. Elektronik Tebligat Yönetmeliği.

- Yüklümlüler e-Tebliğat müracaatlarını, şahsen kendileri ya da noter tasdikli vekâletname aracılığıyla yetkilendirdikleri yasal mümessilleri vasıtasıyla yapmak suretiyle işlemlerini gerçekleştirebilmektedirler.
- e-Tebliğat müracaatının yalnızca ilgili kişiler, mükellefler veya kanuni mümessiller aracılığıyla değil, noter tasdikli vekaletname ile yetkilendirilmiş vekiller vasıtasıyla da yapılabilmesine olanak sunar,
- e-Tebliğat müracaatı gerçekleştirildiğinde ve e-Tebliğat gönderiminin akabinde SMS veya mail vasıtasıyla ilgili kişilerin haberdar edilmesi sağlanır,
- Sistem aracılığıyla gönderilen dokümanlar, muhatapların e-Posta adresine eriştiği günü takip eden 5. günün nihayetinde tebliğ edilmiş sayılacağından, ek olarak başka bir usulle bildirim yapılmaz. Bu sayede zaman tasarrufu sağlanır ve tebliğatın emniyetli bir şekilde ilgili kişilere erişmesine olanak sunar,
- Sistem, kurumlar ile yurttaşlar arasındaki iletişimin kalitesini artırır ve özellikle vergi mükellefi olan kişiler ile idareler arasındaki iletişim kopukluğundan kaynaklanan anlaşmazlıkların önüne geçer(Yurtsever, 2016: 462).

3.9 e-Tebliğat Sisteminde KEP'in Yasal Zorunluluğu

Sistemin ayrılmaz bir parçası olan KEP uygulaması, gerçekleştirilen işlemlerin etkinliğini ve önemiyetini arttırmaktadır. Bu sebeple KEP adreslerinin kullanılmasının zorunlu hale getirilmesine yönelik çeşitli uyarılarda bulunulduğu ve hesabı kullanmayan bazı kişi ve kurumlar için bir takım yasal yaptırımların oluşturulduğu görülmektedir.

3.9.1 KEP Adresi Edinmeyen Kişilerin Uyarılma Şekli

Kayıtlı Elektronik Posta adresi edinmeyen kişilerin ikaz edilme biçimlerine dair hususlar, Elektronik Tebliğat Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesinde yer alan "*Elektronik tebliğat hizmetiyle ilgili görev, yetki ve sorumluluklar*" başlığı altında düzenlenmiştir.

Buna göre; şahsına mecburi olarak elektronik ortamda tebliğat yapılması icap eden fakat tebliğat işlemleri için söz konusu adresleri edinmeyen kişilerin, MERSİS'te kayıtlı bulunan tebliğat adreslerine bildirim gerçekleştirilir. MERSİS'ten mesul kuruluş tarafından yapılan bu bildirimde, ilgili kişilerin e-Tebliğat adresi edinmeleri için başvuru yapmaları hususunda uyarıda bulunulmaktadır.

3.9.2 KEP Adresi Edinmeyen Kişilere Uygulanacak Yaptırımlar ve Cezalar

Kurum ve kuruluşların gerçekleştirdikleri tebligat işlemlerinde Tebligat Kanununa uymaları mecburi olmakla birlikte, e-tebligat adresi edinmeyen gerçek ve tüzel kişiler için herhangi bir cezai müeyyidenin olmadığı gözlemlenmektedir. Buna ek olarak, e-Tebligat adresinin doğru bir biçimde bildirilmesi büyük önem taşımaktadır. Tebligatın yapılması sırasında doğru olmayan adres ve isim bildirimlerine karşı yaptırımlar uygulanmaktadır.

Söz konusu durumun meydana gelmesi durumunda tatbik edilecek yaptırım Tebligat Kanununun 53'üncü maddesinde yer alan hükümle aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

“Bu Kanun mucibince tebligat yapılması gereken hallerde bir kimse kendisine veya başkasına ait isim veya adresi yanlış olarak bildirir ise fail hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

Bununla birlikte, 5549 sayılı “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”9/A maddesindeki hükümde; e-Tebligat işlemlerine dair sorumluluklarını yerine getirmeyen kişi ve kuruluşların mali olarak cezalandırılacakları belirtilmiştir. İlgili maddede söz konusu kişiler ve kuruluşlar için 250.000,00 Türk Lirasını aşmayacak şekilde 10.000,00 Türk Lirası tutarında mali bir cezaya tabi tutulacakları açıklanmıştır. Bahsi geçen tutarın Başbakanlık aracılığıyla yapılan her bir saptama için geçerli olduğu hususunu belirtmek gerekmektedir.

Bahsi geçen kanuna göre ayrıca, tatbik edilen cezanın yekûn meblağsının, 2 kat ceza uygulanacaklar için ve ihlalin gerçekleştirildiği sene temel alınmak suretiyle, her bir mükellefiyet için 10.000.000,00 TL'yi, bunların dışında kalan yükümlülükler için ise 1.000.000,00 TL'yi aşamayacağı hususu hükme bağlanmıştır.

3.10 e-Tebligatın İdare Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Dalkılıç (2014: 117)'a göre; “idari işlemlerde şekil, işlemin temelinde yer alan iradenin dış dünyaya yansıma biçimi ve yapılmasında izlenmesi gereken yolları anlatmaktadır. Ayrıca, idari işlemlerin yürürlüğe girebilmesi ve başvuru yollarının kullanılabilmesi için ilgililerine duyurulması gerekmektedir”.

Bu kapsamda tebligatlar, muhatapların dava açmalarına yönelik haklarını muhafaza etmeleri yönüyle idare hukuku açısından büyük bir önem teşkil etmektedir. Yasal çerçeveye uygun olarak gerçekleştirilen ve icra konusu oluşturan idari işlemlerin, yargısal denetleme yoluyla korunduğu bilinen bir gerçektir. Buna göre, yargılama açısından düşünüldüğünde, idare hukukunda davaların açılmasına ilişkin müddetlerin aşılması durumu sahip olunan haktan mahrum bırakıcı bir neticeyi doğurmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bu söz konusu süreler muhatapların dava açmalarına ilişkin haklarından faydalanabilmeleri açısından oldukça önemlidir (Dalkılıç, 2014: 118).

Tebliğat Kanunu ve alakadar diğer yasal düzenlemeler hariç tutulduğunda, yönetsel işlemlerin muhataplarına elektronik ortamda tebliğ edilmesi hususunun idare hukukunda tanınmayan bir konu olmadığına altını çizmek gerekmektedir. Aşağıda yer alan hususlar dikkate alındığında, yönetsel işlemlerde bildirimlerin elektronik ortamda yapılabileceğine dair hükümlerle karşılaşmaktadır (Dalkılıç, 2014: 120);

İlk olarak, *Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun*'da yer alan 77-88 arası maddeler incelendiğinde;

“menkul malların haczi ve satışı, üçüncü şahıslardaki menkul malların, alacak ve hakların hacziyle gayrimenkul malların ve gemilerin haczinde tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri, alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı amme idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda tebliğ edilebilir”

Hükmüne rastlanmaktadır ve söz konusu kanunun maddesinde yukarıda bahsi geçen bildirimlerin yine elektronik yolla yanıtlanabileceği belirtilmiş ve bu konudaki kuralları belirlemek adına Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Tebliğatların elektronik ortamda yapılabileceğine dair hükme yer verilen bir diğer hususa 4734 sayılı *Kamu İhale Kanunu*'nun 63'üncü maddesinde rastlanmaktadır. Buna göre ilgili kanun gereğince, “aday, istekliler ve istekli olabileceklere yapılacak her türlü bildirim ve tebligatların elektronik yolla gerçekleştirilmesi olası kılınmıştır” (M/65).

Bunun yanında, 6112 sayılı *Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun*' 32'nci maddesine bakıldığında; “Üst Kurul tarafından verilen uyarı

kararları, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun Üst Kurula bildirdiği elektronik posta adresine gönderilmek suretiyle tebliğ edilir” hususunun yer aldığı görülmektedir.

Son olarak, 5510 sayılı *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Hakkında Kanun*’100’üncü maddesinde; “Kurum, bu Kanun gereği verilecek her türlü belge veya bilginininternet, elektronik ve benzeri ortamda gönderilmesi hususunda...” hükmüne yer verilerek kurumun yetkilendirildiği hususlar ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

3.11 Vergi Usul Kanununda e-Tebliğat Uygulaması

e-Tebliğat uygulaması ile alakadar mevzuatların takibi yapıldığında, özellikle son yıllarda, farklı kurumların bu sistemi kullanmasında entegrasyonun başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla bazı ek yasal düzenlemelerin oluşturulduğu gözlemlenmektedir. e-Tebliğat sisteminin ülkemizdeki kurum ve kuruluşun yapısı ile uygun bir şekilde bütünleşmesinin, farklı alanlarda birbirinden farklı işlemler gerçekleştiren her bir mercii için sağlam bir yasal alt yapı kurularak sağlanabileceği bilinen bir gerçektir.

Bu kapsamda, 2015 yılı Ağustos ayında yayımlanan *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği*⁴¹ ile elektronik tebliğat uygulamasına ilişkin bazı düzenlemeler getirilmiştir. İlgili tebliğe göre; Maliye Bakanlığı aşağıda yer alan hususları belirlemeye yetkili kılınmıştır;

- Tebliğatın elektronik yolla yapılabilmesini sağlayacak gerekli teknik altyapıyı oluşturma, kurulu olan alt yapıları kullanma,
- Tebliğat yapmaya müsait e-Posta adresi kullanma mecburiyeti getirme,
- Tebliğat yapılacak olan muhatapları belirleme,
- e-Tebliğat ile alakalı tüm yöntem ve temelleri belirleme,

Bu noktada tebliğ kapsamındaki düzenlemeleri detaylı olarak incelemeden önce *Vergi Usul Kanunu*’nda elektronik yolla tebliğatın yapılması ile alakalı hususları incelemek faydalı olacaktır.

Buna göre, VUK’un⁴²107/A maddesi incelendiğinde; muhatap kişilerin, tebliğat işlemlerini tebliğatı yapmaya müsait bir e-Posta adresi vasıtasıyla elektronik yolla

⁴¹Bkz. RG. 27.08.2015/29458. VergiUsulKanunuGenelTebliğatı.

gerçekleştirebileceklerine ilişkin bir hüküm bulunmaktadır. Bahsi geçen tebligatın, ilgili kişinin e-Posta adresine eriştiği günü izleyen 5'inci günün bitiminde yapılmış varsayılacağı da belirtilmiştir.

İlgili kanunun 148'inci maddesi incelendiğinde; muhatapların, Maliye Bakanlığı ya da vergi inceleme işlemlerini gerçekleştirmeye yetkisi bulunanlar tarafından talep edilen tüm bilgi ve belgeleri sunmakla yükümlü oldukları hususunun açıklandığı görülmektedir.

149'uncu maddeye gelindiğinde ise; Maliye Bakanlığının yetkilendirilmiş olduğu konularla ilgili açıklamalarda bulunduğu gözlemlenmektedir. Buna göre Maliye Bakanlığı;

- Muhatapları, vergilendirme ile alakalı konularda kendilerinden yazılı olarak talep edilecek olan malumatları muayyen dönemlerde ve sürekli bir biçimde vermeleri hususunda yükümlü kılmaya,
- Sürekli olarak bilgi sunma mecburiyetinde olanlardan talep edilen malumat, doküman ve ihbarnamelerin e-İmza veya şifre gibi emniyetli araçlar vasıtasıyla elektronik ortamda vermeye (VUK, 257/4),
- Yetkili kılınmış kişiler aracılığıyla bildirge ve ihbarnamelerin gönderiminin yapılması konularında icazet vermeye ve bu hususta mecburiyeti sağlamaya,
- İlgili zorunlulukları faaliyet mevzuları ve yükümlü grupları bakımından ayrı bir biçimde tatbik ettirmeye,
- Bilgi ve belgelerin naklinde tabi olunacak kuralları ve uygulamaya dair yöntem ve temelleri belirlemeye,
- Yasal süresinin geçirilmesinin akabinde pişmanlık neticesinde ya da kendiliğinden sunulan bildirgeler vasıtasıyla oluşturulan bildirim ve/veya tahakkuk makbuzları, vergiden mesul olan kişiye (veya yetkilendirdikleri gerçek/tüzel kişilere) veya mükellefe elektronik yolla tebliğ etmeye ve tüm bu işlemler ile alakalı yöntem ve esasları tayin etmeyeyetkili kılınmıştır.

⁴²Bkz. RG. 04.01.1961./10703/10704/10705. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu.

3.11.1 VUK'a Göre Mükelleflerin e-Tebliğat Adresi Edinme Usulleri

VUK Genel Tebliğinin e-Tebliğat Uygulamasının 10'uncu bölümünde yer alan "Diğer Hususlar" başlığı altında e-Tebliğat Uygulamasının 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren hayata geçirileceği belirtilerek ilgili tebliğ ile elektronik yolla tebliğat yapmaya zorunlu kılınmış olan mükelleflerin e-Tebliğat adreslerini söz konusu tarihine kadar edinmeleri gerektiği hususu hüküm altına alınmıştır. Ancak 1 Ekim 2015 tarihinden önce bildirimde bulunan kişiler için elektronik yolla tebliğat yapılmasında temel alınacak olan tarihin ise bu tarih olacağı da eklenmiştir.

Daha önce "e-Tebliğat Mükellefleri" başlığı altında değinildiği üzere, VUK Genel Tebliği ile e-Tebliğat yapmaya zorunlu kılınmış olan mükellefler; kurumlar ve gelir vergisi mükellefleri ile kendi istekleri üzerine zatlarına e-Tebliğat yapılması isteminde bulunanlardır. Söz konusu kişilerin bu tebliğ kapsamında e-Tebliğat adresi edinmelerine ilişkin açıklamalar hakkında bilgiler verilmesi faydalı olacaktır.

3.11.1.1 Kurumlar Vergisi Mükellefleri Açısından Adres Edinme

Sistemi kullanmakta zorunlu tutulan kurumlar vergisi yükümlülerinin kendileri veya yasal mümessilleri aracılığıyla 01.04.2016 tarihine kadar bağlı buldukları vergi dairesine bildirimlerini yapmaları gerektiği hususu hüküm altına alınmıştır (VUK Genel Tebliği, 5/1).

Bahsi geçen tarihi takip eden günlerde yükümlülük altına giren muhatapların ise, işe başladıkları tarihi izleyen on beş gün içinde bildirim yapmaları gerekmektedir. Müracaatların neticesinde koşullara uyan mükelleflere şifre, parola ve kullanıcı kodu verilmek suretiyle e-Tebliğat adresi iktisap etmeleri sağlanacaktır (VUK Genel Tebliği, 5/1).

3.11.1.2 Gelir Vergisi Mükellefleri Açısından Adres Edinme

VUK'a göre e-Tebliğat uygulamasını kullanma konusunda yükümlü tutulan muhataplardan bir diğeri ise gelir vergisi yükümlüleridir. Söz konusu kişiler de kurumlar vergisi mükellefleri gibi 01.04.2016 tarihine kadar bildirimlerini, bizzat kendileri veya noter tasdikli vekâletname ile yetkilendirdikleri kişiler aracılığıyla bağlı buldukları vergi dairesine yaparak e-Tebliğat uygulamasını kullanmaları icap etmektedir. Bizzat yapılan müracaat sonrasında koşullara uygunluk gösteren kişilere

internet vergi dairesi, şifre ve kullanıcı kodu tahsis edilmektedir (VUK Genel Tebliği, 5/2).

Burada altı çizilmesi gereken önemli husus, internet ortamında yapılan bildirimlerde kendilerine herhangi bir internet vergi dairesi şifre, parola ve kullanıcı kodu verilmemektedir. İlgili kişiler uygulamayı kullanmak üzere sisteme giriş yaptıklarında, her defasında kimlik teyidi ile karşı karşıya kalmaktadırlar (VUK Genel Tebliği, 5/2).

Sonuç olarak, elektronik yolla veya bizzat başvurmak suretiyle uygulamayı kullanmalarında herhangi bir sakınca görülmeyen gelir vergisi yükümlülerinin e-Tebliğat adresine sahip olmaları sağlanmaktadır (VUK Genel Tebliği, 5/2).

3.11.1.3 İsteğe Bağlı e-Tebliğat Adresi Edinmek İsteyenler Açısından Adres Edinme

e-Tebliğat sistemini kullanmaları kendi keyfiyetlerine bağlı olan tüzel kişiler ve tüzel kişiliği bulunmayan örgütler“Katma Değer Vergisi” veya “Gelir Vergisi” açısından bağlı oldukları vergi dairesine müracaat etmek suretiyle e-Tebliğat sistemini kullanabilmektedirler. (VUK Genel Tebliği, 5/3).

Aynı şekilde, sistemi kullanma mecburiyetleri olmayan gerçek kişilerin, yukarıda bahsedildiği gibi internet vergi dairesi vasıtasıyla müracaat etme yoluyla veya buldukları yere bağlı olan vergi dairesine şahsen (veya noter tasdikli vekaletname ile yetkilendirdikleri kişiler vasıtasıyla) giderek e-Tebliğat sisteminden faydalanmaları muhtemel kılınmaktadır (VUK Genel Tebliği, 5/3).

3.11.2 VUK’a Göre e-Tebliğat Kapsamındaki Belgeler

VUK’un 93’üncü maddesinde yer alan bilgiye göre ve Biniş ve Arslan (2016: 303)’nın da belirttiği gibi; “vergileendirme ile ilgili olup hüküm ifade eden bütün belge ve yazılar, kural olarak mükellefe, sorumluya ya da ilgiliye tebliğ edilmesi gerekir”.

VUK’un 27’inci maddesi incelendiğinde ise; tahakkuk fişlerinin elden teslim edildiği veya ilgili kişiye posta aracılığıyla iletildiği ve bu bağlamda tebliğ kapsamında sayılmadığı hususu belirtilmiştir.

Buradan hareketle, Vergi Usul Kanunu incelendiğinde tebliğ kapsamındaki belgelerin ayrı ayrı belirtilmediği görülmektedir. Bu doğrultuda yasal olarak netice meydana getirmesi amacıyla muhatap olan kişilere ifade edilmesi gereken bütün hüküm ve muamelelerin tebliğ edilmesi gerektiği düşünüldüğünde, aşağıda sıralanan belgelerin e-Tebliğat kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılabilmektedir (Biniş, Arslan, 2016: 303);

- Ceza bildirimleri,
- Vergi bildirimleri
- Düzeltme makbuzları,
- Yoklama makbuzları,
- Takdir komisyonu hükümleri,
- Vergi tetkik raporu ve zabıtları,
- Tetkike yetkili kılınan kişilerce çıkarılan yazılar,
- Tediye talimatları
- Vergi mahkemesince verilen hükümler,
- Kararlaştırılan mutabakat yeri ve zamanına dair yazılar (Biniş, Arslan, 2016: 303).

3.11.3 VUK'a Göre e-Tebliğatın Gönderim ve İletimi

e-Tebliğatın gönderim ve iletimine ilişkin hususlar *VUK Genel Tebliği*'nin 6'ncı bölümünde tanzim edilmiştir. Buna göre, VUK'a göre tebliğ edilmesi gerek belge öncelikle e-İmza yoluyla imzalanmaktadır. Daha sonra söz konusu belge, bağlı bulunulan vergi dairesi adına *Gelir İdaresi Başkanlığı* vasıtasıyla ilgili kişinin e-Tebliğat adresine gönderimi gerçekleştirilmektedir.

Gerçek ve tüzel şahıslar; internet vergi dairesi parola, şifre ve kullanıcı kodu olanlar internet aracılığıyla e-Tebliğat adreslerine ulaşabilmekte iken, söz konusu bilgilere sahip olmayan gerçek şahısların ise sisteme kullanmak üzere giriş yaptıkları sırada kimlik teyidi yardımıyla e-Tebliğat adreslerine erişimleri sağlanacaktır (VUK Genel Tebliği, B/6).

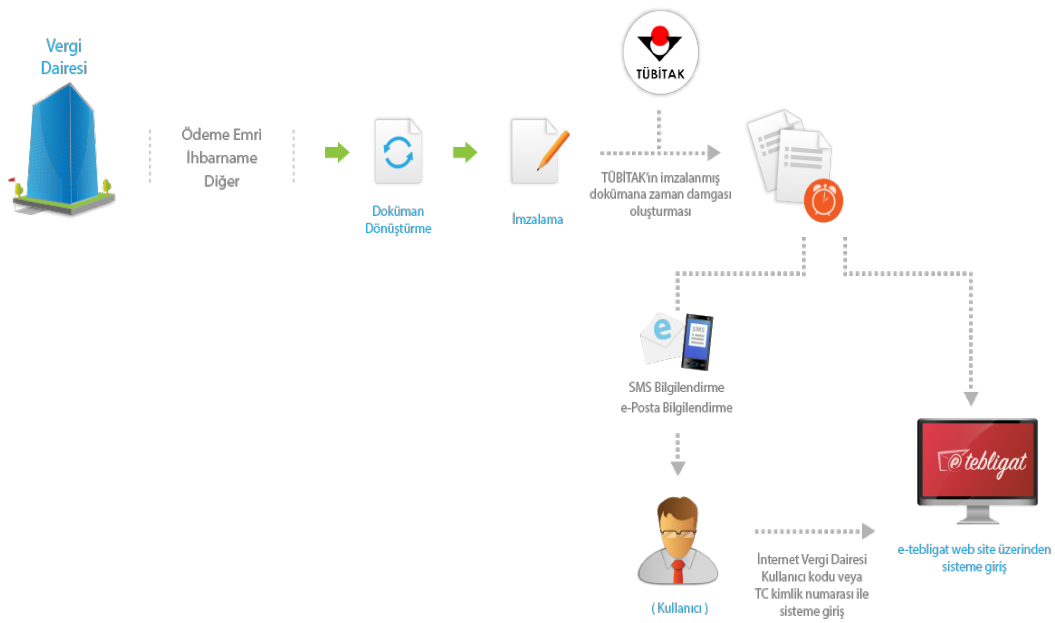
Sistem aracılığıyla ilgili kişinin elektronik adresine iletilen tebliğatların ne zaman tebliğ edileceği hususu daha önce de değinildiği şekilde; ilgili şahısların e-Tebliğat adresine

eriştiği günü takip eden 5'inci günün bitiminde gerçekleştirilmiş sayılmaktadır (VUK, 107/A).

Yine daha önce bahsedildiği şekilde, sistemin işleyişi sırasında meydana gelen olaylara ilişkin kayıtlar, işlemlere ait zaman bilgisi ilave edilmek suretiyle arşivlenerek 30 sene boyunca muhafaza edilmektedir. Hesaplara ulaşmak için kullanılan bilgilerin ve e-Tebligat sistemine ulaşmanın emniyetli bir biçimde yapılabilmesi amacıyla *Gelir İdaresi Başkanlığı* aracılığıyla alınacak önlemler eşliğinde e-Tebligata dair kanıt kayıtları muhataplarına veya yetkili kılınan kurumlara gönderilmektedir.

Daha aydınlatıcı olması amacıyla sistemin işleyişine ilişkin olarak aşağıda yer alan Şekil 6.'nın incelenmesi faydalı olacaktır:

Şekil 6. e-Tebligat Sisteminin İşleyişi



Kaynak: Maliye Bakanlığına bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı'nın resmi internet sitesinden alınmıştır (<http://www.gib.gov.tr/e-Tebligat>).

3.11.4 VUK'a Göre e-Tebligat Yapılacak Olanların Sorumlulukları

İlgili tebliğin 8'inci bölümünde söz konusu sorumluluklar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- e-Tebligat istemlerine ilişkin bildirim müddetlerinde tam ve gerçeğe uygun bir şekilde beyanda bulunmakla,

- Sunmuş olduğu bilgilerde herhangi bir değişiklik meydana gelmesi durumunda, vergi dairesini ilgili değişikliklerin evvelinde veya meydana geldiği gün itibariyle haberdar etmekle,
- e-Tebligat istemlerine ilişkin bildirimlerinde yer alan tüm koşullara uymakla,
- e-Tebligat sistemini kullanım sırasında kullanmış olduğu ve kendisine takdim edilen bilgileri güvenli bir şekilde muhafaza etmekle, 3'üncü şahısların eline geçmesini önlemekle,
- Bahsi geçen bilgilerin 3'üncü şahıslar tarafından ele geçirilmesi halinde, söz konusu durumu saptadığı an itibariyle ivedilikle vergi dairesine bildirmekle mecburi tutulmuşlardır (VUK Genel Tebliği, B/8).

Ek olarak burada belirtilmiş olan mükellefiyetlerin ihlal edilmesinden ötürü meydana gelecek olan yasal neticelerin ilgili kişilerin mesuliyetlerinde olduğu ve ihbarnamelerin vergi dairesine ulaşmasının akabinde netice doğurduğunu da belirtmek gerekmektedir.

3.11.5 Cezai Yaptırımlar

Cezai hususlara ilişkin kararlara Tebliğin 9'inci bölümünde yer verilmiştir. Buna göre; e-Tebligat mekanizmasını kullanmaya mecburi olup da bahsi geçen Tebliğde belirtilmiş olan mükellefiyetlerini yerine getirmeyen kişiler için yaptırım uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu yaptırımlar belirlenirken Tebligat Kanunu kararlarının esas alınacağı da belirtilmiştir.⁴³

Ceza tatbikinin akabinde kendiliğinden meydana getirilen internet vergi dairesi şifresi, parolası ve kullanıcı kodu tebliğ edilerek e-Tebligat adreslerine bildirimler iletilmektedir. Söz konusu bildirimler gerçek şahıslar söz konusu olduğunda yükümlülere, tüzel şahıslarda ise direkt olarak yasal temsilcilerine tebliğ edilmektedir (VUK Genel Tebliği, B/9).

3.12 Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Elektronik Tebligat Uygulaması

Ülkemizde elektronik yolla tebligat yapılmasına ilişkin en son oluşturulan yasal düzenleme, 2018 yılının Ocak ayında çıkarılan *Elektronik Tebligat Sistemi Genel Tebliği* ile yapılmıştır. Buna göre, faaliyet alanı içerisinde bulunan *il ve ilçe tüketici*

⁴³Bkz. VUK M/148-149 ve mükerrer M/257 gereğince mükerrer M/355 hükümleri esas alınır.

hakem heyetleri tarafından oluşturulan ve ilgili kişilere Tebligat Kanunu hükümleri gereğince tebliği icap eden belgelerin elektronik yolla bildirilmesine dair yöntem ve temelleri belirlemek amacıyla *Gümrük ve Ticaret Bakanlığı* yetkili kılınmıştır.⁴⁴

3.12.1 e-Tebligat Yapılacak Kişiler

Tebliğin 4'üncü maddesinde belirtildiği üzere, e-Tebligat yapılması hususunda zorunlu tutulan kişiler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- *4458 Sayılı Gümrük Kanununa*⁴⁵ göre gümrük mesuliyetlerini gerçekleştirmekle yükümlü kişiler,
- Maliye Bakanlığı tarafından tebliğ edilmeye uygun e-Posta kullanmaya mecburi tutulanlar,
- Kendi istemlerine bağlı olarak tebligatı e-Tebligat aracılığıyla almak isteyenler,
- Yetkili kılınmış gümrük müşavirleri,
- Tüzel şahsiyet bünyesinde faal olan tüm gümrük müşavirleri (Elektronik Tebligat Sistemi Genel Tebliği, M/4).

3.12.2 e-Tebligatın Gönderim ve İletimi

Sistemin işlerliği, gerçekleştirilen işlemler, kullanılan belgeler ve muhataplar bakımından kurumdan kuruma bazı farklıklar gösterse de genel hatlarıyla benzer bir işleyiş söz konusudur.

Burada da sistem aracılığıyla elektronik ortamda gönderim ve iletim işlemlerinin gerçekleştirildiği tebligata dair düzenlemeler Tebliğin 5'inci maddesinde yer aldığı görülmektedir. Buna göre söz konusu işleyiş aşağıdaki gibidir;

- *Gümrük ve Ticaret Bakanlığı* tarafından tebliği gerçekleştirilecek olan belge e-İmza ile imzalanarak *Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı* tarafından kurulan teknik alt yapı vasıtasıyla ilgili kişinin e-Tebligat adresine gönderilmektedir.

⁴⁴Bkz. RG. 25.01.2018/30312. M.1. Elektronik Tebligat Sistemi Genel Tebliği

⁴⁵Bkz. RG. 04.11.1999/23866. 4458 Sayılı Gümrük Kanunu.

- *Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı* tarafından üretilmiş olan şifre, parola ve kullanıcı kodunun ilgili kişilere teslimi gerçekleştirilmektedir. Söz konusu bilgilere sahip olmayan gerçek şahıslar sisteme her giriş yaptıklarındaki kimliklerini teyit edici bir işlem den geçmek durumundadırlar.
- e-İmza vasıtasıyla imzalanan e-Tebliğat, ilgili kişilerin e-Postasına eriştiği günü takip eden 5'inci günün bitiminde gerçekleştirilmiş sayılmaktadır.
- Vaka kayıtları, işlemlerin gerçekleştirildiği vakit bilgisi ilave edilerek, ulaşılabilir bir biçimde, Başkanlık tarafından 30 sene boyunca arşivlerde muhafaza edilmektedir.
- *VUK Genel Tebliği* çerçevesinde e-Tebliğatın gönderim ve iletimi hususundaki düzenlemelerde olduğu gibi; hesaplara ulaşmak için kullanılan bilgilerin ve e-Tebliğat sistemine ulaşmanın emniyetli bir biçimde yapılabilmesi amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı aracılığıyla alınacak önlemler eşliğinde e-Tebliğata dair kanıt kayıtları muhataplarına veya yetkili kılınan kurumlara gönderilmektedir. (Elektronik Tebliğat Sistemi Genel Tebliği, M/5).

3.12.3 Muhatapların Sorumlulukları

Elektronik yolla tebliğat işlemini gerçekleştirecek olan kişilerin sorumluluklarına ilişkin hükümler ilgili tebliğin 7'inci maddesinde açıklanmıştır. Buna göre muhataplar;

- e-Tebliğata ilişkin talepleri vaktinde ve doğru bir biçimde *Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı* bildirmekle,
- Bildirilen bilgilerde herhangi bir değişiklik söz konusu olduğunda, o tarih itibarıyla ya da değişikliğin meydana gelmesinden önce Başkanlığı bilgilendirmekle,
- e-Tebliğat taleplerine ilişkin bildirimlerde tebarüz ettirilen koşulların tümüne uymakla,
- Sistemi kullanırken kendisine atfedilen şifre, kullanıcı kodu gibi kişisel bilgileri güvenli bir şekilde muhafaza etmekle ve 3'üncü kişilerden koruyarak kullanmalarına engel olmakla,
- Söz konusu bilgilerin 3'üncü kişiler tarafından ele geçirildiğini fark etmeleri durumunda vakit kaybetmeden Başkanlığı ilgili hususta bilgilendirmekle yükümlü kılınmıştır (Elektronik Tebliğat Sistemi Genel Tebliği, M/7).

3.12.4 Cezai hükümler

Yukarıda muhatapların mesuliyetlerine ilişkin olarak belirtilen konuların ihlal edilmesi neticesinde meydana gelecek olan yasal sonuçların söz konusu kişilerin mesuliyetlerinde olduğu ve ihbarnamelerin müteallik kurumlara erişmesi halinde neticeleneceği hususunu belirtmek gerekmektedir (M.7).

Tebliğin 8'inci maddesinde;e-Tebliğat uygulamasını kullanmak konusunda mecburi tutulan kişilerin, sorumluluklarını yerine getirmemeleri durumunda *Gümrük Kanununda* yer alan kurallara göre yaptırıma tabi tutulacakları tebarüz edilmiştir.⁴⁶

Burada, yaptırımlar belirlenirken Maliye Bakanlığı vasıtasıyla e-Tebliğat sistemini kullanma hususunda mecburi tutulmuş olan kişilerin müstesna tutulduğunun altını çizmek gerekmektedir (Elektronik Tebliğat Sistemi Genel Tebliği, M/8).

⁴⁶Bkz. RG. 04.11.1999/23866. 4458 Sayılı Gümrük Kanunu. M.241.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tezde;e-Devlet olgusu, uygulama örnekleri, ülkemizde e-Devlete geçiş ve bu süreçte bir ihtiyaç neticesinde ortaya çıkmış olan KEP ve e-Tebliğat Uygulamaları detaylıca incelenmiş olup, bahsi geçen sistemlerin Türkiye'deki kamu kurumları, gerçek kişiler ve özel kesimde faaliyet gösteren şirketleresağlamış olduğu faydalar üzerinde durulmuştur. Bu noktada söz konusu uygulamaların ülkemize sağlayacağı katkıları, sayısal veriler ışığında aşağıda yer alan öngörüler yardımıyla belirtmek faydalı olacaktır:

- İlk olarak, Türkiye'nin 2023 yılı hedefleri arasında dünya dış ticaretinden yüzde 1,5 oranında pay alma amacının bulunduğu bilinmektedir. Bu amaçla Ekonomi Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre; 2018 senesi için ihracatçılara sağlanacak olan yaklaşık dört milyar TL'lik destek için gerçekleştirilecek olan müracaatların KEP aracılığıyla ve e-İmza kullanılmak suretiyle, 01.04.2018 tarihinden itibaren yapılmaya başlandığı açıklanmıştır. Bu doğrultuda, ibrazı mecburi destek ve gider dokümanlarının başvuruda bulunacak olan kişilere ait KEP adresleri vasıtasıyla Bölge Müdürlükleri, Bakanlıklar ve İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği'nin KEP adresine ulaştırılması gerektiği belirtilmiştir.Bu noktada, destekten yararlanmak üzere müracaatta bulunan ihracatçıların başvurularında kullanacakları belgeleri; başvuru dilekçesi, borçsuzluk dokümanı, SGK bildirgeleri, fatura, imza sirküleri, dekont, rapor biçiminde tedarik edilen belgeler ve ticaret sicil gazetesini şeklinde sıralayabiliriz. Bu bağlamda, Türkiye ihracatçıları meclisinin 2016-2017 faaliyet raporuna dayanarak toplam üye sayısının da 67.000 olduğu dikkate alındığında ve ilgili müracaatların tümünün KEP sistemi ile zaman damgası kullanılmak suretiyle e-İmza aracılığıyla yapıldığı düşünüldüğünde, tasarruf edilecek olan kağıt sayısının oldukça önemli miktarda olacağı açıkça görülmektedir. Bunun yanı sıra, zaman ve maliyet tasarrufu ile birlikte çevreye duyarlı çözümlerin de yaratılacağı öngörülmektedir.
- Ayrıca, KEP sisteminin ülkemize sağlayacağı katkıları, ülkemizdeki seçim süreçleri için de değerlendirilebilmektedir. Örneğin, 2018 yılının Haziran ayında

gerçekleştirilen Başkanlık seçimleri öncesinde, aday gösterebilmek için 100.000 imza toplanması gerekmekte ve bu imzaların nasıl toplanacağına ilişkin tartışmalar gerçekleştirilmekteydi. KEP sisteminin bahsi geçen durum için kullanıldığı varsayıldığında, e-İmza kullanılması sayesinde söz konusu imzaların hızlı ve güvenilir bir şekilde kolaylıkla toplanmasına imkân sağlaması yönüyle kusursuz bir çözüm sunacağı öngörülmektedir.

- Aynı şekilde, Yüksek Seçim Kurulu tarafından açıklanan ve en son gerçekleştirilen seçime ait seçmen istatistikleri incelendiğinde; 16.04.2017 tarihinde gerçekleştirilen *Anayasa Değişikliği Halkoylamasında* yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere toplamda 58.291.898 kişinin oy kullandığı bilinmektedir. Oy verme işlemlerinin internet ortamında oluşturulacak olan bir platform üzerinden, KEP sistemi aracılığıyla yapıldığı varsayımı altında, her bir seçmen kâğıdının 1 nüsha olduğu ve her bir nüsha için 1 adet zarfın kullanıldığı düşünüldüğünde, toplamda 58.291.898'er adet kâğıt ve zarf kullanımından tasarruf edileceği açıkça görülmektedir. İlgili örneğe ek olarak aynı şekilde; mahalli idareler, cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimleri için de aynı değerlendirme yapılabilmekte ve söz konusu seçim süreçlerinde sistem sayesinde elde edilecek kâğıt tasarrufunun yanı sıra, zaman, maliyet ve seçim sandıklarında görevli olan kişilere artık ihtiyaç duyulmayacağı için, iş gücünden de tasarruf edileceği öngörülmektedir.
- Ek olarak, e-Tebliğat sistemi ile ilgili olarak güncel verileri dikkate alacak olursak, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan 2017 yılı faaliyet raporu incelendiğinde; 30.06.2017 tarihine kadar e-Tebliğat sistemine dahil olan mükellef sayısının 2.781.310 olduğu ve söz konusu mükelleflere toplamda 9.582.130 tane doküman iletildiği analiz edilmiştir. Bu sayede, posta yoluyla gerçekleştirilen tebliğ işlemlerinde ortaya çıkacak olan giderler ile belge basım harcamalarının önüne geçilmiş olup, bütçeye önemli katkılar sağlanacağı açıkça görülmektedir. Ek olarak, e-Tebliğat sistemi sayesinde, iş süreçleri daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilerek, tahsilâtların verimli bir şekilde yapılmasına ve dolayısıyla vergiye katılımında gönüllülük esasının önem kazanmasına imkân sağlanacaktır.

- Ayrıca, e-Defter ve e-Fatura uygulamalarına ilişkin olarak Maliye Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre; 2016 yılı itibariyle söz konusu uygulamaları kullanan kişilerin sayısının 150.000'e ulaştığı bilinmektedir. Bahsi geçen uygulamalara ek olarak e-Arşiv uygulaması da dikkate alındığında; 2016 yılı itibariyle 115.000 ağacın kesilmesinin önüne geçilmiş ve 750.000.000 TL tasarruf elde edilmiştir. Söz konusu tasarruf rakamının 2018 yılı itibariyle 2.000.000.000 TL'ye yaklaşacağı öngörülmektedir.
- Son olarak, Adalet Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre; 2018 yılında Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığıyla 70 milyonun üzerinde gerçekleştirilen tebligat işleminin takip eden yıllarda yaklaşık 50 milyonun elektronik yolla yapılacağı öngörülmektedir. Söz konusu işlemlerin tümünün elektronik yolla yapıldığı varsayıldığında yargı mercileri için öngörülen tasarruf tutarının yaklaşık 700.000.000 TL olacağı açıklanmıştır. Tüm bu tasarruf miktarlarının yanında yargı alanında gerçekleştirilen tebligat işlemlerin elektronik ortamda yapılması sayesinde mahkeme süreçlerinde meydana gelebilecek olan aksaklıkların önüne geçilebilecek, süreçlerin hızlı ve güvenilir bir şekilde işlemesine olanak sunulacaktır.

Sonuç olarak, tüm bu katkılar değerlendirildiğinde, Elektronik Tebligat sistemi, Kayıtlı Elektronik Posta sistemi ve bu sistemle bütünleşik olarak kullanılacak olan diğer e-Devlet uygulamalarının ülkemizdeki birçok kamu kurumuna ve özel kesimde faaliyette bulunan şirketlere ve dolayısıyla vatandaşlara sağlayacağı getirilerin önemli boyutlarda olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, ülkemizde gelecek vaat eden bu sistemlerin, uluslar arası alanda rekabet edilebilirliği arttıracığı ve kalkınmışlık seviyesini yükselteceği düşünüldüğünden, öncelikle sistemlerin ülke genelinde sağlıklı bir şekilde kullanımını sağlamak amacıyla eğitimler düzenlenerek gerekli bilinçlendirmelerin yapılması, uygulamaların kullanım alanlarının genişletilmesi ve bu doğrultuda getirilen zorunlulukların da arttırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akcagündüz, E. (2013). Türkiye’de e-Devlet Sistemine Farklı Bir Bakış: e-Devlet Ve Tasarruf İlişkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(2), 127-140.
- Akleylek, S. ve Diğerleri. (2011). Kriptoloji ve Uygulama Alanları: Açık Anahtar Altyapısı ve Kayıtlı Elektronik Posta. Akademik Bilişim 11 – XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2-4 Şubat 2011 İnönü Üniversitesi.
- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun. Numara: 6183. Tarih: 28.07.1953. Sayı: 8469.
- Arıkan, Y. (2015). *Rehber: e-Uygulamalar*. Erişim:19.01.2019
<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/YAYINLAR/kitaplar/e-uygulamalar.pdf>
- Arslan, M., Biniş M. (2016). Türk Vergi Sisteminde Tebligat ve Elektronik Tebligat, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 300-317.
- Asaf, V. İhsan B. (2015). Hukuki ve Teknik Boyutuyla Elektronik Tebligat ile Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi. *Ankara Barosu Dergisi* (1).
- Balcı, A. Kırılmaz, H. (2009). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında e-Devlet Uygulamaları. *Türk İdare Dergisi*, 60-61.
- Başbakanlık Genelgesi (2003). E-Dönüşüm Türkiye Projesi. Sayı: B.02.0.PPG.0.12-320-3416.
- Bensghir T. K. (2000). Devlet - Vatandaş İletişiminde e-Posta. *Amme İdaresi Dergisi*, 33(4).
- BTK. (2018). Erişim: 07.02.2018
<https://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/KEP-Kayitli-ElektronikPostaHizmetSaglayicilar>
- Çarıkcı, O. (2010). Türkiye’de e-Devlet Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(12), 95-122.

- Çiçek, S. Çiçek H. G. Çiçek, U. (2002). Kamu Hizmetlerinin Etkinliğinde e-Devlet Kullanımı ve Beklentileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.*
- Dalkılıç, E. E. (2014). Elektronik Tebligatın İdari İşlemler Bakımından Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi HFDergisi 4(1)*, 107-124.
- DPT. (2004). *e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı*. Erişim: 19.01.2019
http://afyonluoglu.org/PublicWebFiles/strategies/KDEP/KDEP_Kitapcik_092004.pdf
- DPT. (2005). *E-Devlet Proje ve Uygulamaları Yayını*. Erişim: 19.01.2019.
http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/e-Devlet_Proje_ve_Uygulamalari_2005.pdf
- DPT. (2011). *Bilgi Toplumu İstatistikleri*Erişim: 19.01.2019
http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Diger/Bilgi_Toplumu_Istatistikleri_2011.pdf
- Efendioğlu, A. Sezgin, E. (2007). e-Devlet Uygulamalarında Bilgi ve Paylaşım Güvenliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(2)*, 219-236.
- Elektronik İmza Kanunu (2004). *T.C Resmi Gazete, 25355*, 15 Ocak.
- Elektronik Tebligat Sistemi Genel Tebliği (2018). *T.C Resmi Gazete, 30312*, 25 Ocak.
- Elektronik Tebligat Yönetmeliği (2013). *T.C Resmi Gazete, 28533*, 19 Ocak.
- Elektronik Ticaret Kanunu (2014). *T.C Resmi Gazete 29166*, 5 Kasım.
- ETSI TS 102 640-2. (2008). Electronic Signatures and Infrastructures (ESI); Registered Electronic Mail (REM); Architecture, Formats and Policies; Part 2: Data Requirements and Formats for Signed Evidences for REM.
- Erdal, D. H. Erdal, B. E. Kocaoğlu B. (2010). Mernis Projesi ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Çevresinde 7201 Sayılı Tebligat Kanunu ve Bu Kanuna Dayalı

Çıkarılan Tebliğat Tüzüğünde Yapılması Gerekli Değişiklik Önerisi. *Ankara Barosu Dergisi*, 68(3), 249.

Erdem, E. e-Devlet Uygulamaları Açısından Türkiye İncelemesi ve Bir Model Önerisi. *Gazi Üniversitesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 3.

Eroğlu, Ş. (2013). e-Devlet Kapsamında Kurumsal Bilgi Sistemlerinin Değerlendirilmesi: İç İşleri Bakanlığı Örneği. *Hacettepe Üniversitesi. Ankara*.

Gökçen, G. Özdemir, M. (2016). Türkiye’de Muhasebe Uygulamalarından e-Defter ve e-Fatura Uygulaması. *Marmara Üniversitesi Dergisi*, 12(46), 137-154.

Henden, H. B. Henden, R. (2005). Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve e-Belediyecilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 48-66.

İnce, N. M. (2001). Elektronik Devlet: Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkânlar. Erişim: 19.01.2019

http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Murat_Ince_E-Devlet.pdf

Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. (2011). *TC Resmi Gazete*, 28036, 25 Ağustos.

Keser, A.(2005). Elektronik Postanın Örgütlerde Kullanımı ve Çalışanların Elektronik Posta Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma. *Uludağ Üniversitesi. “İş,Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 7(1), 1303-2860.

Layne, K. Lee, J. (2001). Developing Fully Functional E-government: A Four Stage Model. *Government Information Quarterly*, 18, 122–136.

Maliye Bakanlığı. (2018). Erişim: 23.03.2018,

<http://www.gib.gov.tr/e-Tebliğat>

Sevinç, İ. Şahin, A. (2013). Kamu çalışanlarının e-Devlet Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesine Yönelik Karaman İlinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 197-212.

Sırma, İ. (2002). Elektronik Ticaret Stratejileri. *İstanbul Üniversitesi Aksan Bülteni*.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (2008). *T.C Resmi Gazete*, 26751, 9 Ocak.

Şakar, Y. A. (2011). Türkiye’de e-Devlet Uygulamalarının Vergi Hukuku Alanına Yansımaları: e- Haciz Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar. *İstanbul Arel Üniversitesi*. 69-87.

Şener, M. Paşayığit, A. E-Devlet’te Kalite, Güvenlik ve Kişisel Gizlilik. İstanbul Teknik Üniversitesi, Endüstri Mühendisliği Öğrenci Sempozyumu (EMÖS) Proje Yarışması, İstanbul. [Çevrim-içi: www.ituemk.org/dosyalar/2006_2.pdf], Erişim tarihi: 12 Ocak 2015.

TNBKEP. (2015). Erişim: 16.01.2015,

<http://www.tnbkep.com.tr/sikca-sorulan-sorular.html>

TNBKEP. (2015). Erişim: 17.10.2015,

<http://www.tnbkep.com.tr>

TÜRKKEP. (2015). Erişim: 05.03.2015,

<http://www.turkkep.com.tr/kep-kullanim-alanlari>

TÜRKKEP. (2018). Erişim: 13.02.2018,

<https://www.turkkep.com.tr/>

Türk Ticaret Kanunu (2011). *TC Resmi Gazete*, 27846, 14 Şubat.

Uçmaz, M. (2009). Türkiye’de Sayısal İmza (E-İmza) ve Adalet Bakanlığı’nda E-İmza Kullanımının Değerlendirilmesi. *Fen Bilimleri Dergisi*, 2,51-59.

Uğur, A. Çütücü, İ.(2009). e-Devlet ve Tasarruf Etkisi Kapsamında VEDOP Projesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(2).

VERİKEP. (2018). Erişim: 01.04.2018,

<http://verikep.com/>

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (2015). *T.C Resmi Gazete*, 29458, 27 Ağustos.

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (2013). *T.C Resmi Gazete*, 28867, 30 Aralık.

VUK Genel Tebliği (2015). *T.C Resmi Gazete*, 29316, 4 Nisan.

Yılmaz, Y. Üstündağ T. M. (2015). Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) Hizmetinin Kamu Kuruluşlarına Ait Elektronik Belge Yönetimi Sistemlerinde Kullanılması. *Bilgi Dünyası*, 16 (2), 204-221.

Yurtsever, H. (2016). Vergi Hukukunda Tebligatta Yeni Bir Uygulama: Elektronik Tebligat. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi* 23(2).



HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 07/03/2019

Tez Başlığı: TÜRKİYE'DE e-DEVLET SÜRECİNDE ELEKTRONİK TEBLİGAT VE KAYITLI ELEKTRONİK
POSTA (KEP) UYGULAMASI

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 92 sayfalık kısmına ilişkin, 06/03/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Tunitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 7 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç
- 4- Alıntılar dâhil
- 5- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

07/03/2019

Adı Soyadı: GÖZE ÖZTÜRK

Öğrenci No: N13225521

Anabilim Dalı: MALİYE

Programı: TEZLİ YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Ahmet Burçin Yereci



**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PUBLIC FINANCE DEPARTMENT**

Date: 07/03/2019

Thesis Title: **ELECTRONIC NOTIFICATION AND REGISTERED E-MAIL APPLICATION (REM) IN THE
PROCESS OF E-GOVERNMENT IN TURKEY**

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 06/03/2019 for the total of 92 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 7 %.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. Bibliography/Works Cited excluded
3. Quotes excluded
4. Quotes included
5. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Surname: GÖZE ÖZTURK

Student No: N13225521

Department: PUBLIC FINANCE

Program: MASTER

07/03/2019

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Prof. Dr. Ahmet Burçin Yereci

EK 2. Etik Komisyon Muafiyeti Formu



HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 07/03/2019

Tez Başlığı: **TÜRKİYE'DE e-DEVLET SÜRECİNDE ELEKTRONİK TEBLİGAT VE KAYITLI ELEKTRONİK POSTA (KEP) UYGULAMASI**

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır.
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmaması gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

07/03/2019

Adı Soyadı: GÖZE OZTÜRK

Öğrenci No: N13225521

Anabilim Dalı: MALİYE

Programı: TEZLİ YÜKSEK LİSANS

Statusu: Yüksek Lisans Doktora Butunleşik Doktora

(İmza)

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

(İmza)

Prof. Dr. Ahmet Burçin Yereli

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr



HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PUBLIC FINANCE DEPARTMENT

Date: 07/03/2019

Thesis Title: **ELECTRONIC NOTIFICATION AND REGISTERED E-MAIL APPLICATION (REM) IN THE PROCESS OF E-GOVERNMENT IN TURKEY**

My thesis work related to the title above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

07/03/2019

Name Surname: GOZE OZTURK
Student No: N13225521
Department: PUBLIC FINANCE
Program: MASTER
Status: MA Ph.D. Combined MA/ Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Prof. Dr. Ahmet Burcin Yereli

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Göze Öztürk
Doğum Yeri ve Tarihi : Gazi Mağusa 01/06/1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Maliye Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Maliye Bölümü
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri : -

İş Deneyimi

Stajlar : -
Projeler : Kayıtlı Elektronik Posta Projesi, YATAŞ
A.Ş Projesi (Mali Tablolar Analizi), Hacettepe
Üniversitesi'ndeki Tasarruf Eğilimleri Projesi /
ING Practica (Case study), SICS Projesi
Çalıştığı Kurumlar : ABCY Yazılım A.Ş, Milli Reasürans T.A.Ş

İletişim

E-Posta Adresi : gozeozturk@gmail.com

Tarih : 07.03.2019